TC.

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

ANABİLİM DALI

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

TÜRKİYE'NİN KAMU DİPLOMASİSİNDE BİR YUMUŞAK GÜÇ ARACI OLARAK ULUSLARARASI ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİ: ULUSLARARASI ŞEHİT MEHMET KARAASLAN KIZ ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arzu ATLI

İstanbul

Temmuz-2025

TC.

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

ANABİLİM DALI

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

TÜRKİYE'NİN KAMU DİPLOMASİSİNDE BİR YUMUŞAK GÜÇ ARACI OLARAK ULUSLARARASI ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİ: ULUSLARARASI ŞEHİT MEHMET KARAASLAN KIZ ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arzu ATLI

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Ömer TAŞGETİREN

İstanbul

Temmuz-2025

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Ömer TAŞGETİREN

Üye Dr. Öğr. Üyesi Selman Emre GÜRBÜZ

Üye Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Enes TÜZGEN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Erhan İÇENER

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **"Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Bir Yumuşak Güç Aracı Olarak Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liseleri: Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Örneği"** adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Arzu ATLI

ÖN SÖZ

Araştırmamdaki her aşamada bana yardımcı olan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ömer TAŞGETİREN'e, araştırmama yaptıkları katkılardan dolayı Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan KAİHL Müdürü Abdulbaki MURAT'a, değerli Müdür Yardımcılarına, Öğretmenlere ve yüksek lisans eğitimi boyunca desteğini benden esirgemeyen aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Arzu ATLI

İstanbul-2025

ÖZET

TÜRKİYE'NİN KAMU DİPLOMASİSİNDE BİR YUMUŞAK GÜÇ ARACI OLARAK ULUSLARARASI ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİ: ULUSLARARASI ŞEHİT MEHMET KARAASLAN KIZ ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ ÖRNEĞİ

Arzu ATLI

Yüksek Lisans, Siyaset ve Uluslararası İlişkiler

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ömer TAŞGETİREN

Temmuz -2025-154 Sayfa

Bu çalışma kamu diplomasisinde bir yumuşak güç unsuru olarak uluslararası imam hatip liselerini incelemektedir. Bu amaçla, 2024-2025 Eğitim öğretim yılı döneminde İstanbul/Bahçelievler'deki Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan KAİHL'de eğitim-öğretim gören 20 uluslararası kız öğrenci ile mülakat yapılmıştır. Bu tez çalışmasında araştırma yapılacak konu hakkında derinlemesine bilgi kazanılması amaçlandığından nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ile önce literatür taraması yapılmış, mülakat ile devam edilmiş son olarak öğrencilerin yaşam ve eğitim alanlarında elde edilen gözlemler eklenerek durum analizi yapılmıştır. Görüşmeler boyunca ses kaydı alınmış, elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiş, sonuçlar benzerlik gösteren kategorilerde ve alt kategorilerde ele alınmıştır. Verilerde katılımcıların ifadeleri doğrudan alıntı yapılarak kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular ve sonuçlara göre katılımcıların, Türkiye'yi tercih nedenleri, Türkiye ve Türkler hakkındaki düşünceleri, sosyal uyum, dil uyumu, eğitim uyumu durumları tespit edilmiş, yumuşak güç algılarına göre Türkiye'yi nasıl konumlandırdıkları ifade edilmiş, değerlendirmeler yapılmıştır. Sonuç olarak Türkiye'de eğitim öğretim gören orta öğretim kademesindeki uluslararası imam hatip liselerinde uluslararası öğrencilere uygulanan eğitim sistemi ve müfredatının henüz tam olgunlaşmadığı, bundan dolayı sistem genelinde birçok sorun olduğu görülmüştür. Ayrıca uluslararası öğrencilerin

uyum sağlamadaki en büyük problemlerinin, dil öğrenmedeki eksiklikler, kültürel farklılıklar, toplumda oluşan yabancı düşmanlığı ve ırkçılık olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak Güç, Kamu Diplomasisi, Eğitim Diplomasisi, Uluslararası Öğrenci, Uluslararası İmam Hatip Liseleri

ABSTRACT

INTERNATIONAL ANATOLIAN IMAM HATIP HIGH SCHOOLS AS A SOFT POWER TOOL IN TÜRKİYE'S PUBLIC DIPLOMACY: THE CASE OF INTERNATIONAL ŞEHIT MEHMET KARAASLAN GIRLS' ANATOLIAN IMAM HATIP HIGH SCHOOL

Arzu ATLI

M.A., Department of Political Science and International Relations

Thesis Advisor: Asst. Prof. Ömer TAŞGETİREN

July-2025-154 Pages

This study examines international Imam Hatip high schools as a soft power element within public diplomacy. Interviews were conducted with 20 international female students enrolled at the International Şehit Mehmet Karaaslan Girls' Anatolian Imam Hatip High School in Istanbul/Bahçelievler during the 2024–2025 academic year. Since this thesis aims to gain an in-depth understanding of the research subject, one of the qualitative research methods, the case study method, was applied. Through this method, a literature review was first conducted, followed by interviews, and finally, observations obtained from the students' living and educational environments were included to carry out a case analysis. Audio recordings were taken throughout the interviews, and the data obtained were examined using content analysis. The results were categorized and sub-categorized based on similarities. Participants' statements were directly quoted in the data. According to the findings and results obtained in the study, the participants' reasons for choosing Turkey, their opinions about Turkey and Turkish people, their levels of social, linguistic, and educational adaptation were identified, and evaluations were made regarding how they positioned Turkey based

on their perceptions of soft power. As a result, it was observed that the education system and curriculum implemented for international students in international Imam Hatip high schools at the secondary education level in Turkey have not yet fully matured, leading to various systemic problems. Additionally, it was determined that the most significant challenges faced by international students in adapting were deficiencies in language acquisition, cultural differences, xenophobia, and racism present in society.

Keywords: Soft Power, Public Diplomacy, Educational Diplomacy, International Students, International Imam Hatip High Schools.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI……..……..i

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ ii

ÖN SÖZ iii

ÖZET iv

ABSTRACT vi

İÇİNDEKİLER viii

TABLOLAR LİSTESİ xii

ŞEKİLLER LİSTESİ xiii

KISALTMALAR xiv

BİRİNCİ BÖLÜM..... 1

GİRİŞ 1

1.1.Tezin ve Araştırmanın Konusu 2

1.2. Tezin Amacı 2

1.3.Tezin Kapsamı, İçeriği ve Sınırlılıkları..... 4

1.4. Tez Konusunun Önemi ve Özgün Değeri 5

İKİNCİ BÖLÜM 7

YUMUŞAK GÜÇ VE KAMU DİPLOMASİSİ 7

2. 1. Güç Nedir? 7

2.2. Gücün Değişen Mahiyeti ve Üç Boyutu 9
2.2.1. Sert Güç 9
2.2.2. Yumuşak Güç 10
2.2.3. Akıllı Güç 12
2.3. Kamu Diplomasisi 13
2.3.1. Kamu Diplomasisinin Aktörleri 16
2.3.1.1. Uluslararası ve Uluslara-Üstü Kurumlar 16
2.3.1.2. Çok Uluslu Şirketler 17
2.3.1.3. Sivil Toplum Kuruluşları 19
2.3.1.4. Okullar ve Üniversiteler 20
2.3.1.5. Kanaat Önderleri 21
2.3.1.6. Baskı Grupları 21
2.3.1.7. Medya ve Uluslararası Haber Ajansları 23
2.4. Bazı Ülkelerdeki Kamu Diplomasisi Pratikleri 24
2.4.1. Avrupa Birliği ve Yumuşak Gücü 26
2.4.1.1. Genişleme Süreci 27
2.4.1.2. Sivil Toplum 28
2.4.1.3. Aktör Şehirler 29
2.4.1.4. Eğitim 30
2.4.1.5. İletişim ve Medya 32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 35
TÜRKİYE'NİN KAMU DİPLOMASİSİ VE YUMUŞAK GÜCÜ 35
3.1. Yirmi Birinci Yüzyılda Batı Kamuoyunda Türkiye İmajı 35
3.2. Türkiye'nin 21. Yüzyılda Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Gücü 37
3.3. Ak Parti Dönemi Türk Kamu Diplomasisi 38
3.3.1. Dışişleri Bakanlığı 40

3.3.2. Türkiye iş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) 41
3.3.3. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK)..... 43
3.3.4. Yunus Emre Enstitüsü..... 44
3.3.5. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) 46
3.4. Türk Kamu Diplomasisinde Yumuşak Güç Unsuru Olarak Uluslararası İmam Hatip Liseleri..... 49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 52
YÖNTEM VE BULGULAR 52
4.1. Araştırmanın Model 52
4.2. Araştırma Gurubu..... 52
4.3. Veri toplama Araçları..... 53
4.4. Verilerin Toplanması 53
4.5. Katılımcı Dağılımları ve Demografik Özellikleri 54
4.6. Bulgular ve Yorum..... 56
4.6.1.Türkiye'yi Tercih Nedenleri 56
4.6.1.1. Tercih Etmede Etkili Olan Kişi ve Kurumlar 56
4.6.1.2. Türkiye'yi Tercih Etme Sebepleri 60
4.6.2. Türkiye Hakkındaki Düşünceleri 65
4.6.2.2. Türkiye Hakkındaki Mevcut Düşünceleri..... 67
4.6.2.3. Türkler Hakkındaki Düşünceleri..... 70
4.6.3. Sosyal Uyum Durumları 75
4.6.3.1. Uluslararası Bir Okulda Olmanın Meydana Getirdiği Değişiklikler ve Katkılar..... 75
4.6.3.2. Karşılaşılan Farklılık ve Sorunlar 81
4.6.4. Dil Uyumları 84
4.6.4.1. Dil Açısından Kolaylık Sağlayan Unsurlar..... 85

4.6.4.2. Dil Açısından Yaşanılan Zorluk ve Problemler 88
4.6.5. Eğitim Uyumu Durumları 90
4.6.5.1 Türkiye'deki Eğitim Sistemini Ülkelerine Göre Karşılaştırmaları 91
4.6.5.2. Eğitimde Zorluk Yaşanılan Konular 97
4.6.5.3.Zorluk Yaşanılan ve Yeterli Görülmeyen Dersler 98
4.6.6. Uluslararası Öğrencilerin Yumuşak Güç Algıları 101

SONUÇ 116
KAYNAKÇA 127
EKLER 135
ÖZ GEÇMİŞ 137

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1: Geleneksel Kamu Diplomasisi ve Yeni Kamu Diplomasisi Karşılaştırması 15
Tablo 2.1: Küresel Yumuşak Güç Endeksi 25
Tablo 4.1: Katılımcı Uluslararası Öğrencilerin Demografik Bilgileri 54
Tablo 4.2: Tema ve Kategoriler 55
Tablo 4.3: Tercih Etmede Etkili Olan Kişi ve Kurumlar 57
Tablo 4.4. Türkiye'yi Tercih Etme Sebepleri 60
Tablo 4.5: Türkiye'ye Gelmeden Önce Türkiye Hakkındaki Bilgi Düzeyleri 65
Tablo: 4.6: Türkiye Hakkındaki Mevcut Düşünceleri 68
Tablo: 4.7: Türkler Hakkındaki Düşünceleri 70
Tablo 4.8: Uluslararası Bir Okulda Olmanın Meydana Getirdiği Değişiklikler ve Katkılar 75
Tablo: 4.9: Karşılaşılan Farklılık ve Sorunlar 81
Tablo: 4. 10: Dil Açısından Kolaylık Sağlayan Unsurlar 85
Tablo: 4.11: Dil Açısından Yaşanılan Zorluk ve Problemler 88
Tablo 4.12: Türkiye'deki Eğitim Sistemini Ülkelerine Göre Karşılaştırmaları 91
Tablo: 4.13: Eğitimde Zorluk Yaşanılan Konular 97
Tablo: 4.14: Zorluk Yaşanılan ve Yeterli Görülmeyen Dersler 98
Tablo 4.15: Uluslararası Öğrencilerin Yumuşak Güç Algıları 101

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1: Kültür Merkezinin Bölgelere Göre Dağılımı:……....45

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACEI	: Association for Childhood Education International (Uluslararası Çocukluk Eğitimi Birliği).
AUYÖS	: Atatürk Üniversitesi Yabancı Öğrenci Seçme Sınavı
CED	: Center for Education (Eğitim Merkezi).
CSIS	: Center for Strategic and International Studies (Stratejik ve Uluslararası Araştırmalar Merkezi
DYK	: Destekleme ve Yetiştirme kursları
Ed.	: Editör
EEAS	: Avrupa Dış İlişkiler Servisi
EGEYÖS	: Ege üniversitesi Yabancı Öğrenci Seçme Sınavı
MÜYÖS	: Marmara Üniversitesi Yabancı Öğrenci Seçme Sınavı
NATO	:Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TESEV	: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
THE	: Times Higher Education, (Times Yüksek Öğrenim).
TİKA	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı

YEE : Yunus Emre Enstitüsü

YKS : Yüksek Öğretime Giriş

YTB : Yurt dışı Türkler ve Akrabalar Topluluğu

Vb. : Ve benzeri

Vs. : Vesaire

Vd. : Ve diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Her devrin kendine özgü kavramları vardır. Bu kavramlar var olan gerçekliği tanımladıkları gibi o devrin değerlerini de yansıtır. Bu açıdan kamu diplomasisi ve yumuşak güç 21. yüzyılın gerçekliğine ışık tutan kavramlardandır. Joseph Nye tarafından uluslararası ilişkilere kazandırılan "yumuşak güç" kavramı kendisi tarafından şu şekilde açıklanmaktadır;

> *Yumuşak güç, istediklerinizi, hiç zorlama olmadan veya karşılığını ödeme yerine cazibe yoluyla elde etme becerisidir, yumuşak güç bir ülkenin kültürünün, siyasi ideallerinin ve politikaların cazibesinden ortaya çıkar, politikalarımız başkaları tarafından da meşru görüldüğü zaman yumuşak gücümüz artar* (Nye, 2017: 12).

Yumuşak güç olgusunu merkeze alan Kamu Diplomasisi kavramı, ilk kez 1965 senesinde Tufts Üniversitesinden Dekan E. Gullion tarafından kullanılmıştır. Ona göre bu diplomasi çeşidi; "Dış politika oluşturma sürecinde halkın yönelimini kontrol edebilmek, geleneksel diplomasi boyutlarını aşarak ülkeler arası bilgi ve fikir akışını sağlamak, aynı zamanda devletlerin başka ülkelerde kendi fikirlerinin üretilmesine imkân sağlamak olarak tanımlanmaktadır" (Ermen, 2013: 2'den Aktaran, Türk, & Sırmalı, 2022: 138).

Devletler uluslararası düzende güç devşirmek, söz sahibi olmak, etki alanı oluşturmak için kamu diplomasilerini yumuşak güç ekseninde planlamaya ve yürütmeye gayret etmektedirler. Uluslararası eğitim yumuşak gücün bir aracı olarak ülkelerin dış politikasında, özellikle kamu diplomasisi alanında yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır. ABD, İngiltere, Fransa, Kanada, Avusturya gibi eğitim sistemleri açısından gelişmiş ülkeler eğitimi bir kamu diplomasisi aracı olarak kullanmakta ve bu yolla ülkelerine her yıl binlerce öğrenci çekmektedirler. Uluslararası öğrenciler bu ülkelere akademik, kültürel, bilimsel ve ekonomik anlamda büyük katkılar ve kazançlar sunmaktadır. Türkiye'nin ise bu alanda etkinliği

1992-93 yılı itibari ile Orta Asya ülkeleri ve eski SSCB ülkelerini kapsayan “Büyük Öğrenci Projesi” ile başlamıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye’deki yabancı öğrenci hareketliliğini artırmak amacıyla yeni okul türleri açmaya başlamıştır.

1.1.Tezin ve Araştırmanın Konusu

Bu tezin konusu yükseköğretim düzeyindeki uluslararasılaştırmanın devamı olarak orta öğretim seviyesindeki uluslararası öğrencilerin bir yumuşak güç unsuru olarak Türk kamu diplomasisindeki mevcut durumunu tespit etmektir. Bu amaçla Millî Eğitim Bakanlığı'nca ilki 2006 yılında Kayseri’de Şehit Ömer Halis Demir (Mustafa Gemirli) adıyla açılan uluslararası imam hatip liselerini faaliyete geçirmiştir.

Dünya geneline bakıldığında uluslararası öğrenci hareketliliğinin daha çok yüksek öğrenimde, üniversite seviyesinde olduğu görülmekle birlikte günümüzde ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde de uluslararası öğrenci hareketliliği yaygınlaşmaktadır. Ortaöğretim seviyesinde uluslararası öğrenciler birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de yumuşak güç bağlamında kamu diplomasisinde oldukça önemli bir faktör haline gelmiştir. Bu açıdan ülkemizdeki uluslararası liseler ve bu liselerde eğitim gören öğrenciler incelenerek mevcut durumlarının saptanması, eksiklerin ve problemlerin giderilmesi adına önem arz etmektedir. Bu tezde İstanbul'un Bahçelievler ilçesinde bulunan Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan Kız Anadolu İmam Hatip Lisesine ve bu lisede eğitim gören uluslararası öğrencilerin, Türkiye'yi seçme nedenleri, yaşadıkları olumlu, olumsuz deneyimleri, sahip oldukları imkânlara, karşılaştığı problemlere odaklanarak elde edilen bulguları ilgili literatüre sunacağız. Bu okulun seçilme sebebi, dört yıl boyunca ilgili okulda bir öğretmen olarak görev yapmış olmak ve bu süreçte araştırma konusu öğrenciler hakkında uzun süreli gözlem yapma fırsatı elde etmiş olmamızdır.

1.2. Tezin Amacı

Günümüzde alanı ve etkileri git gide artan kamu diplomasisinin en önemli bileşenlerinden biri de eğitim ve kültür diplomasisidir. Kültürel diplomasi, ulus devletlerin kendi farklarını, gelişmişlik düzeylerini, sahip oldukları saygınlığı ortaya koymak için bir araç olmuştur. 17. ve 18. yüzyılda Fransız kültürü Avrupa coğrafyasında baskın rol oynamıştır. Sömürgeleştirme sırasında ise sömürgeci

devletler kendi değerlerini dünyanın geneline ihraç etmek için çalışmışlardır (Yağmurlu, 2019: 1188). Günümüzde ise kültürel diplomasi ile devletler ulusal kültürlerini cezp edici imajlarla dünyaya tanıtmakta ve etkinlik alanı yaratmaktadırlar.

Türkiye'nin son yıllarda dış politikadan enerjiye, savunma sanayiden turizme kadar bu alanlardaki faaliyetleri Türk Cumhuriyetleri ve diğer tarihi ve coğrafi bağları olan bölge ve ülkeler ile daha güçlü ilişkiler kurması ve Batılı Devletlerle ilişkilerini arttırması uluslararası arenadaki etki alanını da genişletmiştir (Göksu, 2023: 845). Bu amaçla kamu diplomasisinin bir alt bileşeni olan eğitim diplomasisine de daha fazla önem vermeye başlamış ve lise-üniversite öğrencileri için kısa süreli değişim programları, din eğitimini de içeren yaz okulları, burslu akademik çalışmalar ve mesleki eğitim programları gibi birçok diplomatik araç kullanmaya başlamıştır. Bu tezde amacımız Türk eğitim diplomasisine katkı sağlamak amacıyla stratejik planlama ve kurumsal yapılanma bağlamında mevcut eksikliklere ışık tutmaktır. Var olan ve gelecekte olması muhtemel fırsatların değerlendirilmesi adına, Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim diplomasisi kapsamına dâhil edilen uluslararası imam hatip liselerinin bu alandaki yerini belirlemek, uygulanan politikaların lise çağındaki yabancı öğrencilerin hayatına ve düşüncelerine hangi boyutta etki ettiğini tespit etmektir. Bu amaçla çalışmanın bulguları uluslararası öğrencilerin sorunlarının doğru ve kapsayıcı bir şekilde belirlenmesi, çözümler üretilmesi ve eğitim kurumlarının güçlendirilmeleri konularında Türkiye'nin kamu diplomasisine yol gösterici bir unsur olacaktır.

Akademik literatür incelendiğinde uluslararası öğrenciler üzerine yapılan çalışmaların genelde yüksek öğretim, üniversite düzeyinde olduğu görülmüştür. Oysa Türkiye'de, orta öğretim sonrası yüksek öğretim kurumlarına da kaynak oluşturan büyük bir uluslararası öğrenci kitlesi mevcuttur. Bu öğrencileri yumuşak güç bağlamında değerlendirerek, Türkiye'yi neden tercih ettikleri, buraya gelirken hangi motivasyonlarla geldikleri, bu süreçte yaşadıkları kişisel ve sistemden kaynaklı problemler üzerine yazılmış herhangi bir kitap, yüksek lisans ya da doktora tezi bulunmamaktadır. Bu konuda yazılmış makale sayısı ise birkaç tane ile sınırlıdır. Uluslararası öğrenciler Türkiye'nin kendi ülkelerinde tanıtımı, olumlu bir imaj oluşturması, Türkiye'de kalmaları hâlinde bilimsel kaynakların arttırılmasında gerek sosyal bilimler gerek tıp ve mühendislik gibi alanlarda kaynak oluşturulmasında

önemli birer faktördür. Ayrıca, Türkiye'nin bölgesel ve uluslararası rekabette güçlü bir yer edinmesine katkı sağlamada, kendi ülkelerine döndüklerinde veya yurtdışına çıktıklarında Türkiye kültürünün etkisinin yayılmasında gönüllü birer temsilci olabilirler.

1.3.Tezin Kapsamı, İçeriği ve Sınırlılıkları

Geleneksel diplomasinin devletlerarası ilişkilerdeki yöntem ve aktörlerinin geçerliliğini devam ettirmesine rağmen günümüzde kamu diplomasisi her geçen gün etkinlik alanını genişletmeye devam etmektedir (Kocabıyık, 2019: 164). Bu bağlamda kamu diplomasinin alt bileşenlerinden biri olan eğitim diplomasisi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ulusal ve uluslararası alanda çekim merkezi haline gelmeleri, etkinliklerini artırmaları ve ülke markalamasında başvurdukları önemli bir diplomasi şekli haline gelmiştir. Öyle ki ülkeler her geçen yıl yabancı öğrenci ve uluslararası öğrencileri ülkelerine çekmek için yeni plan ve stratejiler geliştirmekte bunları uygulamaya koyacak kurum ve kuruluşlar oluşturmaktadırlar.

Küresel bir köy haline gelen dünyada özellikle teknoloji ve iletişimin hızlı bir şekilde gelişmesi ve yayılması, göç ve insan hareketliliğinin artması, bunun bir kısmının ilk, orta ve yükseköğrenim düzeyinde öğrencilerden oluşması bu alana ilgiyi gün geçtikçe arttırmaktadır. Akademik alanda da bu gelişmelerin yansımalarını görmek mümkündür. Uluslararası öğrencileri konu eden alan yazın gün geçtikçe gelişmektedir. Aktif ve etkili bir dış politika tarzıyla bulunduğu coğrafyada bir güç merkezi haline gelmeyi amaçlayan Türkiye açısından da genel anlamda kamu diplomasisi özel bağlamda ise uluslararası öğrencilerin orta ve yükseköğrenimini kapsayan eğitim diplomasisi hayati önem arz etmektedir. Bundan dolayı tez çalışmamızda teorik ve kavramsal çerçevede güç, yumuşak güç, kamu ve eğitim diplomasisi açıklanacak, yumuşak güç bağlamında Türkiye'nin kamu diplomasisinin bir alt bileşeni olarak eğitim diplomasisi uluslararası imam hatip liseleri örneğinden hareketle incelenecektir. M.E.B. 2006 yılında uluslararası imam hatip liselerini açmaya başlamakla kalmamış, uluslararası öğrenci hareketliliğini arttırmak, Türkiye ve diğer ülkeler arasındaki karşılıklı iş birliği alanlarını yaygınlaştırmak, mesleki ve teknik eğitim yoluyla ülkenin iş gücünü karşılamak için 2022 yılında uluslararası

mesleki ve teknik Anadolu liseleri de açmaya başlamıştır. 2024 yılı itibariyle bu okulların sayısı 10'u bulmuştur.

Bu tez ise Türkiye genelinde (Kayseri, İstanbul, Konya, Ankara, İzmir, Eskişehir, Tekirdağ, Mersin, Tokat, Hatay ve Gaziantep) eğitim ve öğretime devam eden on sekiz tane uluslararası imam hatip lisesinden İstanbul'da bulunan Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan KAİHL (Bahçelievler) isimli okulda bulunan uluslararası öğrencileri kapsayacaktır.

Yapılacak mülakat çalışmasına ise bu öğrencilerden sadece 2024-2025 eğitim-öğretim yılında, 11. ve 12. sınıflarda bulunan, 18 yaş ve üstü öğrenciler dâhil edilmiştir.

Tezin temel soruları şu şekilde olacaktır;

- Türkiye'de ortaöğretim seviyesindeki uluslararası ve yabancı öğrenciler bir yumuşak güç faktörü olarak değerlendirilebilir mi?
- Uluslararası ve yabancı öğrencilerin eğitim amacıyla Türkiye'yi seçme sebepleri, bu ülkeye kabul sürecinde karşılaştıkları, sosyal ve bürokratik sorunlar nelerdir?

Bu soruların cevaplarının tespiti ile Türkiye'deki akademik literatüre katkı sağlanması, kamu diplomasisi alanında stratejik planlama ve kurumsal yapılanma kapsamında yol gösterici olması amaçlanmaktadır.

1.4. Tez Konusunun Önemi ve Özgün Değeri

Çalışmamız iki açıdan hem özgündür hem de literatürdeki boşluğu doldurması açısından önemlidir. Birincisi, eğitim diplomasisi gibi gün geçtikçe gücü ve etkisi artan bir sahada Türkiye'deki akademik çalışmalar Avrupa ve ABD'nin gerisinde kalmış fakat son yıllarda bu akademik yazın alanına ilgi artmaya başlamıştır. Bundan dolayı bu tez çalışması da ilgili literatüre katkı sunacak, politika yapıcı ve uygulayıcılara akademik kaynak oluşturmuş olacaktır. İkincisi ise yüksek öğrenim düzeyindeki yabancı ve uluslararası öğrencileri yumuşak güç unsuru olarak değerlendiren akademik eserler olmasına rağmen bu bağlamda, ortaöğretim kademesindeki uluslararası öğrenciler üzerine yazılmış herhangi bir tez çalışması

mevcut değildir. Bu açıdan lise seviyesindeki bu öğrencileri konu alan, araştıran ve sonuçlar üretmeyi hedefleyen çok önemli bir akademik çalışma olacaktır.

İKİNCİBÖLÜM

YUMUŞAK GÜÇ VE KAMU DİPLOMASİSİ

Yirmi birinci yüzyılla birlikte hem güç hem de diplomasi kavramları yapı, içerik, aktör ve faaliyet alanları açısından bir değişim ve dönüşüm yaşamıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde, bu değişim ve dönüşüm kısaca anlatıldıktan sonra Avrupa Birliği örneği üzerinden devam edilecektir.

2. 1. Güç Nedir?

Güç kavramına anlayabilmek ve değerlendirebilmek için geniş bir çerçevede ele almak gerekir. Bilimsel olarak elimize geçen kaynaklar incelendiğinde güç kavramının şekli, mahiyeti ve kaynakları zaman ve mekâna göre değişse de insanların güç elde etme, o gücü koruma ve arttırmaya yönelik eğilimleri süreklilik arz etmektedir. Bu insanın doğasının bir gereğidir. Tarih boyunca birçok filozof ve düşünür insan ilişkilerini yönlendiren güç kavramının, siyaset felsefesinin merkezinde yer aldığını iddia etmişlerdir.

Gücü tanımlamadan önce içinde hayat bulduğu uluslararası ilişkiler olgusuna değinmek gerekir. Uluslararası ilişkiler kuramı uluslar arasındaki ilişkilerin sebep ve sonuçlarını incelemektedir ve kuramın doğuşunun 1648 Vestfalya barışına dayandığı kabul etmektedir. O günden bugüne kadar uluslararası ilişkilerde birçok değişimin etkisi ile uluslararası yapıyı anlamak ve açıklamak zorlaşırken birim, yapı ve süreç arasındaki ilişkileri analiz etmekte daha güç bir hale gelmiştir. Bunun sebebi ise uluslararası ilişkilerin kapsadığı alanın genişlemesi ve ilişkiyi anlamlı kılan kurucu öznelerin gün geçtikçe çeşitlenmesidir (Serdar, 2015: 14).

Modern anlamda ulus devletlerin tarih sahnesine çıkışı olarak görülen 1648 yılının uluslararası ilişkilerin de başlangıcı kabul edilmesinin sebebi özellikle ulus devletlerin ortaya çıkması ve 21. yüzyıl öncesinde bu devletlerin dünya siyasetinde temel aktörler olduğu gerçeğidir. Uluslararası ilişkiler disiplininde gücü ve güce dayalı çıkar sağlama düşüncesini savunan Realist görüşün temsilcilerine göre uluslararası politikada ulus devletler çıkarlarını ya da güçlerini korumak, devamını

sağlamak ve hatta arttırmak için sürekli mücadele halindedirler ve siyasetin özünde güç mücadelesi yer alır. Egemen haklara sahip olan ulusal devletin her durumda kendi varlığını koruma içgüdüsüne dayalı politika üretmesi gerekir. Egemen devlet gücünü kimseyle paylaşmaz fakat kendi çıkarları gereği gücünü korumak veya artırmak için güç mücadelesine uygun ittifaklar kurabilir. Bu durumda realizme göre güç ulusal çıkarları korumak ya da geliştirmek anlamına gelir ve yapısında otorite, hakimiyet, üstünlük kurmak, denetim ve kontrol altına almak, yönetmek gibi kavramları barındırır (Gözen, 2008: 210). Güç kavramı realist paradigmanın merkezinde yer alır. Gücün uluslararası ilişkilerde üç düzeyde işlevi vardır. Birincisi, güç siyasal ortamda hangi aktörün aktif bir şekilde rol alacağını belirlemektedir. İkinci Dünya Savaşı esnasında meydana gelen olaylar İngiltere, Almanya ve Sovyetler Birliği gibi ülkelerin bölge siyasetinde küçük ülkelere nazaran ne boyutta etkili olduğunu göstermesi bakımından önemlidir (Yüksel, & Ateş, 2019: 221).

İkincisi, güç siyasal ortamda kurgulanan oyunların kurallarını belirler. İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan uluslararası kurum ve kuruluşlar savaşın kazanan taraflarının değerler sistemi kapsamında yeniden dizayn edilmiştir. Üçüncü olarak ise güç aktörlere oyunun kurallarını belirleme ve değiştirme imkânı sağlamaktadır. (Yüksel, & Ateş, 2019: 221).

Siyaset biliminin bir alt dalı olarak düşünülen uluslararası ilişkiler idealizm ile yeni bir çerçeve kazanmıştır. İdealistlere göre savaşların meydana gelmesinin asıl sebebi devletlerarasındaki güven eksikliği, gizli diplomasi ve çıkar savaşlarıdır (Ateş, 2009). İdealistler uluslararası ilişkilerde barış ortamının sağlanabilmesi için öncelikli olarak devletlerin demokratik yönetimlere sahip olmaları gerektiğini savunur. Oluşacak problemlerin uluslararası hukuk sistemi, normlar, müzakereler ve uzlaşılar vasıtasıyla çözümünü gerçekleştirecek uluslararası ve hatta uluslarüstü örgütler kurulması gerektiğini ifade ederler. Böylece ulus devletlerde otoriter ve totaliter yönetimlerin hesap verme gerçekliği ortaya çıkar ki, bu da halkın görüşlerine başvurmadan keyfi olarak hareket etmelerini engeller. İdealist felsefeye göre demokratik ülkeler birbiriyle savaşmaz ama demokrasiyi yaygınlaştırmak için demokratik olmayan ülkelerle mücadele edilebilir. Bu teorinin sonucu olarak ilk önce 1920- 1939 yılları arasında Milletler Cemiyeti kurulmuştur. Sonrasında ise 1945'te kurulan Birleşmiş Milletler bugün hala varlığını devam ettirmektedir. Burada asıl amaç güç sahibi olmak, o gücü biriktirmek ve etki alanını genişletmek isteyen

devletlerin çıkardığı iki dünya savaşının yeniden tekrarlanmaması ve güç eğilimlerinin, insanlığın tarihine böyle bir yıkımı bir daha yaşatamamasıdır. Bu iki uluslararası örgütte savaşların çıkmasına engel olamamıştır.

20. yüzyılla birlikte güç kavramını temel uğraşı alanı olarak benimseyen uluslararası ilişkiler, müstakil bir disiplin haline gelmiştir. Güç konusu böylece akademik olarak, bilimsel metotlarla çalışılmaya başlanmıştır. Edward H. Carr, klasik realizmin öncülerinden biri olup bu disiplindeki önemli ve etkili temsilcilerinden biridir. Carr, yazdığı eserlerdeki fikirlerinin akademi çevrelerinde yaygınlaşması ile birlikte 1918 sonrası uluslararası ilişkilerin yönünü belirleyen liberal öğretinin yerine realist çizgiyi yeniden gündeme getirmiştir. O, idealizmi ütopyacılık olarak değerlendirmiştir ve idealist düşüncenin eksik yönlerini, yanlışlarını ve hatalı düşüncelerini gözler önüne sermeye çalışmıştır (Telli, 2020: 163). Güç konusunda yazdığı eserleri 1950 ve 1960'lı yıllardaki uluslararası kuramlara damgasını vurmuştur. Onun için siyaset, güç siyasetiyle aynı anlama gelmektedir. Klasik realizmin öncü isimlerinden biri olan Morgenthau'ya göre uluslararası ilişkiler bir güç mücadelesidir. Thomas Hobbes'tan etkilenerek insanların doğasında bulunan güç kazanma isteğini uluslararası ilişkilerin merkezine yerleştirir. Ona göre güç devletlerin ulaşmak istediği nihai amaçtır ve diğer toplumların ve devletlerin düşüncelerini ve davranışlarını etkileyebilme yeteneğidir (Bozdağlıoğlu, & Özen, 2004: 61).

2.2. Gücün Değişen Mahiyeti ve Üç Boyutu

21. yüzyıla gelindiğinde uluslararası ilişkilerde farklı aktörlerin de devreye girmesi ve değişen dünya konjonktürü gereği farklı güç çeşitleri ortaya çıkmıştır. Bunlar somut kuvvetlerden beslenen ve odağında ödüllendirme ve cezalandırma (havuç-sopa) bulunan sert güç, toplumların kültürel değerlerinden, tarihinden ve coğrafyasında beslenen, soyut öğeler üzerinde şekillenen yumuşak güç ve bu iki gücü harmanlayarak kullanılan akıllı güçtür.

2.2.1. Sert Güç

Güç kavramı her dönemde uluslararası ilişkilerinin odak noktalarından biri olmuştur. Tarihin bilinen en eski çağlarından beri insanlar, şehirler, devletler ve

imparatorluklar birbirine galip gelmek, diğerlerini etkisi altına almak ve çıkar sağlamak için gücün her boyutunu kullanmak istemişlerdir. Bunun için aktörler tehdit, şantaj, zorlama, işgal, askeri müdahale, soykırım gibi birçok faaliyette bulunmuş ve muhataplarına istediklerini yaptırmışlardır. Yukarıda sayılan faktörlerin tamamı somut yapısı ve zorlayıcı yöntemleriyle sert gücü ifade etmektedir. Tarih öncesi çağlardan bugüne kadar sert güç uluslararası arenada devletlerin en fazla başvurduğu enstrüman haline gelmiştir.

Coğrafi keşifler aracılığıyla yeni ticaret yollarının bulunması, ham madde ve ucuz iş gücü kaynaklarına ulaşılması, Avrupa'da reform ve rönesans hareketlerini yaşanması, İngiltere ve Fransa'da ortaya çıkıp dünya geneline yayılan ihtilaller ve fikir akımları, 18. yüzyılda sanayi devrimi ile su ve buharın sanayide kullanılması, 19. yüzyılın ikinci yarısında çelik, petrol ve elektriğin kullanımının yaygınlaşmıştır. 20. yüzyılın son çeyreğinde mekanik ve elektroniğin yerini dijital teknolojinin almasıyla birlikte dünya genelinde sosyal, ekonomik ve siyasal anlamda büyük değişimler ve gelişmeler yaşanmıştır. Bu da uluslararası sistemi bütün birimlerinin ve yapısının değişmesine, önceki yüzyıla göre farklılaşmasına neden olmuştur. Güç olgusu da bu değişmelerden nasibini almıştır.

2.2.2. Yumuşak Güç

Uluslararası alanın canlı ve dinamik yapısı gereği güç kavramı da çok boyutlu bir yapıya dönüşmüştür. Güç, multi-disipliner bir kavram olduğundan dolayı yapılmış birçok tanımı bulunmaktadır. Soğuk Savaş, SSCB'nin dağılması sonucu Amerika Birleşik Devletleri'nin zaferiyle sonuçlanmıştır. Bu durum beraberinde yeni bir dünya düzeni getirmiştir. Birçok kavram ve olgu yeniden yorumlanmış mevcut uluslararası teorilere yenileri eklenmiştir. Uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi bağlamında güç olgusuna yönelik ortaya konmuş kavramsal aşamalardan birisi olan yumuşak güç özellikle son dönemde dünya siyasetine yön veren ulus devletlerin en önemli güç unsurlarından birisi olarak ön plana çıkmıştır. Yumuşak güç kavramı ilgili literatüre Harvard Üniversitesi siyaset bilimi profesörü Joseph Nye tarafından dahil edilmiştir. Joseph Nye ve Robert Koehane beraber yazdıkları "Power and Interdependence: World Politics in Transition" adlı kitapta beraber yumuşak güç teorisini geliştirmişlerdir. Literatüre kazandırdıkları akıllı güç kavramı, önce Clinton

yönetimi sonra, Obama yönetimi tarafından kullanılmıştır. Yumuşak güç kavramı Nye'a göre insanların ve devletlerin istediklerini zorlama veya karşılığını ödeme yerine cazibe yoluyla elde etme becerisidir. Temelde üç bileşeni vardır; bunlar bir ülkenin kültürü, siyasi idealleri ve politikalarının cazibesidir (Nye, 2017: 20). Nye'ın "Yumuşak Güç, Dünya Siyasetinde Başarının Araçları" eseri incelendiğinde, ona göre tek kutuplu hale gelen dünya düzeninde ABD'nin uyguladığı sert güce dayalı politikaların bu ülke açısından ağır sonuçları olmuş, dünya genelinde ABD'nin itibarına zarar vermiştir. Bundan dolayı dış politikada daha insancıl daha az maliyetli yumuşak güç araçlarının kullanılması gerektiğini savunmuştur. Özellikle 11 Eylül olayları sonrasında ABD'nin uyguladığı sert güç politikalarını eleştirmiş, kaybettiklerinin kazandıklarından daha fazla olduğuna dikkat çekmiştir.

Potansiyel olarak bir ülkenin yumuşak güç kaynaklarının olması yeterli değildir. Bu kaynakları kullanacak stratejilere ve bu stratejileri politikaya dönüştürecek ve uygulayacak teorik ve pratik altyapı da gereklidir.

Yumuşak gücün en önemli bileşenlerinden biri kültürdür. Davutoğlu'na göre "Kültür, belli bir insan unsurunun (nüfus), belli bir mekân dâhilinde (coğrafya), belli bir zaman boyutuyla (tarih) sahip olduğu, kimlik ve aidiyet duygusuyla ürettiği değerler dünyasına dayalı sosyal, siyasal, ekonomik ve psikolojik yapı taşlarının tümüdür" (Davutoğlu, 2003: 23). Gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri, sportif faaliyetleri, moda ve tasarım anlayışları, mutfak kültürleri ve sineması, dünyanın geri kalanı için cazibe merkezi oluşturmaktadır. Coca Cola, McDonald's, kot pantolon, Hollywood, Shakespeare, Montaigne, Emile Zola, Rolling Stone, Pink Floyd, Cambridge, Oxford, Eyfel Kulesi, BMW, Shell ve Exson bunlardan sadece bir kaçıdır. Nye'ın tanımındaki yumuşak güç faktörlerini incelediğimizde kültür, siyasal ve politik değerlerin birbirinden ayrılmayacak kadar birbirinin tamamlayıcı parçaları olduğu görülmektedir. Bir toplumun sahip olduğu kültür, evrensel normlar içerdiğinde gerek yurt dışında gerek yurt içinde demokrasi, özgürlük, eşitlik, şeffaflık ve daha yüksek bir toplumsal düzeye ulaşmak için değerlere sahip olduğunda ve dış politikasını daha insancıl politikalar üzerine inşa ettiğinde diğer ülkelerin ve toplumların tercihlerini önemli ölçüde belirleyebilir (Pınar, 2017: 259). Yumuşak güç bir ülkede sadece hükümetler tarafından değil şirketler, vakıflar, dini kurumlar, üniversiteler ve diğer sivil topluluklar tarafından da üretilebilir.

Yumuşak güç, güç tehdidi olmadan ve muhatabını kandırmaya çalışmadan amaçlarının meşru olduğuna inandırarak istediklerini yapmaya ikna edebilme kapasitesi olduğundan, kimilerine göre Avrupa Birliği, bu konuda ABD'den daha fazla etkiye sahiptir. Avrupa Birliği sert politikalar uygulayarak uluslararası arenada sahip olacağı etkiden çok daha fazlasını daha düşük maliyetle yumuşak güç unsurlarını kullanarak yapmaktadır. AB bunu genişleme ve kendi değerlerini evrensel değerler olarak sunabilme yeteneği ile gerçekleştirmektedir. Kültür ve ideolojisini cezb edici hale getirerek diğer ulus ve devletleri gönüllü bir şekilde kendilerini izleme yoluna sevk etmektedir (Akdağ, & Ekici, 2017: 33).

2.2.3. Akıllı Güç

11 Eylül 2001 Salı günü Amerikan Havayollarına bağlı uçakları kaçıran saldırganlar New York'taki iki gökdelene çarparak 2977 insanın ölmesine sebep olmuştur. Dünya genelinde tepki çeken ve lanetlenen bu olay ABD'nin mevcut sosyal, siyasal ve politik sisteminde bir dönüm noktası haline gelmiştir. Bu tarihten sonra sorumluların cezalandırılacağını söyleyen Amerikan Hükümeti Irak'a ve Afganistan'a girmiş, milyonlarca insanın ölmesine sebep olmuştur. Amerikan Hükümeti bu savaşların meşruiyetine dair dünyayı ikna edememiş, başta Müslüman ülkeler olmak üzere birçok ülkenin tepkisini çekmiştir. Bu durum Amerika'nın yumuşak gücüne kendi eliyle vurduğu en önemli darbedir. Amerika Birleşik Devletleri dünya üzerinde sarsılan imajını yeniden tesis edebilmek için ABD'nin ünlü düşünce üretim merkezi CSIS'nin (Center for Strategic and International Studies) bünyesinde 2006 yılında tarafsız Akıllı Güç Komisyonu'nu (Commission on Smart Power) oluşturmuştur. Komisyonun hazırladığı raporda "Daha Akıllı, Daha Güvenli Amerika" (A Smarter More Secure America)" sloganı bağlamında, ABD'de askeri gücü ikinci plana atan, sert güç ile yumuşak gücün birlikte kullanılmasını hedefleyen akıllı güç olgusu merkeze alınmıştır" (Akçadağ, 2010: 2). Amerika Birleşik Devletleri bu olaylardan sonra ulusal güvenlik stratejilerini, kitle imha silahlarına ve terörizme odaklanarak belirlemesinin doğru bir politika olmadığını savunan Nye, Bush Hükümetinin seçtiği yöntemlerin ve sert güç üzerine aşırı odaklanmasının, yumuşak gücü yeterince dikkate almamasının yanlış olduğunu ifade etmiştir. Çünkü bu durum teröristlere genel destek ve yeni üyeler kazandırmıştır (Nye, 2017). Bu da sert gücün ağır maliyetlerinden biri olmuş faturasını ödemek dünyanın geri kalanına kalmıştır.

2.3. Kamu Diplomasisi

19. yüzyıl başından sonuna kadar kapitalizmin ve modernizmin kurulması ve genişlemesi yüzyılıdır. 20. yüzyıl ise kapitalizmin ve modernizmin dünyanın her yerine yayılma yüzyılı olmuştur (Aydoğan, & Fidan, 2024). Bu süreçte iki dünya savaşı yapılmış, Amerika tarih sahnesindeki yerini pekiştirmiş hem Amerika'nın hem Avrupa'nın kendi içlerinde yaptığı savaşlar neticesinde 21. yüzyıla girerken sosyal ve siyasal yapı yeniden şekillenmiş ve uluslararası sistem kendi kavramlarını icat ederek bu kavramlar üzerinden yeni bir dünya düzeni kurmuştur. Bu yüzyılda özellikle sosyal, siyasal ve ekonomik yapıda yaşanan değişimler küreselleşmeyi de beraberinde getirmiştir. 17. ve 18. yüzyılla birlikte aydınlanma çağı ve akabinde endüstriyel gelişmelerin neden olduğu sanayi devrimi sonrası, iletişim, bilgi teknolojileri ve ulaşım sektörlerinde yaşanan hızlı ilerleme ve gelişmeler neticesinde dünya milletleri arasındaki mesafeler azalmıştır. Sınırlar saydamlaşmaya başlamış bu da beraberinde toplumların ve toplulukların birbirleriyle etkileşimini artırmış, aralarında yeni tanımlanabilecek sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi bağlar tesis etmiştir. Bu gelişmeler ulus devletleri ve toplumları birbirlerine gün geçtikçe daha bağımlı hale getirmiştir.

Bu yeni düzenin ürettiği en önemli ve işlevsel kavramlardan biri de kamu diplomasisidir. 20. yüzyıldan önce devletlerarası ilişkilerde hüküm süren Klasik (Geleneksel) diplomasi yerini, dünya konjonktürü gereği yumuşak güç olgusu üzerine inşa edilen kamu diplomasisine bırakmıştır. Bir ülkenin diğer ülke ve bölgelere yönelik olarak geliştirdiği düşünceler, eylemler, hedefler ve kararlar içeren uygulamalara dış politika denir. Diplomasi ise uluslararası ilişkileri düzenleyen, dış politikaya bağlı bir şekilde faaliyet gösteren ve bu politikaları uygulayan, genellikle müzakere ve anlaşmalardan oluşan bir sanat ve beceriyi ifade eder (Aydemir, 2016: 71). 1965 yılında bu kavramı, ilk kez kullanan ABD-Tufts Üniversitesi'nden Edmund Gullion'dur (Cull, 2009: 14'ten aktaran Açıkses, & Ağır, 2020: 213).

Yirminci yüzyılda, uluslararası ilişkilerin sadece devletlerarası ilişkilerden ibaret olmadığı anlaşılınca toplumlar arası ilişkileri merkeze alan kamu diplomasisi ön plana çıkmaya başladı. Kamu diplomasisi siyaset ve diplomasiyle birlikte ekonomik, sosyal ve kültürel hayatı da kapsayarak genişleyen ve devlet dışı aktörler, sivil

girişimler ile doğrudan birey olarak insanı odak noktasına alan ve ona etki edebilen faaliyetler üzerine kurulu yeni bir diplomasi anlayışıdır (Budak, 2021: 13). Bu yeni diplomasi devleti uluslararası ilişkilerde yegâne aktör olarak konumlandıran geleneksel diplomasiden farklı olarak ülkelerin toplumlarını hedef alır, çıkar ve hedeflerini devletlerin kamu oylarını etkileme yoluyla gerçekleştirmek ister.

20. yüzyılda Soğuk Savaş döneminin başlıca aktörü olan ulus devletlerin ve bölgesel blokların yanında sivil toplum örgütleri, insan hakları örgütleri, kamuoyu araştırmaları, medya ve çok uluslu şirketler gibi birçok yapı da uluslararası ilişkilerin aktörü haline gelmiştir (Kalın, 2012: 45). Kamu diplomasisi ile klasik diplomasi arasında belirgin farklar vardır. Klasik diplomaside aktörler, ulus devletler ve bunların resmî kurumları iken kamu diplomasisinde daha büyük kitlelere ulaşılması hedeflenir. Kamu diplomasisi, geleneksel diplomasiye göre daha açık, saydam ve esnek yapıda olup kesin ve değişmez kurallara ve prensiplere dayalı değildir (İskit, 2007: 14'ten aktaran, Açıkses, & Ağır, 2020: 214).

Yeni kamu diplomasisi anlayışında sadece aktörler çeşitlenmekle kalmamış yeni amaç ve hedefler doğrultusunda diplomasinin alanı ve çerçevesi de genişlemiştir. Bu gelişmelerin merkezinde bilgi, ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerin paralelinde siyasal alanda, dünya genelinde demokratik yönetim şeklinin de giderek daha fazla ülkeye yayılmasının önemli bir yeri vardır. Çünkü demokratik yönetimlerde iktidar belirli kişilere ya da çevrelere halk tarafından verilir ve yine halk tarafından geri alınır. Bu ülkelerde siyasilerin ve diğer aktörlerin halka hesap verme ve politika yapım sürecinde onların desteğini alma zorunluluğu vardır. Bundan dolayı gerek ulusal ve gerekse uluslararası kamuoyunun tanınması, eğilimlerinin bilinmesi onlarla iletişim kurulması açısından hayati önem arz etmektedir. Demokratik toplumlarda halkın yönetime katılımı sağlanır. Seçimlerde ya da referandumlarda oy kullanmak, bürokrasiden istekte bulunmak, siyasilerin politikalarını desteklemek halk katılımının yaygın ve temel biçimleridir. Bir ülkenin sivil kesimlerinden resmi, yarı resmi kurum ve kuruluşlarına kadar bütün vatandaşları, kendilerini veya ülkelerini, dolaylı ya da doğrudan etkileyecek olan her türlü politika ve uygulamalardan haberdar olmak ve mümkün olduğunca karar verme süreçlerinde söz sahibi olmak isterler (İzci, & Sarıtürk, 2019: 499). Bu durum, ulusal ve uluslararası kamuoylarını hedefe alan aktörler için kamusal diplomasiyi daha önemli ve merkezi bir konuma getirmektedir. Geleneksel diplomasi ve kamu

diplomasisi için Nicolas J. Cull tarafından yapılan şu karşılaştırma oldukça bilgi vericidir:

Tablo 1.1: Geleneksel Diplomasi ve Kamu Diplomasisi Karşılaştırması

Baskın Özellikler	**Eski Kamu Diplomasisi**	**Yeni Kamu Diplomasisi**
Uluslararası Aktörün Kimliği	Devlet	Devlet ve Devlet Dışı Aktörler
Teknik Ortam	Kısa Dalga Radyosu, Yazılı Basın, Sabit Hatlı Telefonlar	Uydu, Internet, Gerçek Zamanlı Haberler, Mobil Telefonlar
Medya Ortamı	Yurtiçi ve Uluslararası Haber Çevreleri Arasında Net Bir Çizgi	Yurtiçi ve Uluslararası Haber Çevreleri Arasında Net Bir Çizgi Yok
Yaklaşım Kaynağı	Politik Savunuculuk ve Propaganda Teorisi	Kurumsal Markalaşma ve Ağ Teorisi
Terminoloji	"Uluslararası İmaj" "İtibar"	"Yumuşak Güç" "Ulus Markalama"
Rolün Yapısı	Yukarıdan Aşağıya, Aktörden yabancı Ülke Halkına	Yatay, Aktör Tarafından Kolaylaştırılan
Rolün Niteliği	Hedeflenen Mesajlaşma	İlişki İnşa Etme
Genel Amaç	Uluslararası Çevrenin İdaresi	Uluslararası Çevrenin İdaresi

Kaynak: Nicholas J. Cull, 2009: 14'ten aktaran, Aydemir, 2016: 102

Tablo 1. 1'i değerlendirdiğimizde aktörden halka ve halktan aktöre çift yönlü iletişimi, bilgi ve teknolojinin gelişmesiyle farklı iletişim kanalları oluştuğunu, politik savunuculuk ve propagandadan cazibe merkezli imaj markalamasına geçildiğini ve toplumlar arasında ilişki inşa etmenin temel hedef dairesine alındığını söyleyebiliriz.

2.3.1. Kamu Diplomasisinin Aktörleri

Geleneksel diplomaside, diplomasinin aktörleri sadece ulusal devletler iken bu yeni diplomasi türünde devlet dışı faktörler de devreye girmiştir. Siyasal, sosyal yapıların ve ideolojilerin çeşitlenmesi, ulaşımın ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi, küreselleşme ile birlikte ulus devletlerin sınırları saydamlaşmıştır. Devletlerin egemen ve otonom yapısının zayıflamaya başlamış, birçok yeni aktörün katılımıyla yeni bir uluslararası kamuoyu oluşmuştur. 21. Yüzyılın diplomasisi, kamuoylarını merkezi konuma taşımıştır. Bu durumun sebepleri arasında; dünya genelinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve yaygınlaşması, internet ağının yer küreyi tamamen kuşatması ve toplumlar arası etkileşimin artması ve yaygınlaşması yer alır (Özkan, 2015: 5).

Amerika'nın ve SSCB'nin liderlik ettiği iki kutuplu Soğuk Savaş döneminde toplumların düşüncesini yadsıyan eski diplomasi, 21. yüzyılda yerini toplumsal yapıya kulak veren, kamuoyunu merkeze alan, iletişimi etkin bir şekilde kullanan, cezb etme yoluyla iknayı önemseyen, yeni bir anlayışla ortaya çıkan kamu diplomasisine bırakmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren kurulan uluslararası örgütler, devlet dışı kurum ve kuruluşlar ile bugünün dünyası, demokrasiyi, insan hakları ve özgürlüklerini uluslararası sistemin merkezine taşımıştır. Bütün bunlar yumuşak güç temelli kamu diplomasisinin önemini arttıran etkenler olmuştur. Uluslararası sistemin dinamik yapısından dolayı kamu diplomasisi aktörleri gün geçtikçe çeşitlenmektedir. Genel olarak bu aktörler devlet kurum, kuruluşları ve devlet dışı kurum ve kuruluşlar olmak üzere ikiye ayrılabilir. G. Szondi'ye göre başlıca kamu diplomasisi aktörleri, devlet aktörleri ve devlet dışı aktörler, hükümet, hükümetin kurduğu örgütler, elçilikler, Kültür Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, kültürel örgütler, sivil toplum kuruluşları ve diasporalardır (Szondi 200: 17-18'den aktaran, Aydemir, 2016: 110).

2.3.1.1. Uluslararası ve Uluslar-üstü Kurumlar

21. yüzyılda dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan, dili, dini, kültürü yaşam tarzı birbirinden farklı insan toplulukları gün geçtikçe birbirine daha bağımlı hale gelmeye başlamıştır. Farklı ulusal sınırlar içinde yaşasalar da ekonomik ilişkiler, benzer siyasi sistemler, evrensel değerler insanlar arasındaki farklılıkları azaltmaktadır. Birleşmiş

Milletler, Avrupa Birliği, NATO gibi birçok uluslararası örgüt kurulmuştur. Örgütlülük, sosyal hayatın vazgeçilmez bir unsuru olmakla birlikte örgüt kavramı, "Belirli bir hedefe ulaşmak veya planlanan işlerin yürütülmesi amacıyla oluşturulan ve toplumsal ilişkilerde tüzel kişiliği, kurumsal kimliği ve fiziki varlığı bulunan oluşumları" ifade etmektedir (Katzenbach ve Douglas, 1993: 21'den aktaran Aksu, 2022: 80).

İkinci Dünya Savaşından sonra kurulan uluslararası ve uluslar-üstü örgütler yoluyla siyasetin, ekonominin, insan haklarının ve evrensel değerlerin dünya geneline yayılması ve böylece barış ortamının tesis edilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda kurulan örgütler genel olarak devletlerarası (Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Uluslararası Para Fonu, Avrupa Konseyi, Arap Birliği vs.) ve devletler-üstü (Uluslararası Af örgütü, Greenpeace, Uluslararası Üniversiteler Birliği, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Örgütü, Afrikalı Kadın Eğiticiler Formu, Dünya Kiliseler Birliği vb.) olarak sınıflandırılabilir.

Uluslararası örgütler, uluslararası ortamda devletler kadar, hatta bazı durumlarda devletlerden daha fazla etkinlik alanına sahiptir. Uluslararası kamuoyu tarafından desteklendiği müddetçe de etkinlikleri artmaya devam edecektir Bu desteğin dayanak noktası uluslararası toplumun güvenini kazanmış olmalarından kaynaklanır. Uluslararası örgütler bazı durumlarda insanlık yararı için politika geliştirip uyguladıkları gibi bazı durumlarda da hükümetlerin stratejilerinin doğrulanmasını sağlamakta ve eylemlerine meşruiyet kazandıran bir sosyal paydaş gibi hareket ederek bazı devletler tarafından dış politikalarının aracı olarak kullanılmaktadırlar (Nye, 2017: 31).

2.3.1.2. Çok Uluslu Şirketler

Çok uluslu şirketler liberal demokrasinin ve serbest piyasa şartlarının büyütüp yaygınlaştırdığı kurum ve kuruluşlardır. Devletlerin kamusal diplomasilerine katkıda bulunan bir aktördür. Hertman'a göre devamlı ve düzenli faaliyetleri olan, en az iki yabancı ülkede faaliyet gösteren ve bu ülkelerde, satışlarının %10'undan fazlasını gerçekleştiren bir ülke kökenli tüm teşebbüslere çok uluslu şirket denir (Hertman 1982'den aktaran Çam, 1987: 96). Görüldüğü gibi bir firmanın çok uluslu bir şirket sayılabilmesi için birden fazla ülkede çalışmalarını sürdürmesi ve elde atiği

kazancının bir miktarını ilgili ülkelerden temin etmesi gerekir. Elde ettiği gelirin yanında faaliyet yürüttüğü ülkelerde üretim ve istihdam kaynağı oluşturur. Bundan dolayı gelişmekte olan ülkeler çok uluslu şirketlere ekonomik açıdan bağlı hatta bağımlı hale gelebilirler. Global üretimin büyük bir kısmını üstlenen çok uluslu şirketler uluslararası arenada tanınırlık oranları ve güvenilirlikleri ölçüsünde yumuşak güç toplamakta ve ülkelerinin çekici bir imaj oluşturmasında yardımcı olmaktadırlar. Örneğin Microsoft, Coca Cola, Apple, Sony, Nokia, Switch, BMW gibi markalar ülkelerinin uluslararası alanda imaj oluşturulmasına katkıda bulunmakta ve ülkelerinin görünen yüzü olmaktadırlar. Çok uluslu şirket-gelişen ülke ilişkilerinde olumlu etkileri şu şekilde sıralanabilir (Çam, 1987):

- Çok uluslu şirketler gelişen ülkelerin yatırım kaynakları sağlamalarını kolaylaştırmakta ve bu ülkelerde personelin ikametini olanaklı kılmaktadırlar. Ayrıca başka yatırımcıların da ülkeye gelmesi için olumlu bir ortam hazırlamaktadır.
- Bu şirketler kabul edildikleri ülkelerde kaynakların ve iş gücünün rasyonel ve etkin bir biçimde kullanımını sağlamaktadırlar.
- Kabul edildikleri ülkelerde ülke ekonomisini global ekonomiye entegre etmekte, birbirine bağımlı kılmakta ve böylece birçok düşünüre göre dünya barışına hizmet etmektedirler.
- Çok uluslu şirketlerin faaliyetleri bulunduğu ülkelere teknoloji transferi sağlamaktadır. Personel eğitiminden yönetim-idare yöntemlerine kadar bütün teknikleri dünya standartlarına göre şekillendirirler.

İlk bakışta girdiği ülkelerde ekonomik kalkınma, istihdam sağlayarak işsizliği azaltma, teknoloji ve yöntem transferi, kaynakları en etkili şekilde kullanma gibi birçok katkısı olduğu düşünülen bu şirketlerin gelişmekte olan ülkelere yönelik bazı olumsuz özelliklerini de Çam şu şekilde özetlemektedir (Çam, 1987):

- Bazı iktisatçı ve sosyal bilimcilere göre çok uluslu şirketler faaliyet gösterdikleri ülkeler de etkili bir kontrol aracıdır.
- Milliyetçilik eğilimlerinin ağır bastığı gelişmekte olan ülkelerde çok uluslu şirketlerin özellikle ülkenin temel ekonomik kaynaklar üzerinde yaptıkları kontroller ve denetimin "neo-emperyalist" bir görünüm taşıdığı iddia edilmektedir.

- Çok uluslu şirketlerin köken ülkenin istihbarat örgütleriyle iş birliği yaparak ikamet ettikleri ülkelerde ticari ajan olarak görev yaptıkları iddia edilmektedir. Bu da onları politik aktörlere çevirmektedir.
- Çok uluslu şirketler aralarında anlaşmalar yaparak fiyat belirlemekte ve pazar bölüşümü yoluna gitmektedirler.
- Çok uluslu şirketler kar maksimizasyonu ilkesi çerçevesinde fiyat dalgalanmaları yapmakta bu da gelişen ülkelerin kalkınma politikalarında düzensizliğe yol açmaktadır.
- Devasa çok uluslu şirketler mali krizlere de neden olmaktadır.
- Çok uluslu şirketler gelişen ülkenin yönetiminde etkili olan kişiler üzerinde belirleyici etkilere sahip olmakta ve bunu da gerek kişisel gerek köken ülke için kullanmaktadırlar.

Görüldüğü gibi gelişmiş ve özellikle de gelişmekte olan ülkelerde imalat, ithalat, ihracat piyasalarını elinde tutan, ev sahibi ülkelerin ekonomik kalkınmalarını destekleyen ve bu şekilde kârlarını maksimize eden çok uluslu şirketler dünya ekonomisinin en etkili aktörlerinden olmuşlardır. Yukarıda sayılan sebepler bu şirketlere gerek kendi çıkarları gerek ait oldukları ülkelerin çıkarları için yeri geldiğinde kullanılmak üzere büyük oranda sert güç ve yumuşak güç imkânları vermiştir. Bugün özellikle teknoloji şirketlerinin yıllık hâsılatı birçok ulus devletin gayri safi yurtiçi hâsılasından daha fazladır. Sürekli değişmekte olan dünya konjonktürüne göre çok uluslu şirketler biriktirdikleri güç ve etki alanı itibariyle büyümeye devam etmektedir (Çam, 1987: 20-26). Buna mukabil ulus devletlerin sınırları gün geçtikçe saydamlaşmakta, otonom yapıları zayıflamakta ve uluslararası politikada etkinliklerini her geçen yıl daha fazla aktör ile paylaşmaktadır.

2.3.1.3. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşu, büyük ölçüde veya tamamen hükümetlerden bağımsız olarak ve ticari kazancın dışında insani veya kooperatif hedefleri olan gruplar veya kurumlar olarak vasıflandırılmaktadır (Tuna, 2021: 2). Ulusal devletlerin tek aktör olmadığı uluslararası arenada ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları kampanya ve faaliyetleri ile öne çıkmakta ve ülkelerin kamuoyunu etkilemektedir. Sivil toplum örgütlerinin kamuoyunda yeri geldiğinde ulusal devletlerden daha

güvenilir duruma gelmesi bu örgütlerin işlevini ve etkisini arttırmaktadır. Birçok ülkede kamuoyları STK'ların eylem ve söylemlerini devletin siyasi ve bürokratik mekanizmalarına kıyasla daha güvenilir olarak kabul ettiğinden onların yönlendirme ve işbirliği taleplerine olumlu cevap vermektedir (Özkan, 2015: 8). Sivil toplum örgütleri, bazı durumlarda, kendi ulusal devletlerinin norm, değer ve politikalarını uluslararası arenada olumlu bir imaj çizerek anlatmada bir nevi lobicilik faaliyeti yürütmektedir.

2.3.1.4. Okullar ve Üniversiteler

Okullar ve üniversiteler bir kültürün üretildiği ve aktarıldığı yerlerdir. Özellikle bir toplumun kimliğini inşa sürecinde merkezi bir konuma sahiptir. Gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler, kamu diplomasisinde ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde yaygın bir şekilde kültür taşıyıcısı olarak okullarını kullanmaktadır. Kamu diplomasisi, akademik olarak üniversiteler ve okullarda araştırmalara katkıda bulunur ve kültürel diplomasinin bir aktörü haline gelir. Üniversiteler kamu diplomasisinin bir alt bileşeni olan kültürel diplomasi uygulamalarında da etkili olmakta, ülkenin kamu diplomasisi mesajlarını sağlıklı bir şekilde iletmesini sağlamaktadırlar (Özkan, 2015: 9). Ayrıca üniversiteler dünya genelinde tertip ettikleri uluslararası konferans, seminer, kongreler ve çalıştaylarla kendi ülkelerinin mesajını dünya kamuoyuna iletirler. Amerika Birleşik Devletleri'nin her yıl Amerikan üniversitelerinde eğitim aldıktan sonra ülkelerine dönen yaklaşık bir milyona yakın yabancı öğrencinin, Silikon Vadisinde başarılı olduktan sonra ülkelerine dönen Asyalı girişimcilerin ihraç ettiği fikirler, değerler ve bunların sonucunda geliştirecekleri tutumlar, bu ülkelerdeki güç sahibi seçkin sınıfa ulaşma imkânı sunar (Nye, 2017: 34). ABD, İngiltere, Fransa, Almanya ve Avusturya gibi gelişmiş ülkelerin eğitim kurumları aracılığıyla ülkelerini bir cazibe merkezine dönüştürdükleri ve bu yolla her yıl milyonlarca yabancı öğrenciye ev sahipliği yaptığı bilinen bir gerçektir. Eğitim yoluyla kendi fikirlerini, düşüncelerini daha da önemlisi kültürlerini bu öğrencilere aşılayan ülkeler için yabancı öğrenciler vazgeçilmez ve bir o kadar da etkin bir yumuşak güç kaynağı oluşturmaktadırlar.

2.3.1.5. Kanaat Önderleri

Genel olarak kamusal diplomasinin ve aktörlerinin iki farklı hedef kitlesi vardır. Bunlardan biri iç hedef kitle dediğimiz ulusal kamuoyu, diğeri ise dış hedef kitle olan uluslararası kamuoyudur. Kamu diplomasisi bu açıdan bakıldığında bir çeşit halkla ilişkiler uygulamasıdır. Dünden bugüne, halkla ilişkilerde, mesajların ve imajların hedef kitlelere ulaştırılmasında, onları istenilen doğrultuda etkilemek adına birçok etken ve aktör kullanılmıştır (Karsak ve Sancar, 2017: 316).

Bir toplumda kanaat önderleri aynı zamanda liderlik vasfına sahip olan kişilerdir. Heywood liderliğin, başkalarını etkilemeyi mümkün kılan kişisel özelliklerin varlığıyla ilgili olduğunu dile getirir. Ona göre karizma, cazibe ya da kişisel iktidar ile liderlik çakışmaktadır. Siyasal bir değer olarak liderlik, rehberlik, ilham ve ahlaki otorite ya da ideolojik bakış açısı ile başkalarını yönlendirip seferber edebilme kapasitesi demektir (Heywood, 2012'den aktaran, Ulutaş, 2015). Günümüz kamu diplomasisinde kanaat önderleri, kamuoyu ve devletler ile kamuoyu ve medya arasında karşılıklı iletişimi sağlayan ve böylece hedef kitlelerin tutum ve davranışlarında değişiklik meydana getiren kişilerdir.

Steve Jobs'un teknolojiye getirdiği yenilik anlayışı, Elon Musk'ın uzay araştırmaları ve sürdürülebilir teknolojiyle ilgili vizyonu, Nelson Mandela'nın toplumsal değişim için sert güce dayanmayan ilham verici liderliği, Mahatma Gandi'nin şiddetsiz diriliş felsefesi gibi örnekler kanaat önderi liderlerin çevreleri üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir (Yakışır, 2024: 252). Toplumlar için lokomotif özelliği gören ve insan kitlelerini istedikleri yöne sevk edebilen kanaat önderleri bugün gelişen iletişim ve ulaşım araçları sayesinde etkinliğini gün geçtikçe arttırmakta ve kamu diplomasisinin önemli aktörleri haline gelmektedirler.

2.3.1.6. Baskı Grupları

Sendikalar, ticaret odaları, holdingler, konfederasyonlar ve birçok çeşidi bulunan dernekler baskı guruplarını oluşturur. Bunlar kendi ekonomik, sosyal ve siyasal çıkarları için faaliyette bulundukları gibi uluslararası alanda da bağlı bulundukları ülkelerin çıkarları için çalışabilirler. Günümüz toplumlarının karmaşık yapısında baskı grupları mesleki, ekonomi, ideolojik ve siyasi emellerle hareket ederler. Farklı sınıflara dayalı olan baskı grupları yaptıkları lobicilik faaliyetleri ile ülkeleri adına

vermek istedikleri mesajları başka ülkede faaliyet gösteren baskı gruplarına aktarırlar ve böylece devletlerinin mesajı diğer siyasi iktidarlara ulaştırılmış olur. Bu yönüyle kamu diplomasisine katkı sağlarlar (Aydemir, 2016).

Lobi kavramı baskı grupları ile aynı manada kullanılmıştır. Sözlük manası bakımından lobi, hol, koridor anlamına gelir. Terim manasında ise lobicilik, ortak çıkarları için çalışan insan topluluğudur (Acar, 2019: 244). Uzun bir süreçte lobicilik, toplumun farklı katmanlarından çeşitli aktörler aracılığıyla planlı ve programlı bir şekilde, ulusal ve uluslararası düzeyde ilişkiler kurarak karar alma mekanizmalarında etkili olma faaliyeti olarak tanımlanabilir (Schlitzer, 2002'den aktaran Aslan, 2015: 1). Bugün birçok ülkenin ulusal meclislerinde lobi grupları yer almaktadır. Bu gruplar barındıkları devletlerde kendi ülkelerinin ve halklarının haklarını ve çıkarlarını savunur ve kendi milletlerinin hikâyesini dünyaya anlatırlar. Baskı gruplarının ulusal ve uluslararası toplumda, iletişim, meşrulaştırma, temsil ve siyasal toplumsallaştırma gibi işlevleri vardır. Baskı grupları zor ve tehdit kullanarak amaçlarını gerçekleştirmek isteyebildikleri gibi ikna yöntemiyle de inandırma faaliyetleri yapabilirler (Acar, 2019: 2).

Dünya geneline bakıldığında farklı ülkelerde lobicilik faaliyeti yürüten en etkili gruplardan biri Ermeni Lobisidir. Bu lobinin çalışmaları neticesinde, ABD Temsilciler Meclisinde 29 Ekim 2019'da yapılan oylamada, 1915 Ermeni olaylarını "soykırım" olarak tanıyan karar tasarısı kabul edildi. Nisan ayında, Temsilciler Meclisi Demokrat Vekili Adam Schiff'in meclise sunduğu tasarı dört yüz beş vekilin verdiği 'evet' oyuyla kabul edildi. 'Hayır' diyen vekil sayısı ise sadece on bir oldu (Euronews, 2019). Farklı ülkelerde kendi ülkesinin çıkarları için çalışan bir başka etkin lobisi İsrail'in Yahudi Lobisidir. 1948 yılında kurulan İsrail devleti, o günden bugüne Birleşmiş Milletler 'de alınan birçok karara aykırı olacak şekilde Filistin topraklarını işgal etmiş, kendi sınırlarını genişletmiştir. Bugün bile devam eden bu ilhakın en büyük destekçisi Amerika Birleşik Devletleri olmuştur.

Lobi grupları bazı durumlarda ulusal bir hükümetin yapabileceğinden çok daha fazla şey yapabilmekte, etkisini bir devlete göre daha fazla gösterebilmektedir.

2.3.1.7. Medya ve Uluslararası Haber Ajansları

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler özellikle internet ağının yaygınlaşması küreselleşmeyi hızlandırdığı gibi insanlar ve toplumlar arasındaki mesafeleri azaltmakta, bilginin dünya üzerinde yayılma hızını da arttırmaktadır. Bir ülkenin kültürünü, yerel politika ve değerlerini, uluslararası dış politikasını cezb edici şeklide sunarak insanların hayranlığını kazandıran bir olguya dönüştürmek manasına gelen yumuşak güç için en etkili araçlar medya ve uluslararası haber ajanslardır. Çünkü bu kaynaklar hedef ülke ve insan topluluklarıyla iletişimi sağlayarak etkileşim yaratır. İletişimde muhataplar arasında sağlıklı bir iletişim kurulabilmesi için aktif rol oynayan beş temel bölge vardır; Kaynak, mesaj, kanal, alıcı ve geri bildirim. Nye' a göre kamu diplomasisi üç boyutludur. Birincisi "günlük iletişim ve bilgilendirme" boyutudur. İkinci olarak "stratejik plan yapma ve ülkenin markalaşması" boyutu gelir. Sonuncusu ise "uzun vadeli ilişkiler kurmak ve geliştirmeye" dayanır (Nye, 2017:154-156).

İlk basamaktaki günlük iletişim ve bilgilendirme için gerek ulusal gerek uluslararası medya ve haber ajansları hayati önem taşımaktadır. Çünkü burada medya ve haber ajansları iletişimdeki, mesajı kaynaktan alıcıya ileten kanal vazifesini görür. Etkili bir kaynaktan, stratejik bir planlamaya dayalı ülke markalamaya yönelik faaliyetler hedef kitleler üzerinde etki oluşturarak uzun vadeli ilişkiler kurulmasına ve geliştirilmesine sebep olur. Devletler uluslararası sistemde türlü güç enstrümanları kullanarak çıkarlarını korumak ve nüfuzlarını artırmak isterler. Amaçlarına ulaşmak için de her şeyden önce dünya kamuoyunu kendi hedef ve amaçlarının meşru olduğuna inandırmaları gerekir.

Medya ve aktörler arasında çift yönlü bir etkileşim vardır. Medya aktörleri etki altına alıp yönlendirdiği gibi, sahip olduğu güç doğrultusunda aktörler de medyayı yönlendirip şekillendirir. Bu bağlamda medya propaganda aracı haline gelir. Yazılı, görsel ve dijital medya devletlerin bu amaçla kullandığı en etkili iletişim araçları olmuştur. Örneğin, ABD Irak ve Afganistan savaşlarının meşruiyeti hakkında dünyayı ikna etmek için sahip olduğu ulusal ve uluslararası haber ajanslarını ve diğer medya gruplarını kullanmıştır. 11 Eylül olaylarından sonra, bu saldırılarının sorumlusu olarak gördüğü Usame Bin Laden'in Afganistan'da saklandığını ve bundan dolayı bu ülkeye girişinin meşru hakkı olduğunu kendi halkına ve dünya kamuoyuna inandırmak için yazılı ve görsel medya, uluslararası televizyon ve haber

kanalları kullanılmıştır. Günümüzde kamu diplomasisinde kullanılan kitle iletişim araçları (gazeteler, radyo ve televizyon istasyonları, sinema, yayınlar ve yeni medya) devletler tarafından gerek ulusal gerek uluslararası kamuoyunda yaygın olarak kullanılmaktadır.

2.4. Bazı Ülkelerdeki Kamu Diplomasisi Pratikleri

Yumuşak güç ve kamu diplomasisi bağlamında kullanılan bir başka kavram ülke-ulus markalamasıdır. Szondi'ye göre "Marka Diplomasisi-Brand Diplomacy" ulusal değerlerin, kimliğin ve kültürün diğer milletlere/ tüketicilere ulaştırılmasının önemli bir yoludur" (Szondi, 2008: 24'ten aktaran, Köksal, 2015: 54). Ulus markalaması çalışmaları eğitim diplomasisinden kültürel diplomasiye kadar birçok alanda yaygın olarak kullanılmaktadır. 20. yüzyıla oranla uluslararası ilişkilerdeki etkinliği giderek azalsa da bir aktör olarak devlet ile devletin kurum ve kuruluşlarının bu alanda hala etkin olduğu görülmektedir.

Ulusal devletler birçok markalama ve pazarlama araçlarıyla, kültürel, tarihi ve coğrafi değer ve zenginliklerini ön plana çıkarmaya çalışarak uluslararası toplum düzeyinde saygınlık kazanmak ve etkinliğini artırmak istemektedirler (Köksoy, 2015: 42). Her ülkenin yumuşak güç varlığı ve bunu aktive etmede kullandığı enstrümanlar farklılık arz eder. Çünkü bir ülkenin dünya üzerindeki jeopolitik konumu, tarihi ve kültürel birikimi, sosyo-ekonomik yapısı, teknolojik gelişmişlik düzeyi ve demografik yapısı birbirinden farklılık arz eder. Bu da ülkeleri farklı politikalar geliştirmeye, bu politikaları icra etmede farklı yöntem ve araçlar kullanmaya sevk eder. Genel olarak bakıldığında yumuşak güç kullanımı bağlamında kamu diplomasisi ve ülke markalamasında en başarılı ülkeler Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Avrupa Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti'dir. Jagodzinski'nin (2024) hazırladığı Yumuşak Güç Endeksine göre dünya çapında yumuşak güç sıralamasındaki ilk 10 ülke aşağıdaki gibidir:

Tablo 2.1: Küresel Yumuşak Güç Endeksi

Sıra	Ülke	2023	2024	Değişim
1.	ABD	74.8	78.8	+4.0
2.	Birleşik Krallık	67.3	71.8	+4.5
3.	Çin	65.8	71.2	+6.2
4.	Japonya	65.2	70.6	+5.4
5.	Almanya	65.0	69.4	+5.4
6.	Fransa	62.4	67.3	+4.9
7.	Kanada	58.5	64.4	+3.7
8.	İsviçre	58.5	62.9	+4.4
9.	İtalya	56.6	62.0	+5.4
10.	BAE	55.2	59.7	+4.5

Kaynak: Jagodzinski, 2024.

Brand Finance tarafından 28-29 Şubat 2024 tarihinde düzenlenen "Global Soft Power Summit (Küresel Yumuşak Güç Zirvesi)" beşinci olarak Londra'da düzenlendi. Birleşmiş Milletler 'in 193 üye devletinin yumuşak güç konusundaki algılarını ilk kez inceleyerek, yüzden fazla pazarda, yüz yetmiş binden fazla katılımcıdan elde ettiği bilgilerle hazırlamış olan en kapsamlı saha çalışmasıdır. Bu bakımdan yumuşak güç indeksi bağlamında şimdiye kadar hazırlanmış en kapsamlı ve en geçerli saha araştırmasıdır. Uzmanlara göre Tablo 2.1'deki ülke sıralamalarını etkileyen en önemli faktörler; 2024'te yaşanan ekonomik krizler, Rusya-Ukrayna Savaşı, Filistin-İsrail çatışması, Amerika-Çin gerginliği, artan küresel sorunlar ve ihtiyaçlar olduğu ifade edilmektedir. Marka finansmanı Konrad Jagodzinski hazırladıkları bu indeks kapsamında şunları dile getirmektedir:

> *Bu küresel yumuşak güç manzarasında, ekonomik zorluklar ve siyasi istikrarsızlık ortasında iş ve ticaret algılarının önemi artıyor. "Güçlü ve istikrarlı ekonomi" hem itibar hem de etkinin önde gelen itici gücü olarak ortaya çıkarken, 'dünyanın sevdiği ürünler ve markalar' ve 'iş yapmanın kolay*

*olması' da bu yıl ulusların yumuşa*k g*ücünü şekillendirmedeki faktörler açısından ilk 5 ulusal marka niteliği arasında yer aldı* (Jagodzinski, 2024).

Tablo 2.1'de birinci sırada ABD görülse de ülke bazında değil birlik bazında değerlendirildiğinde Avrupa Birliği'nin yumuşak gücünün toplamı Amerika Birleşik Devletleri'nden fazla olduğu görülmektedir. Bundan dolayı AB için ayrı bir başlık açmak yerinde olacaktır.

2.4.1. Avrupa Birliği ve Yumuşak Gücü

Dante'ye kadar uzanan Avrupa'da birlik kurulması fikri ancak ikinci dünya savaşından sonra ciddi olarak gündeme alınmıştır. Avrupalı devletler, aralarındaki çıkar çatışmaları sebebiyle yeni bir savaş ortamına daha girmek istememişlerdir. Savaş sonrasında Fransa Planlama Teşkilatının Başkanı Jean Monnet, Avrupa'nın sorunlarının hükümetler arası değil uluslar-üstü kurumsallaşma ile aşılacağına inanmış, bu yeni çerçevede egemenlik devrini gerektiren topluluk yöntemini önermiştir. Schuman Planı'na ve Avrupa Kömür Çelik Topluluğu'nun kuruluşuna ilham kaynağı olan topluluk yöntemi, Avrupa bütünleşmesinin temelini teşkil etmiştir (Eralp, 2017: 72). Başlangıçta ekonomik bütünleşme olan, kendine has kurum, kuruluş, örgütlenme biçimiyle bugün siyasi bir birlik haline gelen AB, 2023 Küresel Yumuşak Güç Endeksi'nde üye devletlerin toplam güç endeksine bakıldığında Amerika'nın, İngiltere'nin ve diğer ülkelerin önüne geçmiş durumdadır. Çok değil yüz yıl önce iki dünya savaşının yıktığı bir kıtada böylesi bir başarı nasıl elde edilmiştir? Konvansiyonel bir ordusu bulunmayan Avrupa Birliği bugün dünya genelinde nasıl bir böyle bir etkiye sahip olmuştur?

Bugünün diplomasisi, geçmişin güçler dengesi dönemlerinde geçerli olan askeri, ekonomik ve klasik diplomasi faktörleriyle sınırlı kalmamaktadır. Günümüzde diplomasinin boyutları genişlemiş, araçları çeşitlenmiştir. Sert gücün yıkıcılığından uzaklaşan Avrupa Birliği yumuşak güç kaynaklarına ve kamu diplomasisine yönelmiş ve bu Birliği dünya genelinde bir marka haline getirmiştir. Avrupa Birliği'nin kurucu metinlerinde kamu diplomasisi ve tanıtıma büyük önem verilmiş Birlik bünyesinde bu amaca hizmet eden organlar oluşturulmuştur. Bu bağlamda, EEAS'nin (Avrupa Dış İlişkiler Servisi) kurulması AB dış politikası, kamu diplomasisi ve bunlara bağlı olarak sistematik yumuşak güç kullanımı bakımından

önemli gelişmelerden biri olmuştur. Avrupa Birliği sahip olduğu potansiyel yumuşak güç kaynaklarını stratejik planlamalar yaparak etkin hale getirmiş ve büyük bir başarıya ulaşmıştır. Nye'a göre, "Avrupa'nın sanatı, modası, müziği ve mutfağı uzun zamandır tüm dünyada kültürel bir mıknatıs işlevi görmektedir. Birçok Avrupa ülkesi kendilerine has kültürel bir çekiciliğe sahiptir. Dünyada en fazla kullanılan on dilin yarısı Avrupa ülkelerinin dilidir" (Nye, 2017: 112).

Dünya siyasetinde aktörler, sahip oldukları kimliğe hayran olan, kendilerini örnek alan, mevcut refah seviyesine ve sunduğu fırsatlara sahip olmak isteyen ülkeler onları takip etmeyi isteyecekleri için güç sahibi olmak istemektedirler (Akdağ, & Ekici, 2017: 35). Ülkeler uluslararası sistemde muhataplarını tehdit etmeden, sert güç kullanmadan, yumuşak güç ekseninde geliştirdikleri kamu diplomasisi ile kendi hikâyelerini diğer toplumlara anlatmakta, onları bilgilendirmekte, amaç ve hedeflerinin meşru olduğuna ikna etmekte ve böylece kamu diplomasisinde başarı elde etmektedirler. Tüm bu açılardan AB yumuşak güç oluşturmakta, dünyanın geri kalanı için cazibe merkezi haline gelmede eşsiz bir yere sahiptir. Akademik literatür incelendiğinde, farklı ülkeler ve bölgeler için farklı yumuşak güç kaynaklarının etkin olduğu görülmüştür. Söz konusu AB olduğunda bu kaynakların bir kısmı şu şekilde sıralanabilir; AB'nin genişleme süreci, AB'deki sivil toplum örgütleri ve aktör şehirler, eğitim, iletişim ve medya sektörleri. Sayılan bütün bu faktörler AB'nin uluslararası toplum nezdinde cazibesinin ve etkisinin kaynaklarından olup, Birliğin yumuşak gücüne katkı sağlamaktadırlar.

2.4.1.1. Genişleme Süreci

Avrupa Birliği en son 01.07.2013 tarihinde Hırvatistan'ın katılmasıyla yedinci kez genişlemeye gitmiştir. Bugün Birliğin yirmi yedi üyesi bulunmaktadır. Avrupa Birliği üye ülkeler için başta siyasi istikrar sağlanması olmak üzere, Birliğe üye ülke vatandaşlarının, AB'nin herhangi bir yerinde çalışma, eğitim görme ve yaşama imkânına sahip olması, ekonomide tek pazar yoluyla ülkelerin ticaret gelirlerinin artması, AB fonlarından ve yatırımlarından yararlanma gibi birçok fayda sağlamaktadır.

Genişleme ile birlikte Birliğe katılan ülkeler her şeyden önce birliğin sağladığı ekonomik, sosyal, siyasal destekler ve ayrıcalıklar sayesinde ülkelerinde İstikrarı sağlamakta, vatandaşları için daha güvenli bir yaşam alanı oluşturmaktadır.

Avrupa Birliği'ne üyelik diğer ülkeler için cazip kılınmakta ve aralarında Türkiye'nin de bulunduğu Arnavutluk, Bosna Hersek, Gürcistan Moldova, Kuzey Makedonya, Sırbistan ve Ukrayna gibi ülkeler Birliğe katılmak için sırada beklemektedir. Avrupa Birliği, genişleme politikasını bölgesinde diğer ülkeler üzerinde bir yumuşak güç aracı gibi kullanmaktadır. Bu politika ile norm ve değerlerini, bünyesine katılmak isteyen ülkelere gönüllü olarak kabul ettirmektedir (Eren, 2014: 359).

2.4.1.2. Sivil Toplum

Demokratik ülkelerde sivil toplumun karar alma ve uygulama süreçlerinde sahip olduğu güç yadsınamaz bir gerçektir. Sivil toplumun oluşturduğu sivil toplum kuruluşları, toplum yararı için çalışan bu doğrultuda kamuoyu oluşturmayı hedefleyen, toplumun her kesiminden katılımcılığı yaygınlaştırmak isteyen, demokratik yapıdaki birimlerden oluşan örgütlenmelerdir (Aslan, & Kaya 2004: 216'dan Aktaran, Şahinoğlu, & Seleş, 2024: 77). STK'lar ilgili oldukları devletin kamu diplomasisinde yer aldıkları gibi onlardan ayrı ve bazen de farklı stratejiler geliştirip kendilerine özel diplomasi alanı yaratabilirler. Avrupa sivil toplum kuruluşlarının en etkin ve güçlü olduğu coğrafyadır. Avrupa dışında kalan bölgelerdeki sivil toplum kuruluşları strateji, yapılanma ve uygulama açısından Avrupa'yı örnek alırlar (Akdağ, & Ekici 2017: 45). Sivil toplum örgütlerine dünya genelinde en fazla bütçeyi ayıran AB'dir.

Sivil toplum örgütleri açlıkla mücadeleden kadın haklarına, çevre ve doğanın korunmasından mültecilerin sorunlarına kısacası insanı ilgilendiren her türlü sorun ve hak ihlallerinde ve dünyayı bütün insanlık için daha yaşanılacak bir alan haline getirme konusunda birçok faaliyet yürütmektedir. Hem ulusal hem uluslararası alanda edindikleri güvenilirlikleri birçok ulus devletten daha fazladır. Bu durumları Avrupa ülkeleri için cezb edici bir imaj oluşturma ve diğer ülkelerin toplumlarını kendilerine hayran bırakmada çok önemli bir faktördür. Çünkü eğer insanlar ve toplumlar bir güç aktörüne, onun kültürüne, siyasi iradesine, politikalarına ve

uygulamalarına hayran hale getirilirse bu aktörün söylem ve eyleminde destekleyicisi olurlar (Nye, 2017: 13).

2.4.1.3. Aktör Şehirler

Global sistemin kamu diplomasisinde ortaya çıkan yeni aktörlerden birisi de marka şehirlerdir. Dünya genelinde birçok şehir sınırlarına dâhil olduğu ülkelerden daha fazla tanınmakta, daha fazla ilgi çekmektedir. Dünya genelinde insanların turistik seyahatlerinde, eğitimde, yaşamak ve çalışmak için tercihlerinde marka haline gelmiş şehirler vardır. Örneğin, New York, Londra, Paris, Cenevre, Singapur, Hong Kong, Miami vs. bu şehirlerdendir.

Marka Şehir, bir kentin sahip olduğu kültürel, sosyal, doğal, tarihsel, ekonomik değerlerin kendine has bir biçimde bütünleştirilerek pazarlanması ve yeni bir imaj oluşturulma sürecidir (Kaypak, 2013'ten aktaran, Uyar 2018: 468). Avrupa Birliği'nin kuruluşundan itibaren sergilediği demokratik yönetim, hukukun üstünlüğü, insan haklarına saygı, güvenli ve refaha dayalı yaşam şartları dünyanın geri kalanı için marka değeri haline gelmiştir. Özellikle bazı Avrupa şehirleri bu alanlarda devletlerine saygınlık ve çekicilik kazandırmıştır. Birçok resmi, yarı resmi ve sivil toplum kuruluşunun merkezi Avrupa şehirlerinde bulunur. Örneğin İtalya'da Uluslararası Tarım Kalkınma Fonu (IFAD), Gıda Ve Tarım Örgütü (FAO), Dünya Gıda Programı (WFP), Paris'te; Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), İspanya'da; Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), Viyana'da Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA) ve Birleşmiş Milletler Endüstriyel Gelişme Örgütü (UNIDO) bulunmaktadır. Bu örgütler bulunduğu şehirleri ve ülkeleri uluslararası politikada söz sahibi birer marka aktör haline getirmektedir.

Brand Finance Global Şehir Endeksi, 2024 yılında, 20 ülkede 15.000'den fazla katılımcının görüşlerini toplayan, dünyanın en kapsamlı küresel şehir algıları anketini yapmış ve dünya genelinde markalaşmış ilk 100 şehri sıralamıştır. Bu anketin sonuçlarına göre ilk üç sırayı Londra, Paris ve New York almıştır. Yer Markalama Direktörü ve Marka Finansmanı Konrad Jagodzinski'ye göre;

> *Sonuç, dünyanın en iyi şehir markalarına ilişkin algıların net bir resmi olup, sakinleri, çalışanları, uzaktan çalışanları, öğrencileri, emeklileri, ziyaretçileri ve yatırımcıları çekmek için stratejilere temel oluşturur.*

Sıralamada ilk 100 şehir markasının kapsamlı bir değerlendirmesine ulaşmak için anket, katılımcılara Tanıdıklık, İtibar ve her şehri yerel olarak çalışma, uzaktan çalışma, yatırım yapma, emekli olma, eğitim görme, yaşama ve ziyaret etme yeri olarak görme algıları hakkında sorular sordu.

- *Londra, Paris ve New York City, ikinci yıllık Brand Finance Küresel Şehir Endeksi'nde ilk 3 sırayı korudu.*
- *Avrupa şehirleri, 20 ilk sıradan 17'sini alarak Kültür ve Miras sütununa hâkim oldu (Jagodzinski, 2024).*

2.4.1.4. Eğitim

Sosyal bilimlerde yapılan kavramsal tanımlamalar bakış açılarına ve olgunun odaklanılan kısımlarına göre farklılıklar içerir. O yüzden bir kavramın tanımına farklı disiplinler göre farklı tanımlar getirebilmektedir. Uluslararası Çocukluk Eğitimi Birliği'ne göre "Eğitim Diplomasisi, karmaşık eğitim zorluklarını, kolektif eylem yoluyla çözmek için diplomasi becerilerinden ve uygulamalarından yararlanan bir diplomasi çeşididir. Eğitim diplomasisinde beceriler geliştirerek, eğitim paydaşları ile güçlü ve etkili ortaklıklar oluşturma, kolektif etki yaratmak için kolektif eylemde bulunma ve giderek daha karmaşık bir dünyada hareket etme kapasitelerini geliştirilebilir" (ACEI, 2025).

Eğitim sistemleriyle devletler kendi ülkelerine beyin göçü oluşturarak uzun vadede ulusal ve uluslararası alanda karar verme süreçlerinde önemli roller üstlenecek olan aktörler kazanmaya çalışırlar (Erzen, 2014: 129-132 aktaran, Özel, 2021: 947). Nye; "İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda ABD'nin kültürel ve ekonomik değişim programlarına yaklaşık 700 bin kişi katılmış ve bu programlarla Enver Sedat, Helmut Schmidht ve Margaret Thatcher gibi dünya liderlerine eğitim verilmiştir. ABD kamu diplomasisinden sorumlu eski müsteşar Sharlotte Beers, hali hazırda görevli olan ya da görevi bitmiş 200'den fazla eski devlet başkanının bu değişim programlarına katıldığını ve terörizme karşı kurulan koalisyonlarda yer alan liderlerinin yarısının bir zamanlar değişim programlarıyla ülkeye geldiğini belirterek hükümetin en karlı alışverişi bu olmalı" demiştir (Nye, 2017: 156).

Bir toplumda eğitim kurumları kültürün taşıyıcısı ve nesilden nesille aktarıcısı konumundadır. Herhangi bir ülkede eğitim görmeye gelen yabancı bir öğrenci bu

ülkenin değerlerini ve kültürünü de öğrenmiş olur. Zamanla ülke kültürüyle arasında oluşan bu bağ kişiyi o ülkenin fikirlerinin ve değerlerinin taşıyıcısı hatta savunucusu haline getirebilir. AB sahip olduğu yumuşak gücünün büyük bir kısmını elde ettiği eğitim diplomasisi alanında bugüne kadar birçok program düzenlenmiş ve uygulamaya koymuştur. Bunlardan en önemlileri şunlardır:

Erasmus Programı, Erasmus+, AB'nin, yaşam boyu öğrenme yoluyla, Avrupa'da ve ötesinde eğitim, öğretim, gençlik ve spor alanlarında insanların eğitimsel, mesleki ve kişisel gelişimini destekleme programıdır. Erasmus, 1987 yılında yüksek öğrenim öğrencileri için bir değişim programı olarak kurulmuştur. On bir Avrupa ülkesinden (Yunanistan, Belçika, Almanya, İtalya, Fransa, Danimarka, İrlanda, İtalya, Portekiz, İtalya, İspanya ve Birleşik Krallık) 3200 öğrencinin katıldığı ilk yıldan bu yana program sürekli olarak gelişmektedir (Proje verilerinin program düzeyinde genel görünümü, 2025).

Bu doğrultuda Avrupa Birliği 1987 yılında "Erasmus +", 1988 ile başlayan "Bologna Süreci" ile başlayan ve 1998'de "Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı"nın kurulması ile devam eden birçok eğitim programını uygulamaya koyarak dünyanın geri kalanı için eğitim sektöründe marka haline gelmiştir.

Times Higher Education (THE), 115 ülkeden iki binden fazla eğitim kurumunu kapsayan ve içinde 2092 üniversitenin yer bulunduğu, iki bin sekiz yüz altmış kurumdan gönderilmiş 472.694 veri noktasından elde ettiği bilgilerle 2025 yılının en iyi üniversitelerini sıralamıştır. Bu araştırmaya göre; Avrupa üniversiteleri, dünya çapındaki en iyi üniversiteler listesinde yer alan toplam üniversitelerin %40'ından fazlasını oluşturuyor. Sıralamaya göre 2.092 üniversiteden 700'ü Avrupa'da bulunuyor (THE, 2025).

Birleşik Krallık 31 Ocak 2020 tarihinde AB'den ayrılmış olsa da bir Avrupa ülkesi olarak bu araştırmada yer almış olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında Avrupa ülkeleri eğitimi bir yumuşak güç olarak kullanmada dünya genelinde ABD ile boy ölçüşebilecek hatta ondan daha fazla etkinliğe sahip bir diplomasi aktörü sayılabilir.

2.4.1.5. İletişim ve Medya

21. yüzyılda iletişim ve medya kamu diplomasisinin sahip olduğu yumuşak güç araçlarının daha etkili bir şekilde kullanılmasına olanak sağlamıştır. Artan önemine binaen, ülkeler kültür, finans, ticaret yatırım gibi farklı boyutları diğer ülkelere kitle iletişim araçlarıyla ileterek söz konusu ülkeleri kendi gelecekleri için şekillendirmeye çalışmaktadırlar (Aydemir, 2016: 160).

Temelinde ulusal ve uluslararası kamuoyu ile iletişim, tanıtım, bilgilendirme, dinleme ve geri bildirim bulunan bu yeni diplomasi için kitle iletişim araçları hayati önem arz etmektedir. Kamu diplomasisi aktörleri, gazeteler, televizyon istasyonları, radyo istasyonları, sinema, sosyal medya vs. gibi iletişim araçlarını ne kadar etkin bir şekilde kullanırlarsa kendi kültür, değer ve politikalarını muhataplarının nazarında o kadar meşru, cazip ve efektif kılabilirler. Kamu diplomasisi aktörlerinden kamuoyuna, kamuoyundan aktörlere yönelik çift taraflı iletişim ve etkileşimi sağlayan haberleşme ve enformasyondaki teknolojik gelişmeler küresel bir toplum oluşmasını sağlamıştır. Bundan dolayı devletler, uluslararası örgütler, STK'lar ve diğer diplomasi aktörleri strateji ve politikalarını küresel ölçekte yapmak durumundadırlar. Bu bağlamda dijital diplomasi, kamu diplomasisinin bileşenleri arasına dâhil olmuştur.

Avrupa Birliği 1980'lerde Avrupalılık bilincinin öncelikle gençlere çok iyi anlatılmasını ve üye devletlerin vatandaşlarına kendi ulusuna aidiyet duygusunun ötesinde Avrupa vatandaşlığı bilincinin kazandırılmasını sağlayacak politikaların üretilmesi gerekliliğini geç de olsa kavramış ve bu konuda politikalar üretmeye başlamıştır. Bu politikaların merkezinde kitle iletişim araçlarını, özellikle sinema ve televizyonun, öncelikle Avrupalılaşması sonra da Avrupalılaşan bu sektörün bir süper Avrupa devleti idealine hizmet etmesi fikri yer almaktadır (Tekinalp, 2003: 114).

İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesinin ardından 18 Nisan 1951'de İtalya, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg ve Batı Almanya bir araya gelerek Paris'te Avrupa Kömür Çelik Topluluğunu kurmuştur. 1992 Maastricht anlaşmasıyla Avrupa Birliği adını alan bu topluluk kurulduğu ilk dönemlerde iki dünya Savaşı geçirmiş Avrupa'nın ekonomik sorunlarıyla uğraşmış, sonrasında ise sosyal ve kültürel sorunlara yönelerek ekonomik bir birlik olmaktan uzaklaşıp siyasi bir birlik haline

gelmiştir. Bu süreçte yazılı, görsel ve işitsel medya genel olarak iki aşamada kullanılmıştır. İlk aşamada birbirinden farklı dil, inanç, kültür ve tarih yapısına sahip toplumları ortak bir kimlik altında birleştirmek, ulusal kimliklerin dışında ve üstünde bir AB vatandaşı kimliği oluşturmak için çaba gösterilmiştir. İkinci aşamada ise bir Avrupalılık markası oluşturup bunu dünyanın geri kalanı için cazip kılmak amaçlanmıştır (Kihtir, 2012: 90-91).

Avrupa bütünleşmesini sağlamada önemli bir role sahip olmasına rağmen AB'nin medya alanında önemli projeleri Amerika Birleşik Devletleri'nin gerisinde kalmış bu alandaki önemli atılımları seksenli yıllarda gerçekleştirmeye başlamıştır (Kihtir, 2012: 75). AB'nin bu kapsamda 1984 senesi itibariyle uygulamaya koyduğu ilk resmi belge, "Yayıncılık Ortak Pazarının İkame Edilmesi Hakkında Yeşil Belge" olmuştur. Sonraki dönemlerde yapılan AB toplantılarında teknolojik gelişmeler paralelinde kararlar alınmış, AB görsel ve işitsel medya hukuku inşa edilmiştir. Avrupa Birliği'nde bu süreçte kurumlar oluşturulmuş ve kurumların medya aracılığıyla politikalar uygulayabilmesi için fonlar ayrılmıştır. Örneğin 2019-2024 yılı itibariyle AB;

- Birleşik medya ortamında basın ve medya konseylerinin konumunu güçlendiren basın ve medya konseylerine sahip olmak için (Bütçe: 0,9 milyon avro),
- Medya sahipliğine ilişkin bilgi içeren ülke bazlı bir veri tabanı sağlamak amacıyla bir Medya Sahipliği İzleme Sisteminin uygulanması için (Bütçe: 0,5 milyon avro),
- Yerel ve bölgesel medyanın yenilikçiliğini desteklemek ve çoğulculuğu artırmak için medyanın yenilikçiliği için (Bütçe: 2 milyon avro),
- Tehdit altındaki gazetecileri korumak için pratik yardım sağlamak amacıyla hızlı bir yanıt mekanizmasına sahip olmak için (Bütçe: 3,1 milyon avro),
- Medya çoğulculuğuna yönelik potansiyel riskleri belirlemek için bir Medya Çoğulculuğu İzleme Sisteminin uygulanması için (Bütçe: 1,1 milyon avro),
- Yaratıcı Avrupa Gazetecilik Ortaklıkları kapsamında demokrasi açısından özel öneme sahip medya sektörlerine (yerel ve araştırmacı gazetecilik, kamu yararı ve toplum medyası gibi) yönelik yeniden hibe desteği (Bütçe: 5 milyon avro),

- AB'de faaliyet gösteren mevcut ve yerleşik bağımsız Rus ve Belarus medyasını desteklemek için bir Medya Özgürlüğü Merkezi kurulması (Bütçe: 2,9 milyon avro) fon ayırmıştır (European Comission, 2025).

AB, Medya sektöründe insan hakları ve özgürlüklere dayalı, çoğunlukçu, demokratik, yaratıcı, denetlenebilir bir sistem oluşturmayı amaçlamış, ulusal ve ulus aşırı, küresel ölçekte stratejik planlamalara gitmiştir. AB medya sanayisi ile yalnız ekonomisine katkı sağlamamış aynı zamanda bölgesel ve küresel çapta kültür ihracı yoluyla etkisini genişletmiştir (Kihtir, 2012: 77).

Günümüzde toplumları değiştirme ve dönüştürmede medyanın (yazılı basın, radyo, televizyon, internet vb. gibi), tartışılmaz bir önemi vardır. Çünkü kültürün kitlelere ulaştırılması ve yayılmasının en hızlı yollarından biridir (Yılmaz, 2013: 231). Medyaya toplumsal açıdan bakıldığında; kültürün devamlılığını sağlar, toplumda sosyalizasyonu arttırır, birey ve toplumu birleştirir, toplumun sahip olduğu değerlerle yetişen bireyler toplumun kabul ettiği bir insan kimliğine kavuşur. Ayrıca kamuoyu yaratır, toplumsal hareketler oluşturur, oluşan hareketleri yönlendirir (Vardarlıer, P, & Zafer, 2019: 358).

Geleneksel medya ve iki binli yıllarda sosyal medya devletlere ve devlet dışı aktörlere ulusal ve uluslararası alanda gündem belirleme, oluşturulan gündem ve halklar arasında köprü oluşturma ve kitleleri mobilize etme kısaca toplumu şekillendirmede büyük bir güç vermektedir. Avrupa Birliği ülkeleri sahip oldukları bu güç ile Birliğin prestijini gün geçtikçe arttırmaya devam etmektedir.

Sonuç olarak, yirmi birinci yüzyılda güç kavramı içeriği, yapısı, bileşenleri ve kaynakları bakımından değişim geçirmiştir. Bu durum uluslararası ilişkilere de yansımış, bu alanda başat aktörün devletler ve onların resmi kurum ve kuruluşları olan geleneksel diplomasinin yanında devletlerden ziyade de onların toplumlarını hedef alan, çift yönlü iletişime açık, çok aktörlü ve çok kaynaklı kamu diplomasisini daha etkin bir duruma gelmiştir. Günümüz dünyasında, kamu diplomasisini ve alt bileşenlerini yumuşak güç bağlamında yapılandıran ve uygulamaya koyan AB, genişleme süreci, sivil toplum örgütleri, aktör şehirleri ve eğitim, iletişim, medya sektörleri ile uluslararası toplum nezdinde bir cazibe merkezi haline gelmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'NİN KAMU DİPLOMASİSİ VE YUMUŞAK GÜCÜ

3.1. Yirmi Birinci Yüzyılda Batı Kamuoyunda Türkiye İmajı

İki binli yıllardan itibaren Türkiye'nin bölgesinde daha aktif bir dış politika arayışı içene girdiği görülmektedir. Enerjiden sanayiye, savunmadan turizme birçok alanda önemli ve etkili adımlar atmış, farklı kültür ve coğrafyalarda etkinliğini arttırmıştır (Göksu, 2023: 845). Bir ülkenin kendi hikâyesini yumuşak güç bağlamında diğer ülke ve toplumlara en etkili şekilde anlatma ve bunun sonucunda maddi, manevi bağlar kurup geliştirme anlamına gelen kamu diplomasisi, komşu coğrafyalarda, tarihsel, kültürel bağları bulunan, ortak değerleri paylaşan toplumlar açısından daha efektif sonuçlara ulaşabilir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı İmparatorluğunun mirasına sahip kimliği Batı tarafından hala ön yargıyla karşılanmakta, ülke imajı olumsuz kanaatler üzerinde yükselmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu 15. yüzyılda Batılı devletler için, tehdit ve kötülüğün simgesi olarak görülüyordu. Katolik ve Protestan kiliselerinin ezeli düşman ilan ettiği Türkler orta çağın şeytanları olarak tanımlanmıştır. Batılı ülkelerin birçoğunda Türkler için mevcut olan ön yargılar, nesilden nesle aktarılarak günümüze kadar gelmiştir. Bunun temelinde ise yüzyıllar önce oluşan Türk korkusu vardır (Coşan, 2005: 275). Bunların günümüz versiyonu İslamofobi merkezli ideolojiler ve hareketlerdir. İslam karşıtlığı/korkusu anlamına gelen islamofobi, tarih boyunca Batı'nın düşünce dünyasında evirilmek suretiyle farklı suretlerde gündeme gelmiştir (Yanarışık, 2013). Batı'da özellikle Avrupa'da kurumsal düzeyde sorunun tespiti ve çözümü için uzun yıllardır çalışmalar yapılmaktadır. AB, Avrupa'da artan islamofobinin tespiti ve önlemleri için çalışmalar yapmakta, raporlar yayınlanmakta ve politikalar geliştirmektedir. Son yıllarda aşırı sağın yükselmesi, Avrupa ülkelerinde artan ırkçılık ve İslam karşıtlığı bu politikaların işe yaramadığını göstermektedir. Bu durum başta Türkiye olmak üzere diğer İslam ülkelerinin kamu diplomasisi alanında daha fazla çaba sarf etmesi gerektiğini göstermektedir.

Kamu diplomasisi stratejik iletişim bağlamında düşünülmektedir. Bu diplomasi çeşidinde hedef, öncelikli olarak eylemlerin tümünün yabancı toplumlar tarafından olabildiğince anlaşılmasını sağlamaktır. Bunun için toplumların bilgilendirilmesi ve meydana gelecek etkilenme sonucu hedef kitlenin tutum ve davranışlarının istenilen yönde değiştirilmesi beklenir (Göksu, 2023: 847). Her şeyden önce Türkiye sahip olduğu kamu diplomasi araçlarıyla yumuşak güç kaynaklarını kullanarak batı ülkelerinin kamuoylarında oluşmuş negatif imajı ve ön yargıları değiştirmek amacıyla daha etkin politikalar geliştirmesi gerekmektedir.

Günümüzde haberleşme ve enformasyon alanında meydana gelen gelişmeler, medya ve sosyal medyanın sınırları aşan bir ağ toplumu inşa etmesi, kamu diplomasisinin alanlarını ve imkânlarını arttırmıştır. Spordan sanata, turizmden kültürel faaliyetlere, eğitimden dini ve siyasi liderlere birçok faktör kamu diplomasisinde aktör olarak rol almaktadır. Ulusal ve ulusalarası medya ve sosyal medya ile etkin iletişim kuran, kendi kültürel kodlarını, pazarlama mantığı ile geniş kitlelere ihraç edebilen ülkeler sosyal, kültürel ve siyasal politikalarına meşruiyet kazandırabilmekte ve uluslararası konumda etkin bir güç haline gelmektedirler.

Alan yazın incelendiğinde kültürel diplomasi kamu diplomasisinin bir alt bileşeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamu diplomasisi alanında yürütülen çalışmaların birçoğunun kültürel kodların üretimi, tanıtımı ve pazarlamasına dayalı olduğu görülmektedir. Bir ülkenin kültürü ne kadar çok cazip özellikler taşıyorsa uluslararası alanda bu onun lehine çalışan bir faktör olur. Anadolu coğrafyası baskın Türk kültürünün yanında binlerce yıllık bir birikimin varlığıyla Osmanlı-İslam kültürünün temsil ettiği gelenek ile çağdaşlaşmanın temsil ettiği moderniteyi bünyesinde birleştiren bir kimliğe sahip olduğu görülür (Sancak, 2016: 16). Kamu diplomasisinin bir alanı olan kültürel diplomasinin toplumlar arasında sağlıklı iletişim kurmak, güven tesis etmek, kültürel cazibe yoluyla etki alanı oluşturmak, ülkenin uluslararası arenada tanınırlığını arttırmak gibi amaçları vardır (Scott-Smith, 2016: 187'den aktaran Yağmurlu, 2019: 1190).

Türkiye değişen dünya konjonktürü gereği yumuşak güç unsurları çerçevesinde dünyaya kendisini daha iyi anlatmak için kamu diplomasisini yeniden yapılandırmaya gitmiştir. Özellikle son yıllarda Türk dış politikası, siyasal konular, iç ve dış güvenlik gibi alanların dışında kültürel, ekonomik, uluslararası, turizm ve enerji gibi alanları da dâhil edecek şekilde yeni bir vizyon kazandırılmıştır.

Geleneksel diplomasiye kıyasla bugün daha fazla ve çeşitli aktöre sahip kamu diplomasisi gün geçtikçe kurumsallaşmakta, kendi içinde alt başlıklara ve bileşenlere ayrılmakta, devletin resmi, yarı resmi kurum ve kuruluşlarına sivil toplumun kurum ve kuruluşları da dâhil olmaktadır.

Türkiye'nin kamu diplomasisi çağın ve dünya konjonktürün gerektirdiği şekilde yeniden yapılandırılan ve/ veya inşa edilen kurum ve kuruluşları ile eğitim, spor, sanat, edebiyat, turizm, şehir ve ülke markalama gibi birçok alanda yumuşak güç araçlarını kullanarak daha pro-aktif stratejiler üzerine bina edilmektedir. Türkiye, Soğuk Savaş'ın bitmesiyle yeniden oluşan ve gelişen uluslararası sistemde coğrafi, tarihsel, kültürel birikimini en verimli şekilde kullanmak adına resmi, yarı resmi ve sivil girişimlerle, cezb edici imaj, imge ve markalama yoluyla uluslararası arenada görünürlüğünü artırmak, tanınmak ve söz sahibi etkin bir ülke haline gelmek için kendi hikâyesini dünya kamuoyuna ikna edici bir şekilde anlatmalıdır.

3.2. Türkiye'nin 21. Yüzyılda Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Gücü

Diploması denildiğinde ilk akla gelen devletlerarası ilişkiler olsa da bugün dünya üzerinde daha girift ve çok aktörlü bir uluslararası sistem mevcuttur. Bundan dolayı daha önce ülkeden ülkeye, devletten devlete olan diplomatik ve tek yönlü ilişkiler bugün devletten topluma, toplumdan devlete ve hatta toplumdan topluma olacak şekilde çift yönlü ve daha saydam bir yapıya bürünmüştür. Uluslararası toplumun ve iletişimin bu şekilde yapılandırıldığı 21. yüzyılda devletler ve toplumlar daha fazla araçla ve şekilde ilişki kurmaktadırlar. Ülkeler güç devşirmek ve etkinliği sürdürmek için uluslararası sistemin dinamik yapısına uygun stratejiler ve politikalar geliştirmek zorundadırlar. İki binli yıllarla birlikte Türkiye değişen bu yapıya ayak uydurmakta geç kalmış olsa da bugün kaybettiği zamanı telafi sürecine girmiştir. 2002 yılına kadar koalisyon hükümetleriyle yürütülen siyaset ve dış politika, 2002 yılından sonra tek parti yönetimine evrilmiş ve bugüne kadar bu durum devam etmiştir. Bundan dolayı Türk dış politikasının ve kamu diplomasisinin şekillenmesinde ve günümüzdeki halini almasında AK Parti hükümetleri önemli rol oynamıştır. Son dönem Türk Dış politikası ve diplomasisindeki değişim ve dönüşüm tek parti ve onun strateji, planlama ve uygulamaları çerçevesinde meydana gelmiştir.

3.3. AK Parti Dönemi Türk Kamu Diplomasisi

J. Nye'ın teorisyenliğini yaptığı yumuşak güce dayalı yeni kamu diplomasisinin kilit noktalarından biri diploması aktörleri ile halk arasında çift yönlü ve birbirini besleyen iletişim olgusunun bulunmasıdır. 2000'li yıllarla birlikte tek partinin yönetiminde Türk dış politikasında zihniyet değişimi meydana gelmiştir. Toplumun talepleri doğrultusunda dış politika icra etme söylemleri ve kamu diplomasisi anlayışına uygun bir biçimde dış politika kurumlarını yeniden inşa edip yapılandırmaya gitmeleri bu durumun bir sonucudur (Ekşi, 2014: 142). Bu yeni diplomasi anlayışına uygun olarak Dışişleri Bakanlığı'na bağlı veya bu bakanlıktan özerk kurum ve kuruluşlar ihdas edilmiştir.

Günümüzde dünyanın farklı bölgelerinde insani diplomasiden eğitim diplomasisine çeşitlendirilmiş birçok yol, yöntem ve aktörle yumuşak güç araçları aktif bir şekilde kullanılmaktadır (Eren, 2020: 113-114). Uluslararası ilişkilerde ülkeler realite gereği dış politikalarında ulusal çıkarlarına göre hareket ederler fakat bu çıkarların ne kadar geniş veya ne kadar dar bir açıdan tanımlanacağı, bu konuda hangi yöntemlerin kullanılacağı tercihe (Nye, 2017) ve o ülkenin sabit, potansiyel verilerine ve bu verilerin pro-aktif bir şekilde kullanılmasına bağlıdır. AK parti 2002 seçim beyannamesinde, Türkiye'nin bu dönemde, komşularla sıfır sorun politikası bağlamında tek yönlü değil çok yönlü politika ve uygulamalarına gidileceği ifade edilmiştir. Merkez ülke ve akil ülke retoriği üzerinden bölgesel güç olma iddiası, tarihi ve coğrafi bağı bulunan ülkeler ve toplumlarla arttırılmış ekonomik, sosyal ve kültürel bağlar geliştirme gibi çok boyutlu ve aktif bir politika sürecinin uygulanacağı açıklanmıştır. Böylece yumuşak gücün bir kamu diplomasisi aracı olarak kullanıldığı bir döneme geçildiği görülmektedir (Tanıtım ve Medya Başkanlığı, 2015).

AK Parti döneminin dış politikası birçok açıdan 1983-1989 Turgut Özal dönemi dış politikasına benzetilmiştir. Özal dış politikayı ideolojinin ve bürokrasinin dar kalıplarından çıkarmış, dış politika hedeflerini uluslararası siyaset ile uyumlu hale getirmiş, süreç odaklı ve pro-aktif bir anlayışla ortaya koymuş ve böylece değişimi hayata geçirmiştir (Kurt, 2018: 169).

Birçok akademisyen, siyasetçi ve düşünüre göre Özal dönemi dış politikası yeni Osmanlıcılık ideolojisi bağlamında şekillenmiştir. Onlara göre, daha önceki

dönemlerde Türkiye'nin dış politikadaki en önemli sorunu, dış politikanın rasyonel bir düzlemde yürütülmesi gerekirken ABD etkisinde, bağımlı ve statükocu bir politika benimsenmiş olmasıydı (Kurt, 2018: 169). 2009- 2013 döneminde Dış İşleri Bakanlığı yapmış olan Ahmet Davutoğlu, " Stratejik Derinlik, Türkiye'nin Uluslar arası Konum" adlı kitabında bir ülkenin uluslararası ilişkilerde göreceli ağırlığı ve gücünü o ülkenin sabit verileri ve potansiyel verilerinin stratejik bir zihniyet çerçevesinde bütünleştirilerek işe koşulmasında bulur (Davutoğlu, 2003: 17). Davutoğlu kitabında Türkiye'nin en büyük eksikliklerinden birisinin stratejik teori yetersizliği olduğunu iddia eder ve buna sebep olarak da tarihsel psikolojik ve kurumsal olarak bir bütünlük oluşturulamadığını gösterir. Bu durum ülkenin zengin potansiyel kaynaklarının değerlendirilmemesi, potansiyel verilerin harekete geçirilememesi sonucunu doğurur. Önceki dönemlerde Türk dış politikasının, ideolojik çerçevesini Kemalizm'in oluşturduğunu bunun sonucu Türkiye'nin Osmanlı coğrafyasına yabancılaştırılarak "etrafı düşmanla çevrili ülke" imajı doğrultusunda merkezinde güvenlik kaygısı bulundurulan kısır ve tek yönlü politikalarla günü kurtarmaya çalışmaktan ileri gidemediğini ifade etmiştir. AK parti dönemi ideologlarından biri olan Davutoğlu'nun bu fikirleri "Yeni Osmanlıcılık" olarak adlandırılmaktadır (Ekşi, 2014: 143). Bundan dolayıdır ki AK Parti dönemi Türk dış politikasında Balkanlar, Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Batı Asya (Osmanlı coğrafyası) merkeze alınmıştır.

Davutoğlu, Türk toplumunun tarihsel ve psikolojik açıdan bugün bir kriz içinde olduğunu bundan dolayı yönü ve şekli belli olmayan kısa vadeli politikalarla sahip olduğunu, güç potansiyellerini kullanamadığını ifade eder. Ona göre Sevr Sendromu Türk ulusunun üzerinde hâlâ etkinliğini göstermekte ve güvenlik kaygısı, algısı üzerinden politikalar üretilmektedir. Davutoğlu'na göre;

> *İddialı ülkeler kendi stratejilerine göre tehdit tanımlamaları yaparken, iddiasız ve edilgen ülkeler kendi tehdit tanımlamalarına göre güdük stratejiler oluştururlar* (Davutoğlu, 2003: 62).

Bazı akademisyen ve siyasetçilere göre 2002'ye kadar Türkiye'nin dış politikası Türklük ideolojisi bağlamında şekillenirken, AK Partiyle birlikte bu bağlama dini, milli, batılı ve küresel değerlerde dahil edilmiştir (Yenigün, 2010: 77'den aktaran, Kaya, 2015: 88). Bu durum tek taraflı ve büyük güçlere bağımlı dış politika

stratejisinden uzaklaşılarak daha bağımsız ve çok boyutlu bir yaklaşım benimsendiğini göstermektedir.

AK Parti dönemi, kamu diplomasisinin yumuşak güç stratejileriyle harmanlandığı, Türkiye'nin bölgesinde önemli bir aktör haline getirilmesinin amaçlandığı ve bu doğrultuda azımsanmayacak başarılar elde edildiği bir dönem olmuştur. Türkiye'nin AK Parti dönemindeki kamu diplomasisi politikaları sadece dış politik söylem ve pratikleriyle kalmamış, ülke içerisinde de ciddi bir kurumsal yapılanma ve yenilenmeyi zorunlu kılmıştır. Türkiye'nin kamu diplomasisi politikalarının kurumsallaşması amacıyla 2009'da Yunus Emre Enstitüsü (YEE), 2010'da Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK), ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB) kurulmuştur. 1992 yılında ikame edilen Türkiye İş birliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve Dışişleri Bakanlığı yeniden yapılandırılmış ve Türk Kamu Diplomasisinin merkezine alınmıştır. Bu kurumların incelenerek faaliyetlerinin ortaya konulması AK Parti'nin kamu diplomasisi politikalarının ayrıntılı bir şekilde incelenmesi açısından önem arz etmektedir.

3.3.1. Dışişleri Bakanlığı

Günümüzde uluslararası ilişkilerde çok aktörlü bir yapının varlığı yadsınamaz bir gerçektir. Bununla beraber devletlerin kamu diplomasisini yürütmede hala en etkili organlarından biri dışişleri bakanlıklarıdır. En son 1994 yılında yapılan kanun değişikliğiyle görevini sürdürmekte olan Dışişleri Bakanlığı'nın Türkiye'nin kamu diplomasisini merkeze alan ve yumuşak güç unsurları bağlamında yeniden yapılandırılan yeni dış politikaya uyumlu hale getirilmesi amacıyla 10 Temmuz 2010 tarihli 6004 sayılı kanunla Dışişleri Bakanlığının kuruluş görev ve yetki yetkililerine ilişkin yeni düzenlemeler getirilmiştir. "Temel, ilke yetki ve görevler açıklanırken, Türk dış politikasının tespiti ve uygulanması sırasında çok yönlü ve taraflı bir icraatla gerek devletin resmi kurum ve kuruluşları gerek sivil toplumun diğer aktörleriyle koordineli bir şekilde, ulusal çıkarlar doğrultusunda, uluslararası ilkelerle paralel bir yönetim, yapılanma ve örgütlenme inşa edileceği amaçlanmıştır" (Resmi Gazete, 2010).

Bakanlık Türkiye'nin dünyadaki görüntüsü ve imajını güncelleyip uluslararası saygınlığını arttırmak için dış politikayı etkin bir şekilde kullanma amacı gütmekte olduğunu ifade etmektedir.

Bakanlık bünyesinde ihdas edilen, Yurt Dışı Tanıtımı ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü, Enformasyon Genel Müdürlüğü ve Diplomasi Akademisi Başkanlığı Türkiye'nin kamu diplomasisi strateji ve uygulamalarıyla doğrudan ilgili kurumlarındandır. Dış İşleri Bakanlığı günümüz ulusal ve uluslararası sistemde Türkiye'nin iç ve dış çıkarlarını korumak, yumuşak güç enstrümanlarını kullanarak etkili bir kamu diplomasisi oluşturmak amacıyla oluşturulan gerek strateji ve politikalar gerek yeniden yapılandırılan veya yeni ihdas edilen kurum ve kuruluşlarıyla günümüz uluslararası sisteminde Türkiye'nin dış politikasını etkili bir şekilde icra etmeye çalışmaktadır.

AK Parti dönemi Türk dış politikasındaki bölgesel güç, merkez ülke, akil ülke, donör ülke söylemleri teoriden pratiğe geçirilmeye çalışılmıştır ve bu doğrultuda Türkiye'nin kamu diplomasisi yeniden inşa edilmiştir. Komşularla sıfır sorun politikası kapsamında Ermenistan açılımı, Suriye ile başlayan diplomatik görüşmeler, Kuzey Irak Kürt yönetiminden Barzani ve Talabani'nin Türkiye'ye davet edilmesi, uluslararası örgütlere katılım ve bu örgütlerin toplantılarına ev sahipliği yaparak uluslararası arenadaki görünümün arttırılıp imajın yeniden inşa edilmesi için çaba sarf edilmiştir. Kriz bölgelerinde ve savaş halindeki ülkelerle arabuluculuk faaliyetleri gibi birçok konuda çok taraflı diplomasi ile Türkiye'nin özellikle tarihi ve coğrafi olarak ortak geçmiş ve kültürü olan bölgelerde etkinliği artırılmaya çalışılmıştır.

3.3.2. Türkiye iş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)

25 Aralık 1991 tarihinde SSCB'nin dağılması hem bölgesel hem küresel çapta değişim ve dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Orta Asya'da, Kafkasya'da birçok devlet bağımsızlığına kavuşmuş, küresel sisteme yeni aktörler olarak dahil olmuşlardır. Kırgızistan, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Azerbaycan'dan meydana gelen bu devletler, ortak kültür ve hafızaya sahip olmaları sebebiyle Türkiye'nin bu bölgeyle yakından ilgilenmesine sebep olmuştur. SSCB'nin çekildiği bu alanda güç boşluğu oluşmuş Batı bloğu ülkeleri özellikle ABD Türkiye'nin bu

alandaki boşluğu doldurmasını teşvik etmiştir. Bu amaçla 1992 yılında Kafkasya ve Orta Asya Cumhuriyetlerine yönelik Dışişleri Bakanlığı'na bağlı bir teknik yardım kuruluşu hüviyetinde ilk ismiyle 'Türk İş birliği ve Kalkınma Ajansı Başkanlığı' kurulmuştur. (Ekşi, 2014: 220).

Bakanlar Kurulu'nca 24/10/2011 tarihinde, 6/4/2011 tarihli ve 6223 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, "Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı"na evrilmiş, kurumsal teşkilat yapılanması, yurtdışı koordinatörlükleri yapılanması gibi birçok çeşitli düzeyde değişime gidilmiş, kurumun yeni görev ve sorumluluk tanımları yapılmış, etkinlik alanı genişletilmiştir.

Önceden teknik destek ve hibe yardımları olarak belirlenen kurum misyonu, başta sosyal ve kültürel olmak üzere birçok alanı kapsayacak şekilde yeniden dizayn edilmiş, genişletilmiştir.

TİKA bugün altmış bir ülkede, altmış üç Program Koordinasyon Ofisi ile yüz elli ülkeyi içine alan bir faaliyet alanına sahiptir. AK Parti dönemine kadar sadece Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya'da faaliyetlerini sürdüren TİKA, 2011 yılı 28103 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 5. Maddesinde başkanlığın hizmet birimlerinin sıralarken teşkilat; a) Kafkaslar ve Orta Asya b) Doğu Avrupa ve Balkanlar c) Afrika ve Ortadoğu d) Doğu ve Güney Asya Pasifik ve Latin Amerika Dairesi Başkanlığı (Resmî Gazete, 2011) şeklinde dört farklı bölgeye ayrılarak düzenlenmiştir. Sağlıktan eğitime, idari ve sivil altyapıların geliştirilmesinden üretim sektörlerine, her alanda çalışmaları bulunan "TİKA, 2024 yılında eğitim alanında 350'nin üzerinde, sağlık alanında 150, tarım, hayvancılık ve orman alanlarında 160 proje, idari altyapılarının geliştirilmesi konusunda 88 ve sosyal altyapılar alanında ise yaklaşık 125 çalışmayı uygulamaya koyduğu projelerle kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde önemli ve kapsamlı bir yaklaşım ortaya koymuştur" (Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, faaliyet raporu, Faaliyet Raporu, 2024: 15).

2024 faaliyet raporuna göre, TİKA, kalkınmanın hemen her alanında birçok önemli projeyi hayata geçirmiştir. Eğitim alanında 350'nin üzerinde proje gerçekleştirilmiş; bu projeler, eğitim altyapısını güçlendirme, okul yenileme ve eğitim materyalleri temin etme gibi alanlara odaklanmıştır. Sağlık alanında ise 150'nin üzerinde proje tamamlanmış, tarım, hayvancılık ve ormancılık alanlarında 160, idari altyapıların

geliştirilmesi konusunda 88 ve sosyal altyapılar alanında ise yaklaşık 125 proje uygulanmıştır. Bu projelerin, kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesine yönelik kapsamlı bir yaklaşımı ortaya koyduğu vurgulanmıştır (Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, faaliyet raporu, 2024). TİKA'nın faaliyetleri Türk dış politikasını çeşitlendirmekte, ülke adına yumuşak güç üreterek sosyo-kültürel alanlarda dış politikayı beslemektedir. Faaliyet gösterdiği ülkelerle Türkiye'yi yakınlaştırmakta ve böylece tarihi ve kültürel arka planı canlandırmaktadır (Ekşi, 2014: 226).

3.3.3. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK)

21 yüzyılda çok aktörlü ve karmaşık bir yapıya sahip ulusal ve uluslararası sistemde, kamu diplomasisi yapısı gereği devlet kurumları ile medya kuruluşları, üniversiteler, STK'lar, vakıflar, düşünce kuruluşları, yardım kuruluşları, bilim insanları, sanatçılar gibi sivil inisiyatiflerin entegre bir şekilde çalışmasını gerektirir. Bu noktada koordinasyonu ve eşgüdümü sağlayacak kurum ve kuruluşlar gereklidir (Yıldırım, 2015: 22). Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK), AK Parti dönemi kamu diplomasi faaliyetlerini koordine etme amacıyla, Resmi Gazete'de yayınlanan 2478 sayılı Başbakanlık Genelge'siyle 30 Ocak 2010 tarihinde Başbakanlığa bağlı bir kurum olarak kurulmuştur. Kurumun kuruluş amacının yurtdışında (özellikle Batı ülkelerinde) Türkiye'ye karşı bilinçli ya da bilinçsiz olarak oluşturulmuş olumsuz imajı değiştirmek, yeni ve güçlü bir Türkiye markalaması yapmak, bunu yaparken de kamu diplomasisinin yöntem ve araçlarıyla uluslararası kamuoyunu yönlendirmek, Türkiye'nin itibarını onarmak olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte kurumun en temel görevinin rasyonel stratejiler üzerine kurulu politikalar geliştirerek, bu politikaları uygulamaya geçirirken devletin resmi, yarı resmi ve sivil toplum kurum ve kuruluşlarını organize etmek ve koordinasyonunu sağlamak olduğu görülmektedir. Genel olarak KDK'nın faaliyetleri, üniversite programları, siyasal iletişim faaliyetleri, medya tanıtım çalışmaları olarak üç başlık altında toplanmaktadır.

Kamu diplomasisi söz konusu olduğunda, Türkiye'nin kendi hikâyesini dünyaya tanıtırken en önemli basamaklardan biri iletişim araçlarıdır. Bundan dolayı medya düşüncelerin, politika ve uygulamaların muhataplarına anlatılması açısından hayati

önem taşımaktadır. Bu açıdan Türkiye'nin tanıtılması için yabancı basın grupları Türkiye'ye davet edilmiş küreselleşen dünyada Türkiye'nin önemi ve misyonu yetkililerce anlatılmıştır. Ayrıca bu süreçte siyasiler de rol almış kültür ve tanıtım faaliyetleriyle kamu diplomasisi koordinatörleri Türkiye'nin dış politikasında önemli roller üstlenmeye çalışmıştır. Ekşi'ye göre; "KDK, kuruluş genelgesinde ve adındaki kurumlar arası koordinasyonu gerçekleştirmede başarılı olamamıştır (Ekşi, 2014: 293). Yukarıdaki faaliyet alanlarına bakıldığında bu eksiklik açıkça görülmektedir. KDK, daha çok tanıtım ve bilgilendirmeye yönelmiş, gerek devletin gereksiz sivil toplum kuruluşları ile koordineli bir şekilde yeteri kadar faaliyet planlanmamış ve yürütememiştir. Bu kurum başkanlık sistemine geçilmesiyle kapatılmış yerine 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kurulmuştur.

3.3.4. Yunus Emre Enstitüsü

Soğuk Savaş'ın bitmesiyle birlikte 90'lı yıllarda uluslararası ilişkiler ve özellikle dış politikada diplomasi alanında büyük bir değişim olmuş devletler arasındaki diplomatik faaliyetler gelişen bilgi teknolojileri ve haberleşme ağlarıyla birlikte sivil toplumu da içine alacak şekilde genişlemiş, diplomasi devlet adamları ve bürokratların tekelinden çıkmış, kamu diplomasisi birçok aktörü ile sisteme dahil olmuş ve gün geçtikçe etkisini arttırmıştır. Kültürün kamu diplomasisi aracı olarak etkinliğini ve önemini fark eden birçok ülke bu misyonu üstlenecek Kültür Enstitüleri açmaya başlamıştır. İngiltere, Fransa ve Almanya gibi AB ülkeleri bu alanda öncü olmuşlardır (Ünalmış, 2019: 145).

Yabancı ülkeler ve onların Türkiye'deki resmi ve yarı resmî kurumları kamu diplomasisinin bir alt bileşeni olan kültür diplomasisi faaliyetlerini uygulama amacıyla birçok kültür enstitüsü kurmuşlardır. Bu kültür merkezlerinden British Council 1940, İspanyol Cervantes enstitüsü 2001, Konfüçyüs enstitüsü 2008, Macar enstitüsü 2014, Danimarka Kültür Enstitüsü 2019 yılından beri Türkiye'de faaliyetlerine devam etmektedirler. Türkiye'nin Yunus Emre enstitüsü muadillerine göre çok geç açılmış ve bundan dolayı diğer kültür enstitülerine kıyasla, yapılanması, faaliyetleri ve etkileri diğer ülke enstitüleri kadar yaygın değildir. Yunus Emre enstitüsü, Yunus Emre Vakfı'na bağlı olarak 2007 yılında kurulmuş, faaliyetlerine 2009 yılında başlamıştır.

YEE, (2023), faaliyet raporunda amaçlarını 3 maddede özetlemiştir (Yunus Emre enstitüsü, faaliyet raporu, 2023: 5);

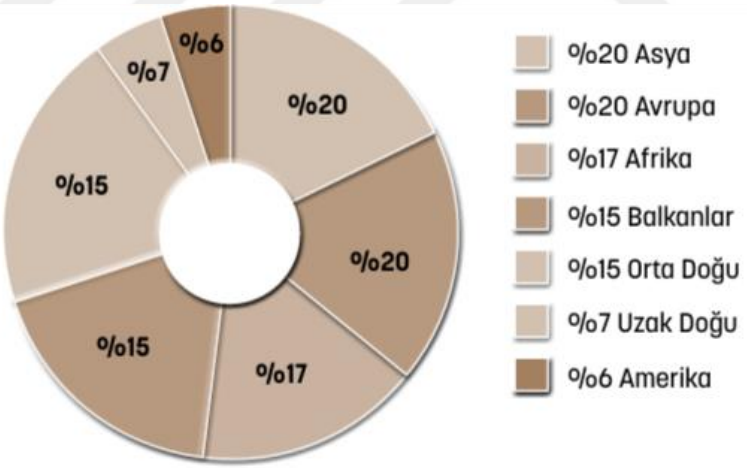
a) Türkiye, dini kültürü sanatı ile tanıtmak, diğer ülkeler ile dostluk geliştirmek kültür alışverişinde bulunmak için yurt dışındaki kültür merkezlerinin kurulmasını ve işletilmesini sağlamak,

b) yurt dışında ücretli veya ücretsiz eğitim vermek suretiyle Türk kültürünü dilini ve sanatının öğrenilmesini sağlamak,

c) Türk dil kültür ve sanatına ilişkin yurtiçi ve yurtdışında bilgi ve belgeleri dünyanın kullanımına sunmak ve bu amaçla projeler yürütmek görsel medya ve yazılı medyayı süreli süresiz yayınlar yapmak.

2025 yılı itibariyle 62 ülkede 88 merkezi bulunan YEE, özellikle kültürel diplomasi alanında birçok farklı kurum ve kuruluşla iş birliği yapmaktadır. Bu faaliyetlerin koordinasyonu ise Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

Şekil 3.1: **Kültür Merkezinin Bölgelere Göre Dağılımı:**

Kaynak: YEE, Faaliyet Raporu, 2023: 10.

Yurtdışındaki Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri üç farklı model çerçevesinde gelişmiştir (Ekşi, 2014: 201-202);

I. *Birinci model ev sahibi olan ülkede kültür merkezlerinin T.C. büyükelçilik bünyesinde kurulmasıdır. Bu modelde büyükelçiliğe bağlı açılsa bir süre sonra özerk duruma geçer,*

II. *İkinci modelde kültür merkezlerinin ev sahibi ülkelerdeki üniversite derin bünyesinde kurulması; ancak bu merkezler üniversiteye bağlı ve küçük olmaları sebebiyle etkisi oldukça azdır.*

III. *"Kültür merkez anlaşması (KMA)", Modeli ise en yaygın modeldir ve ülkelerin yerel mevzuatı çerçevesinde dernek veya vakıf statüsünde Kültür Merkezi anlaşmasının imzalanması suretiyle STK olarak kültür merkezlerinin açılması yöntemidir.*

Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinin, faaliyetleri genel olarak eğitim faaliyetleri ve kültür sanat faaliyetleri olarak ikiye ayrılabilir. YEE'nin devletin resmi kurumu ve kuruluşlarının yanında, Türkiye'nin yükseköğretim kurumları ve STK'ları gibi özel sektör ve sivil toplumun üyeleri ile birlikte koordineli bir şekilde çalıştığı görülmektedir. Enstitü, Türk dilinin ve kültürünün dünya genelinde tanıtımını yapmakta ve bu yolla Türkiye'nin kamu diplomasisinde önemli ve etkin bir yumuşak güç unsuru olarak görev yapmaktadır.

3.3.5. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)

Türkiye'nin kamu diplomasisi ve yumuşak gücünün ülke dışındaki en önemli temsilcilerinden biri de Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)'dır. "24/3/2010 tarihli, 27544 sayılı 5987 numaralı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun gereği ikame edilmiş bir kurumdur (Resmi Gazete, 2010).

YTB'de Yunus Emre Enstitüsü gibi Türkiye'nin kamu diplomasisinde yumuşak güç merkezli görev yapan kurumlarından biridir. YTB'nin çalışma alanı kamu diplomasisinin alt birimleri olan eğitim diplomasisi ve kültür diplomasisidir. Hedef kitlesi ise sayısı yedi milyonu aşan ve dünyanın geneline yayılmış durumda olan Türk diasporasıdır (Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Faaliyet raporu, 2024: 3). Bunun dışında Türklerin yaşadığı ülkelerdeki kardeş topluluklar ve uluslararası eğitim de YTB'nin faaliyet alanı kapsamına girmektedir.

Cankurtaran (2015), "İş ve hizmet karşılığı ya da kültürel sebepler Avrupa'da yaşayan Türkleri, yaşadıkları ülkelerde siyasal ve toplumsal olaylarda karar verme süreçlerine dahil olacak birimlere sahip, kurumsal yapılanma içerisinde olan topluluklar olarak tanımladığı modern diaspora başlığı altında ele almaktadır. Ancak

diasporayı anlamlı kılan faktör lobicilik faaliyetlerinde bulunabilmesidir", yorumunu yapmaktadır. Kamu diplomasisinin alt dallarından biri olan diaspora diplomasisi ise bir ülkede yaşayan mevcut diasporaların farklı hükümetlerle ekonomik ve politik iş birliği gibi, dış politika amaçlarına ulaşmak için menşe ülke tarafından bir araç olarak kullanıldığı bir süreci ifade etmektedir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başta Almanya olmak üzere birçok Avrupa ülkesine çalışma amacıyla giden Türkler zamanla bu ülkelerde yerleşmiş Türkiye'nin yurtdışındaki bağları haline gelmiştir. Fakat göç eden bu topluluklar Türk diasporasını oluştururken, Türkiye'nin yurtdışındaki siyasal ve ekonomik alanlarda ulusal çıkarları için bir araç olup olmadıkları bugün tartışmalı bir konudur. YTB Türklerin Avrupa'da hiç de azımsanamayacak sayıda olduklarını ancak siyasi ya da sosyo-ekonomik etkileme aracı haline gelebilecek ortak bir bilinçle hareket edebilen, aynı normlara uyan ve aynı ideolojiyi paylaşan topluluk anlamında kullanılan lobicilik için gerekli bir birliğini sağlayamadıklarını düşünmektedir (Arslan, 2013'ten aktaran Cankurtaran, 2015). Türk diasporasının bulundukları ülkelerde etkinliğini arttırıp etkin lobicilik faaliyetleri yapabilmesi için daha çok zamana ihtiyaç olduğu görülmektedir, bu bağlamda lobicilik faaliyetlerini dünya üzerinde etkili bir şekilde sürdüren Yahudi ve Ermeni diasporası örnek verilebilir. Bulunduğu ülkelerde ekonomik, siyasal ve bürokratik sistemlere dâhil olup anavatanlarının çıkarları doğrultusunda alınan kararları etkilemekte, aleyhte alınmak istenen kararlara karşı çıkmaktadırlar. ABD'nin kuruluşundan itibaren ülkede varlıklarını sürdüren Yahudiler Amerika'da ve tüm dünyada finanstan ticarete, medya sektöründen siyasal alana bir çok sahada başarılarını devam ettirmektedirler. YTB'nin 2024 faaliyet raporunu incelediğimizde yurt dışında bir Türk diasporası oluşması için her geçen gün faaliyetlerini biraz daha arttırdığı söylenilebilir.

Bu bağlamda, Türkiye'nin kamu diplomasisi planlayıcı ve uygulayıcı birimlerinden biri olan YTB, çalışma alanlarını yurtdışı vatandaşlar, kardeş topluluklar ve uluslararası öğrenciler olmak üzere 3 kategoriye ayırmıştır (Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Faaliyet Raporu, 2024: 12).

Avrupa'dan Balkanlar'a, Ortadoğu'dan Afrika'ya, Amerika'dan Orta Asya'ya geniş bir coğrafya üzerinde etkisi hissedilen bir Türkiye hedeflenmektedir. YTB'nin 2024-2028 yılları stratejik plan çerçevesinde kurumdan kaynaklanan zayıf yönler ve uluslararası ortamdan kaynaklı tehditler sıralanmıştır. Bu etkenlerden dolayı

yurtdışında Yahudi ve Ermeni lobilerine kıyasla Türk diasporasının etkin olamamasının nedenini aramak mümkün olabilir (Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Stratejik Plan, 2024-2028: 41):

Kurumun zayıf yönleri arasında görev alanının çok geniş olması, kurumsal yapılanmanın henüz istenilen düzeye ulaşamaması, ortak dil sorunu, taşra teşkilatlarının kurulamaması, bütçe kısıtlılığı, kamu diplomasisi alanında diğer kurum ve kuruluşlarla olan koordinasyon eksikliği sayılabilir (YTB, Stratejik plan, 2024-2028: 41).

Diğer ülkelerdeki muadillerine kıyasla daha geç ikame edilmiş olan Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Kurumu Türkiye'nin ihmal edilmiş diaspora ve lobicilik politikası doğrultusunda çalışmaya devam etmektedir. Birçok ülkenin kamu diplomasisi açısından önemli gördüğü diasporalar üstlendikleri lobicilik faaliyetleriyle ülkelerine uluslararası arenada önemli alanlar açmaktadır. Türkiye'nin özellikle Batı'da sahip olduğu olumsuz imajı restore etmesinde yurtdışındaki Türk diasporasının büyük roller üstlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Türkiye YTB ile yurt dışında Türk diasporası inşa ederek bulundukları ülkelerde etkinlik alanı oluşturmaları için çaba sarf etmektedir (Ekşi, 2014: 219). AK Parti döneminde kamu diplomasisi icrasını yürütmek amacıyla kurulan YTB'nin organizasyon yapısı, strateji ve faaliyet raporları incelendiğinde temel olarak iki alanda etkinlik gösterdiği diğer bütün faaliyetlerin ise bu iki alanı destekleme üzerine koordine edildiği söylenebilir; bunlardan biri bugün sayısı yaklaşık 7 milyonu bulan ve çoğu Avrupa kıtasında yer alan Türk diasporasına ulaşmak, onların kültürüne ve kimliğine sahip çıkmalarını sağlamak ve anavatan ile bağlarını kuvvetlendirerek diaspora diplomasisi oluşturmak ve bu suretle Türkiye'nin uluslararası konumunu ve imajını güçlendirmektir. İkincisi ise uluslararası öğrencileri eğitim sistemine dâhil ederek ülkelerine döndüklerinde Türkiye ile kendi ülkeleri arasında sosyal, ekonomik, kültürel ve diplomatik bağlar yoluyla sağlam ilişkiler kurmak ve bu ilişkileri geliştirmektir. Bu bağlamda uluslararası öğrencilere ayrılmış burslar büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda YTB'nin "Türkiye Bursları" projesi bu amaca hizmet etmek için ikame edilmiştir.

YTB, yumuşak güç bağlamında planladığı ve yürüttüğü kamu diplomasisi, kültür diplomasisi ve eğitim diplomasisi faaliyetleriyle mevcudu yedi milyonu geçen Türk diasporasına ve ortak bir kültür mirası paylaşılan Türkiye'nin kardeş topluluklarına

uşaşmaktadır. 350 bini aşan uluslararası öğrenciyi kapsayan sosyal kültürel ve ekonomik çalışmalara da devam ettirmektedir. Türkiye burslarına 2024 yılında 171 ülkeden 122.000 başvuru yapılmış, değerlendirilen başvurular neticesinde 6.935 uluslararası öğrenciye eğitim bursu verilmiştir. Hali hazırda Türkiye'de yüksek lisans ve doktora seviyelerinde 15.000 burslu öğrenci bulunmaktadır (YTB, 2024 faaliyet raporu).

YTB bursuyla Türkiye'de eğitim alan ve sayısı 150 bini bulan mezun öğrenciler ile bağlarını koparmaması ve ülkelerine döndükten sonra takibi yapılması amacıyla "Mezun Öğrenci Projesi" yürütülmektedir. YTB bursu ile öğrenim gören öğrencilerin ülkesine döndükten sonra siyasette, bürokraside, ülkelerin lokomotifi sayılan birçok sektörde görev aldıkları görülmektedir. Bu kişiler Türkiye için etkin yumuşak güç aktörleri olmaktadırlar.

Türkiye, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı aracılığı ile bölgesel ve küresel düzeyde tanınırlığını arttırmak, nüfuz alanları oluşturmak istemektedir. Bunu da eğitim diplomasisi üzerinden burslar aracılığıyla, mezun öğrenciler vasıtasıyla gönül köprüleri inşa ederek yapmaya çalışmaktadır.

Türkiye'nin bölgesinde ve dünya genelinde kendi hikâyesini anlatmada, olumsuz imajını yıkmada, dostluk köprüleri kurarak diğer ülke kamuoylarına ulaşmada, uluslararası alanda ülke politikalarını destekleyecek aktörler kazanmada bu kamu diplomasisi kurumları bir çok kazanım elde etmişlerdir.

3.4. Türk Kamu Diplomasisinde Yumuşak Güç Unsuru Olarak Uluslararası İmam Hatip Liseleri

Eğitim, insanı dolayısıyla toplumu şekillendiren en önemli faktörlerden biridir. Yüzyıllardır insanlar daha iyi bir eğitim alma amacıyla dünyanın farklı yerlerine seyahat etmektedirler. Her devrin kimliği, karakteri, öncelikleri ve kendine ait değer yargıları vardır. Zamanın ve mekânın değişmesi, bu faktörlere de etki eder. Bundan dolayıdır ki 21. yüzyıla geldiğimizde insanların eğitim taleplerindeki eğilimlerini yönlendiren beklentileri değişmiştir. Birey düzeyine bakacak olursak kendi ülkesindeki sosyal, politik, ekonomik ve eğitim sisteminden kaynaklanan yetersizlikler ve sınırlılıkları aşmak için bireyler daha iyi eğitim alacağı, bu eğitime

dayalı akademik çalışmalar yapabileceği, istihdam olanakları fazla olan ülkelere yönelmekte ve bazen de eğitim aldıkları ülkelere yerleşmektedirler.

Bu durumun farkında olan devletler hem ekonomik kaynak kazanmak hem de ülkelerine beyin göçünü arttırmak için uluslararası öğrencileri ülkelerine çekmeye dayalı stratejiler geliştirmekte, politikalar uygulamakta ve her yıl bunun için bütçe oluşturmaktadırlar. Uluslararası öğrenci hareketliliğinin artmasının öncelikli sebepleri arasında, gelişmemiş ülkelerin refahını arttırma çabalarının yükselmesi, gelişmiş ülkelerinse donanımlı iş gücüne ihtiyaç duyması, artan küreselleşmenin sonucu ulaşımın yaygınlaşması ve kolaylaşması, ülkeler ve devletlerarasındaki iş birliği ve bağımlılığın artması ve bireylerin kendi ülkeleri dışında farklı bir bilimsel birikimden yararlanma arzusu bulunmaktadır (YTB, 2024).

Bugün Türkiye sadece yüksek öğretimde değil orta öğretimde de uluslararası öğrencileri ülkede ağırlamaktadır. Türkiye Diyanet Vakfı ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen uluslararası imam hatip okulları programı hem ortaöğretimdeki uluslararası öğrencileri ülkeye çekmekte hem de bu öğrencilerin yüksek öğretimde Türk üniversitelerinde eğitim-öğretim görmelerine zemin hazırlamaktadır. İlki 2006 yılında Kayseri'de açılan uluslararası imam hatip liselerinin bugünkü sayısı on yediye ulaşmıştır. İlk açılış amaçları yurtdışında yaşayan Türklerin çocuklarına Türkiye'de imam hatip eğitimi verip ülkelerine göndermek olan bu okullar, günümüzde Türkiye'nin kamu diplomasisinde etkili bir unsur haline gelmiştir. Ülkenin yumuşak gücünün ve etkisinin, başta Türkiye ile tarihi ve coğrafi yakınlığı bulunan ülkeler olmak üzere dünyanın dört bir tarafına yayılmasını sağlamaktadırlar. Bugün 90 farklı ülkeden öğrenci uluslararası imam hatiplerde okumak amacıyla Türkiye'ye gelmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye iki binli yıllardan itibaren Türk dış politikasında revizyona giderek hem Batı ülkelerindeki olumsuz imajını düzeltmek hem de tarihi ve coğrafi bağları bulunan ülkeler ve bölgelerle ilişkiler kurup geliştirme siyaseti gütmüştür. Bu doğrultuda var olan devlet kurum ve kuruluşlarını yeniden yapılandırdığı gibi YTB, YEE, KDK gibi yeni kurum ve kuruluşlar bina etmiştir. Devletin resmi ve yarı resmi bu kurum ve kuruluşları, yumuşak güç bağlamında stratejik plan ve uygulamalar yoluyla Türkiye'nin kamu diplomasisini icra etmeye çalışmaktadır. Bütün bu amaç ve araçlarla Türkiye, dünya genelinde tanınırlılığını arttırmaya, olumlu ve cezb edici

bir imaj inşa ederek bölgesinde ve uluslararası alandaki konumunu güçlendirmek ve etki alanını genişletmek istemektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE BULGULAR

4.1. Araştırmanın Model

Bu tez çalışmasında araştırma yapılacak konu hakkında kapsamlı bilgi kazanılması hedeflendiğinden nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışmasının literatürde, vaka çalışması ya da örnek olay incelemesi gibi farklı adları da mevcuttur. Durum çalışması sınırlı bir sistemin (olayın, ortamın, sosyal gurubun vs.) nasıl çalıştığı, işlediği hakkında derinlemesine ve sistemli olarak bilgi toplamak için çoklu veri toplama yolu kullanılarak o sistemin kapsamlı bir şekilde incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Chimiliar 2010'dan aktaran Subaşı ve Okumuş, 2017: 421). Hazırladığımız bu çalışma durum çalışması çeşitlerinden, açıklayıcı durum çalışmasına ve durum analizi metotlarına dâhil olmaktadır. Araştırmada gözlem, görüşme, literatür ve kaynak taraması yoluyla bilgiler toplanmış, değerlendirilmiş ve raporlanmıştır.

4.2. Araştırma Gurubu

Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ili, Bahçelievler ilçesinde bulunan Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinde 2024-2025 yılı itibariyle öğrenime devam eden 20 yabancı öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri kabul edilen ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. "Amaçlı örnekleme; çalışma amacına uygun olarak vereceği bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına imkân vermekte olup, belirli ölçüt ve özelliklere sahip durumlarda çalışılması gerektiğinde tercih edilen bir yöntemdir" (Büyüköztürk vd. 2019: 93'ten aktaran Erol, 2022: 30). Ölçüt örneklemede ise araştırmada belirli niteliklere sahip kişiler, olaylar ve durumlar seçilmekte, örneklem için önceden belirlenmiş ölçütleri karşılayan birimler dâhil edilmektedir (Büyüköztürk vd. 2019: 94'tendan aktaran Erol, 2022: 30). Bu doğrultuda araştırmaya, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenime devam eden 20 yabancı öğrenci gönüllülük esasına göre dâhil edilmiştir. Katılımcı öğrenciler ilgili okulun 11. ve 12. sınıflarında eğitim görmekte olup 18 yaşına girmiş durumdadır. Çalışma grubunun ölçütü bu öğrencilerin temyiz çağına ermiş olmaları, öğrenim gördükleri sürecin diğer kademedeki öğrencilere

nispeten daha uzun, deneyimlerinin daha fazla olması olarak belirlenmiştir. Araştırmaya 20 farklı ülkeden 20 öğrenci ile başlanmış ve gruptan ayrılan öğrenci olmadan aynı 20 öğrenci ile bitirilmiştir. Veri doyumuna ulaşılacağı beklentisi ile bu sayıda katılımcı belirlenmiştir. Verilerin analizi sırasında gizlilik ilkesi gereğince katılımcıların isimleri kullanılmadan kodlamalar yapılmıştır.

4.3. Veri toplama Araçları

Araştırmada bir nitel araştırma yöntemi olan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda gözlem, mülakat (görüşme) ve doküman incelemesi yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılarak gözlem ve doküman inceleme tekniklerinden de yararlanılmıştır. Görüşmede cevabı aranacak sorular çerçevesinde önceden belirlenmiş konulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve bu form için Sabahattin Zaim Üniversitesi Bilimsel Etik Kurulu onayı alınmıştır. Görüşmelerin ses ve görüntü olarak kaydedilmesi, ayrıntıların kaybolmaması açısından alınan bir tedbir olmuştur. Bundan dolayı katılımcı öğrencilerin izinleri ve onam belgeleri alınmıştır.

4.4. Verilerin Toplanması

Hazırladığımız tez genelde kamu diplomasisini özelde Türkiye'nin kamu diplomasisini ve bu diplomasinin bir alt bileşeni olarak eğitim diplomasisini konu edinmektedir. Bu bağlamda literatür taraması yapılmış, ilgili kitaplar, tezler, dergiler, makaleler incelenmiş gerekli görüldüğü yerlerde kaynak olarak kullanılarak elde edilen veriler sentez edilmiştir. Ayrıca konuyla ilgili kurum ve kuruluşların resmi kayıtlarından bilgiler toplanmış, analiz yapılarak sonuçlar çalışmaya yansıtılmıştır. Bundan sonra uluslararası öğrenciler ile yapılan mülakat (görüşme) ve gözlem sonuçları değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Araştırma öncesi gerekli resmi izinler İstanbul Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanış sürecinde uzman görüşü alınarak sonrasında İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik kurulunun onayına sunulmuştur. Sonrasında, Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde eğitim gören ve her biri farklı ülkelerden 20 uluslararası öğrencinin yarı yapılandırılmış görüşme formu ile çalışma kapsamında görüşleri alınmıştır.

Görüşme ve gözlem sonuçları sentezlenerek tezin son bölümünde değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Mülakatlar 20 katılımcı ile her biri ayrı ayrı ve yüz yüze olacak şekilde, kapalı bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar ortalama yirmi beş dakika sürmüştür. Görüşme öncesi katılımcı öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş, izinleri doğrultusunda ses kaydı alınarak onam formu doldurulmuştur. Demografik bilgileri ve mülakata dair görüşleri dışında kimlik bilgilerinin paylaşılmayacağı da ayrıca ifade edilmiştir.

4.5. Katılımcı Dağılımları ve Demografik Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde mülakata katılan öğrenciler hakkında genel bilgiler tablo halinde sunulmuştur. Görüşme sonrasında ise verilen elde edilen bulgular belirlenmiş başlıklar altında tek tek ele alınmıştır.

Tablo 4.1: Katılımcı Uluslararası Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Öğrenci Kodu	Öğrencinin Ülkesi	Öğrencinin Yaşı	Öğrencinin Sınıfı
PÖ	Pakistan	19	12.Sınıf
EÖ	Etiyopya	19	11.Sınıf
CÖ	Tacikistan	19	11.Sınıf
CBÖ	Moritanya	19	11.Sınıf
GÖ	Gambiya	18	12.Sınıf
YÖ	Liberya	19	12.Sınıf
MÖ	Mısır	18	11.Sınıf
BÖ	Bangladeş	18	11.Sınıf
FÖ	Fas	19	12.Sınıf
SÖ	Somali	19	12.Sınıf
LÖ	Lübnan	18	12.Sınıf
TÖ	Sırbistan	19	12.Sınıf
ZÖ	Azerbaycan	19	12.Sınıf

RÖ	Arnavutluk	19	12.Sınıf
AÖ	Afganistan	18	11.Sınıf
BHÖ	Bosna-Hersek	18	11.Sınıf
NÖ	Güney Afrika	19	11.Sınıf
VÖ	Kosova	18	11.Sınıf
KÖ	Kırgızistan	18	11.Sınıf
ÖÖ	Özbekistan	18	11.Sınıf

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Bulgular katılımcıların vermiş olduğu ifadelerden ve gözlem sonuçlarından oluşturulmuş ve yorumlanmıştır. Yapılan analiz sonucu 6 ana tema, bu temalara bağlı olarak 14 kategori ve bu kategorilere ait alt kategoriler tablolar şeklinde çalışmaya aktarılmıştır. Mülakata katılan 20 kız öğrenciden 9 tanesi 12. Sınıf, 11 tanesi 11. sınıfta eğitim-öğretim görmektedir. Bu öğrencilerden 11 tanesi 19, 9 tanesi 18 yaşındadır. Ölçüt örneklem yöntemi gereği olarak temyiz yaşına ermiş öğrencilerdir. Mülakata katılan öğrenciler dünyanın 9 farklı bölgesinden gelmiş olup bu bölge ve ülkeler; Güney Kafkasya (Azerbaycan), Orta Asya (Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan), Balkanlar (Sırbistan, Kosova Arnavutluk, Bosna-Hersek), Kuzey Afrika (Mısır, Fas), Batı Afrika (Gambia, Liberya, Moritanya), Doğu Afrika (Etiyopya), Güney Afrika (Güney Afrika Cumhuriyeti), Orta Doğu (Lübnan), Güney Asya (Bangladeş, Pakistan, Afganistan)'dır. Her öğrencinin kimlik bilgileri saklanmış ve kendilerine Tablo 4.1'deki gibi kodlar verilerek çalışmaya aktarılmışlardır.

Tablo 4.2: Tema ve Kategoriler

Tercih Nedenleri	Tercih Etmede Etkili Olan Kişi ve Kurumlar
	Tercih Etme Sebepleri
Türkiye Hakkındaki Düşünceleri	Türkiye'ye Gelmeden Önce Türkiye Hakkındaki Bilgi Düzeyleri
	Türkiye Hakkındaki Mevcut Düşünceleri

	Türkler Hakkındaki Düşünceleri
Sosyal Uyum Durumları	Uluslararası Bir İmam Hatipte Okumanın Meydana Getirdiği Değişiklikler ve Katkılar
	Karşılaşılan Farklılıklar ve Sorunlar
Dil Uyumu Durumları	Dil Açısından Kolaylık Sağlayan Unsurlar
Dil Uyumu Durumları	Dil Açısından Yaşanan Zorluklar ve Sebepleri
Eğitim Uyumu Durumları	Türkiye'deki Eğitim Sistemini Ülkelerine Göre Karşılaştırmaları
	Eğitimde Zorluk Yaşadığı Konular
	Zorluk Yaşanılan ve Yeterli Görülmeyen Dersler
Yumuşak Güç Algıları	Yumuşak Güç Algıları
	Türkiye'ye Dair Yumuşak Güç Olarak Algıladıkları Faktörler

Kaynak; Erol, 2022: 35.

4.6. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde İstanbul ili Bahçelievler ilçesinde bulunan Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde 2024-2025 eğitim öğretim yılında 11. ve 12. sınıflarda bulunan 18-19 yaş arası öğrencilere sorulan mülakat sorularından elde edilen yanıtlara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.6.1.Türkiye'yi Tercih Nedenleri

Türkiye'yi Tercih Nedenleri temasında bulgular iki kategoride oluşmuş ilgili yorumlar bulgular üzerinden çalışmaya aktarılmıştır.

4.6.1.1. Tercih Etmede Etkili Olan Kişi ve Kurumlar

Bu başlık altında elde edilen bilgiler ve yorumlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.3: Tercih Etmede Etkili Olan Kişi ve Kurumlar

Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Aile- Akraba Tavsiyesi	9	CÖ, SÖ, LÖ, TÖ, ZÖ, AÖ, BÖ, ÖÖ, CBÖ
Arkadaş-Akran Tavsiyesi	4	FÖ, GÖ, LÖ, BÖ
Okul-Öğretmen Tavsiyesi	2	LÖ, ÖÖ
TDV (Türk Diyanet Vakfı)	5	LÖ, TÖ, NÖ, VÖ, KÖ
YEE (Yunus Emre Enstitüsü)	2	MÖ, VÖ
İHH (İnsan Hakları ve Hürriyetleri Vakfı)	1	PÖ
Yerel Kurslar	2	BÖ, RÖ,

Tabloda 4.3'te görüldüğü üzere öğrencilerin Türkiye'yi tercih etmesinde aile tavsiyesi ve yönlendirmesi en etkili faktör olmuştur. Türkiye'ye gelme yaşları 15-16 olan bu öğrenciler için aile ve yakın akrabalar hala en güvenilir bilgi kaynağı, aldıkları kararlarda en öncelikle başvuru mercidir. Ailesinin yönlendirmesi ile Türkiye'ye gelen öğrencilerin yanıtları şu şekildedir;

> *Sosyal medyadan duymuştum Türkiye'yi, annem dosyalarımı toplayarak başvuru yapmamı istedi, annem araştırma yaptı. (ÖÖ)*
>
> *Aslında benim burada kuzenim okuyordu onun tarafından öğrendim Türkiye'yi o tavsiye ettiği için. (CÖ)*
>
> *Türkiye hakkında kişilerden duymuştum haberlerden de duymuştum daha önce buraya kuzenim gelmişti ondan da duymuştum. (AÖ)*
>
> *Türkiye'yi tercih ettim çünkü İstanbul'daydı bu okul ve İstanbul'a gelmek benim için bir hayaldi. Çok istiyordum İstanbul'a gelmeyi özellikle kuzenimden çok etkilenmiştim... (ZÖ)*

Türkiye hakkında en çok ailemden duydum. Yıllar geçtikten sonra bize gelen hafızlar oluyordu. Bir de her hafız 5 yıl kalıyordu böyle bir sözleşmemiz var Türkiye'yle. Onlardan da böyle Türkiye ile ilgili şeyler duydum. Diyanetten camilerde görev yapıyor... (TÖ)

Daha farklı bir yere gidip farklı şeyler keşfetmek istedim aslında bana sadece fikri sundular gitmek istiyor musun diye abim bana söyledi (Türkiye'de okuyan ağabeyi var) ... (SÖ)

Ben Türkiye'ye Instagram sosyal medya, gazetelerde okuyordum, takip ediyordum. Ondan sonra teyzem geldi. Türkiye'de ben duymuştum Diyanet bursu dokuzuncu sınıftayken... Benim teyzem YTB öğrencisi olduğu için ben ondan duymuştum Tıp fakültesinde okuyor ... (BÖ)

Biz Moritanya'da %100 Müslümanız. Benim ailem güvenli bir ülke olduğu için Türkiye'ye göndermeyi seçti o kadar zor gelmedi akrabalarım Türkiye hakkında bilgi verdi çok güvenli bir ülke olduğunu diyorlar, özellikle kızlar için ondan annemi kabul ettiği gidebilirsiniz dedi. (CBÖ)

Arkadaş ve akran topluluğu, gençler için diğer topluluklara nazaran duyguların, tutum ve davranışların daha kolay paylaşıldığı, psikolojik açıdan duygu ve düşüncelerinin daha kolay anlaşıldığını hissettiği gruplardır. Çünkü aşağı yukarı aynı yaş grubuna mensup gençler için aynı kuşakta olmak onları birbirine daha anlaşılır kılar ve aralarındaki bağları güçlendirir. Bundan dolayı ergen grubuna mensup gençlerin duygu ve düşünce dünyasında arkadaş ve akran etkisi fazladır. Mülakat esnasında Türkiye'ye gelme kararlarını arkadaş ve yaşıtı akranlarından etkilenerek verdiklerini ifade eden gençlerin söylemleri şu şekildedir;

Aslında arkadaşım başvuracaktı, bursa bayağıdır konuşuyorduk gitmek istiyorum diye çok güzel bir ülke, o önerdi birlikte başvurmuştuk. (FÖ)

Bizim okulumuzda her sene okulumuza gelen, ülkemizden buraya gelen öğrenciler vardı. Ondan geldim, o öğrencilerden duydum. (GÖ)

Ben bilgileri kişilerden aldım, bir arkadaşımdan ama o arkadaşım da bir öğretmenimizden duymuş, işte o da bana haber verdi okulda çalışan öğretmen... (LÖ)

LÖ ve ÖÖ kodlu öğrenciler ise ülkelerinde eğitim gördüğü okullarda, okuldaki yerel öğretmenlerin tavsiyesi üzerine araştırma yaparak bilgi edinmişler ve TDV burslarına başvuru yapmışlardır. Mülakatta Türkiye'yi tercih etmeye sebep olan kurum ve kuruluşlar sorulduğunda özellikle Türkiye Diyanet vakfı (TDV), Yunus Emre Enstitüsü (YEE) ve İnsan Hakları ve Hürriyetleri Vakfı'nın (İHH) etkin olduğu gözlemlenmektedir. STK kimliğine de sahip bu vakıflar Türkiye'nin yurt dışındaki yumuşak gücünün temel kaynaklarındandır. Gerek eğitim öğretim faaliyetleri, gerekse kültürel ve sosyal aktiviteler ve en önemlisi de maddi yardımlar yoluyla faaliyet gösterdikleri ülkelerde Türkiye'nin imajına olumlu katkı yapmakta bulunduğu bölgelerde Türkiye'nin tanınırlığını arttırarak etkinliğini genişletmektedir. Birçok ülke ve halklarıyla Türkiye arasında sağlam bağlar kurulmasına neden olmaktadırlar. Bu vakıflar aracılığıyla Türkiye hakkında bilgi edinen ve orta öğretim için Türkiye'yi seçen öğrencilerden birkaçının ifadeleri şu şekildedir;

> *Ben küçükken İHH'nın desteklediği bir okulda okudum. Küçükken dediğim buraya gelmeden önceki hayatımda ve sürekli Türkler oraya gidiyordu. Türkiye'den gönüllü olarak ve gerçekten çok iyi davranıyorlardı. Çünkü benim o okulda çok fazla yetim arkadaşlarımız vardı ve onlara böyle güzel davranılması yüzünden çok fazla sevdim. Gerçekten de çok iyi insanlar bir de böyle ailemiz olsun, başkaları olsun Türkiye'nin hep bize iyi yanlarını ve halkın çok seviyor ve sürekli bir tek ben değil benim kardeşlerim Türkçe öğrenmeye çalışıyor benden çünkü öyle bir sevgileri var... (PÖ)*
>
> *Türkiye Diyanet Vakfı'ndan bir adam bizim okulumuza geldi sunum yaptı oradan haberim oldu. (NÖ)*
>
> *...evet oldu kurumların isimlerini bilmiyorum, Türkiye'ye ait Yunus Emre var ülkemde Maarif var Diyanet de var. (VO)*

Bu kurumların dışında, öğrencilerin kendi ülkesinde yerel resmi veya özel sektöre ait kurum ve kuruluşların yönlendirmesiyle de Türkiye'yi tercih eden öğrenciler olmuştur. Bu kuruluşların bazıları uluslararası öğrencilerin kabul edildiği Kur'an kursları bazıları da Türkçe de öğreten yabancı dil kurslarıdır. Mülakata dâhil olan iki öğrencinin açıklamaları aşağıdaki gibidir;

> *Küçüklüğümden beri ben Türkiye'yle büyümüştüm Türk dilini öğrenmeye başlamıştım, kurslara katılıyordum orada. Türkiye hakkında programlar*

yapıyorduk, Türkiye ile ilgili günler yapıyorduk. 15 Temmuz veya çocuk günlerinde Arnavutluk'ta bu kurumda bu programlar olduğunda, büyükelçilikten kişiler geliyorlardı, katılıyorlardı. Orada Türklerle tanışma fırsatım oldu daha çok orada Türkiye'ye karşı bir fikrim oluştu, sevmeye başlamıştım. Okuduğum Türkçe kursunda Türkiye'den birileri geliyordu. Türkçe kursunda, küçüklüğümden beri İslam hakkında öğreniyordum, Kur'an öğreniyordum. Orada hocalar bana bir kurs var oraya katıl böyle farklı şeyler yapıyorlardı orada insanların çoğu Türk'tü.(RÖ)

İlk önce Türkiye hakkında hafızlık kursundayken duymuştum, özel bir kurs, uluslararası özel bir kurs vardı orada ben okuyordum. Orada zaten bir sürü yarışmalar oluyordu zaten Türkiye'den de katıldılar orada onlarla ilişki kurdum. (BÖ)

4.6.1.2. Türkiye'yi Tercih Etme Sebepleri

Uluslararası öğrencilerin Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan KAİHL'yi tercih etme sebeplerine ait kategoriyi meydana getiren bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Türkiye'yi Tercih Etme Sebepleri

Alt Kategoriler	Öğrenci sayısı	Öğrenciler
Türkiye Sevgisi	8	PÖ, MÖ, BÖ, LÖ, TÖ, ZÖ, RÖ, BÖ
Müslüman Ülke Kimliği	13	FÖ, GÖ, YÖ, CÖ, SÖ, LÖ, TÖ, ZÖ, RÖ, NÖ, BÖ, KÖ, ÖÖ, CBÖ
Türkiye'nin Sahip olduğu İmkanlar ve Cezbedici Faktörler	15	PÖ, GÖ, YÖ, MÖ, BÖ, SÖ, LÖ, TÖ, ZÖ, NÖ. VÖ BÖ, KÖ, ÖÖ
Kültürel Sebepler	6	FÖ, YÖ, SÖ, LÖ, ZÖ, ÖÖ

Yabancı öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme sebepleri arasında Türkiye sevgisi önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle Orta Asya Kafkasya, Balkanlar, Ortadoğu gibi tarihi ve coğrafi olarak yakınlık bulunan bölgelerden gelen öğrencilerin Türkiye'ye olan sevgisi ve bağlılığı mülakat sırasında verdiği cevaplardan net bir şekilde anlaşılmaktadır;

> *Gelmeden önce Türkiye'yi çok fazla İslami bir ülke olarak düşünüyordum. Çünkü biz dizilerden falan hep öğrendik, bizim kardeş ülkemiz çok seviyordum ve hala seviyorum. Düşündüğüm kadar Osmanlı gibi bir hayat olmasa bile yine Türkler çok iyi ben kendim çok memnunum. ... bizim ülkemizde Türkiye bizim can kardeşimiz. Ülkeme gidince sadece ben Türkiye'de okuyorum dediğimde "gerçekten mi onlar nasıllar" ailem beni başka bir ülkeye gidiyor olsaydım hayatta göndermezlerdi ama Türkiye olunca çıt çıkarmadılar, hiç zaten bizim kardeş ülkemiz gibi bir şey halk çok fazla seviyor. (PÖ)*
>
> *Ben Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye'ye gelmek benim hayalimdi, çok seviyordum Türkiye'yi, o da beni Türkçe öğrenmeye teşvik etti. (MÖ)*
>
> *... Benim hayalim bir ülke Türkiye. Ben küçüklükten beri seviyorum. ... Türkiye güzel bir ülkeydi benim gözümde hala öyle çok seviyorum. İkinci vatanım gibi seviyorum, aşırı seviyorum ben. Mesela benim önümde birisi Türkiye'ye böyle şöyle derse, bu kötü derse ben hemen onunla tartışma yapıyorum. Türkiye'yi Recep Tayyip Erdoğan için seviyorum onu çok iyi görüyorum. (BÖ)*
>
> *Türkiye'ye karşı Lübnan'da iken bile böyle çocukluğumdan beri babam ve annem genel olarak Türkiye'nin haberlerini izlerdik. Türk dizilerini de izlerdik mesela. Özellikle ben bir yaştan sonra kapılmıştım bayağı. O açıdan Türkiye'ye karşı merakım oluşmuştu. Hem merakım hem sevgim. Hem böyle bir ilgi ilgim oluşmuştu bir de böyle kültür benzerliği biraz ilgimi çekmişti. Türkiye'nin Lübnan'da yayınlanan Türk kanalları var en çok TRT. (LÖ)*
>
> *... zaten çocukluğumdan beri Türkiye'yle Azerbaycan içli dışlı, tek millet iki devlet olarak büyüdüm. Sürekli Türkçe animasyonlar, çizgi filmler izleyerek büyüdüm ve böylece Türkçeyi de öğrenmiş oldum. (ZÖ)*

Öğrencilerin Türkiye sevgisini etkileyen diğer faktörler arasında, kültürel yakınlık, inanç bazında ortaklık, karizmatik lider etkisi, medya ve sosyal medya kanallarının da büyük etkisi vardır. Kamu diplomasisinde iletişim araçları bir ülkenin kendi hikâyesini diğer toplumlara aktarmak için kullandıkları en etkili faktörlerdir. Ülkeler kendilerine dair bir imaj oluşturduktan sonra bu imajın alıcılara iletilmesi gerekir. Burada devreye medya, sosyal medya ve dijital diplomasi girer. Türkiye'nin yurtdışında tanıtım araçları arasında ulusal ve uluslararası medya kanalları, sosyal medya platformları, dijital diplomasi araçları her geçen gün etkinliği arttırmaktadır.

Uluslararası öğrenciler üzerinde Türk dizi ve filmlerinin kültürel aktarım yapma ve dil öğrenimi açısında önemli bir etkisi vardır. Türkiye'ye gelmeden önce birçok öğrenci Türk dizi film ve animasyonlarını izleyerek hem Türk kültürünü hem de Türkçeyi öğrenmektedir. Kültür ve dilin önceden öğrenilerek bu ülkeye gelinmesi hem öğrencilerin uyumu açısından hem de dil bilmenin verdiği kolaylıkla akademik başarılarının yükselmesi bakımından önemli bir faktördür. Üstelik bu dizilerin Türkiye'nin tarihini, coğrafyasını, şehirlerini tanıtıcı ve de cezb edici özellikleri de vardır. Birçok öğrenci Türkiye'ye gelmeden önce bu dizi ve filmlerin çekildiği şehirlerin (Şehir Diplomasisi) cazibesine kapılmışlardır. Bir ülkenin yumuşak güç kaynaklarından bir diğeri de karizmatik lider etkisidir. Bu açıdan Türkiye'ye gelen birçok öğrenci buraya gelmeden önce Türkiye hakkında sahip olduğu bilgilerin başında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan gelmektedir. Bazıları için kendisi örnek alınacak bir figürdür.

Bu tema başlığındaki alt kategorilerden bir diğeri "Türkiye'nin Sahip olduğu İmkânlar ve Cezb edici Faktörlerdir". Genel olarak, Türkiye'nin eğitim olanaklarının daha iyi olması, öğrencilere eğitim bursu verilmesi, demokratik, özgür, güvenli ve gelişmiş bir ülke olması hem Asya hem Avrupa kıtalarının bağlantısında bulunup farklı kültürleri bir arada barındırması, kültürel benzerlik, metropol şehirlerin bulunması, kendi ülkelerinde eğitim alma fırsatlarının olmaması, ülkelerinin savaş halinde bulunması gibi cevaplar verilmiştir. PÖ, GÖ, YÖ, MÖ, BÖ, SÖ, AÖ, LÖ, TÖ, ZÖ, NÖ. VÖ BHÖ, KÖ, ÖÖ kodlamalara sahip öğrencilerin bu başlıklar altında söyledikleri şu şekilde sıralanabilir;

> *Türkiye dini konularda Ülkemden daha iyi daha açık (özgür) olduğu için Türkiye'yi tercih ettim, bize bursları olduğu için de ve dil olarak da yakın olduğu için. (ÖÖ)*

... özgür bir ülke olduğu için eğitimi çok iyi olduğu için. (KÖ)

Hem imam hatip olması bizim ülkemizde de imam hatip var doğru ama burada hem burslu olması o avantajı da alacaktım hem namazla ilgili sıkıntılarım olmayacaktı. Orada imam hatiplerde namazla ilgili sıkıntıları olmuyor ama imam hatipler bayağı büyük bir ücret istiyor aylık ve benim ailemin öyle imkânları olmadığı için. (BHÖ)

Ülkemi ve Türkiye'yi karşılaştırırsak ülkemde hicaplı (tesettürlü) olmak, okula gidememek demektir, Türkiye'de böyle bir şey yok. Bir de Türkiye'de yaşamak, ben gelmeden önce biliyordum ki burada bütün dünya ile tanışacağım, beni geliştirecek çok fazla şey vardı. (VÖ)

... (Burada) mesleki eğitim alabilmek mümkün. (NÖ)

Diyanet farklı burslar veriyor bize. Şöyle sıkıntılar var ki Ülkemde; kız öğrenciler okula gidip gelemiyor biz okuyamıyoruz. O yüzden ben de bir şansımı deneyim dedim... (AÖ)

Türkiye'yi tercih ettim çünkü İstanbul'daydı bu okul ve İstanbul'a gelmek benim için bir hayaldi. (ZÖ)

Türkiye'ye gelmeden önce biraz Türkçe anlıyordum. Türkiye bize hep yakındı. Küçükken beri Türk dizilerini ailece izliyorduk. Hem babam Türkçe sevdiği için, babam da Türkçe biliyor elhamdülillah hep bu dile karşı bir sevgimiz vardı. Bir kelimeyi duyduğumuzda böyle tekrar ediyorduk falan. (TÖ)

... çünkü İslami bir ülke ve benim için güvenli bir yer olduğunu düşünüyordum. Daha farklı bir yere gidip farklı şeyler keşfetmek istedim. (SÖ)

... çok büyük bir hikâye ben hafızlık kursundayken Recep Tayyip Erdoğan duymuştum ilgimi çekti o da hafız diye. (BÖ)

Ben Yunus Emre'de okudum Türkçeyi buraya gelmeden önce. Bizim televizyonumuzda TRT Arabia var Türk dizileri de yayınlanıyor yani Arapça tercümesiyle, bizim gençlerimiz Türk oyuncularını çok seviyor dizilerden dolayı... (MÖ)

Öncelikle Türkiye Müslüman bir ülke olduğu için tercih ettim. Türkiye iki kıtadan oluştuğu için ben kendi adıma, iki kıtadan oluştuğu için hem Avrupa

hem Asya yani bu iki kıtanın kültürünü öğreneceğim diye ve Diyanet olduğu için çünkü Diyanet bizim ülkemizde de çok fazla şeyler yapıyor; okullar yapıyor. Artık Ramazan ayında insanlara gidip yardım falan sağlıyor ve bildiğim kadarıyla Diyanet çok fazla ülkelerden öğrenci aldıkları için şey düşündüm, buraya gelirsem sadece okulda eğitim almayacağım hem okuldan hem çevreden eğitim alacağım çünkü farklı kültürler öğreneceğim diye Türkiye'yi tercih ettim özellikle Müslüman bir ülke olduğu için. (YÖ)

Türkiye ilk olarak Müslüman bir ülke olduğu için ve gelişmiş bir ülke olduğu için hem de eğitimi iyi bir ülke olduğu için tercih ettim (GÖ)

FÖ, GÖ, YÖ, CÖ, SÖ, LÖ, TÖ, ZÖ, RÖ, NÖ, BÖ, KÖ, ÖÖ kodlu öğrencilerin ortaöğretim için Türkiye'yi tercih etmelerinin önemli sebeplerinden biri de Türkiye'nin Müslüman bir ülke olarak tanınmasıdır. Öğrencilerin bir kısmı özellikle Balkanlar, Orta Asya ve Kafkasya'dan gelenler için Türkiye inanç ve ibadet özgürlüğü sağlayan bir ülkedir. Kendi ülkelerinin uzun yıllar otoriter rejimlerin baskısı altında kalması, İslam dininin yeterince bilinmiyor olması bir kısım öğrencinin Türkiye'ye yönelmesine sebep olmuştur. Amaçları İslamiyet'i daha iyi öğrenmek ve dini vecibelerini yerine getirebilmektir.

FÖ, YÖ, SÖ, LÖ, ZÖ, ÖÖ öğrencilerin ise Türkiye'yi tercih etmelerin de kültürel sebepler ağır basmaktadır. Bu da iki alt kategoride değerlendirilebilir. Birincisi Türk kültürünün kendi ülke kültürüne benzer oluşu, ikincisi ise sonradan öğrendikleri Türk kültürünün cezb edici oluşudur.

Yumuşak güç teorisyeni Nye'a (2017: 32) göre "Yumuşak gücün üç temel kaynağı vardır; 1) kültür (başkasına çekici geldiğinde), 2) Siyasi değerler (yurtiçi ve yurtdışında bu değerlere bağlı kalındığında), 3) dış politikalar (bu politikalar meşru ve ahlaki otoriteye dayandığında)". Görüldüğü üzere bu formülasyona göre, ileriki sorurla verilen cevaplarla beraber düşünüldüğünde, Türkiye hem kültür hem siyasi değerler (demokratik, insan haklarına saygılı, özgürlükçü, hukuk devleti), hem dünya genelinde gün geçtikçe daha çok tanınan bir ülke olarak, içinde yaşadığımız yüzyılın konjonktürüne uygun stratejik değerler üzerine planlanan dış politika uyguladığı ve bu yolla arttırdığı yumuşak gücünün etkisi bu öğrenciler üzerinden gözlemlenmektedir.

4.6.2. Türkiye Hakkındaki Düşünceleri

Türkiye hakkındaki düşünceleri temasında bulgular 3 farklı bölümden meydana gelmiştir.

4.6.2.1: Türkiye'ye Gelmeden Önce Türkiye Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

Bu başlık altında, öğrencilerin verdiği bilgiler dört farklı bölümde ele alınacaktır.

Tablo 4.5: Türkiye'ye Gelmeden Önce Türkiye Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Ailesinden bildiğini söyleyenler	9	BÖ, SÖ, TÖ, ZÖ, RÖ, BHÖ, KÖ, ÖÖ, CBÖ
Eğitim gördüğü okul/ kurs yoluyla bildiğini söyleyenler	10	FÖ, GÖ, MÖ, BÖ, TÖ, RÖ, VÖ, BHÖ, KÖ, ÖÖ
Medya/ sosyal medya/ Türk dizi, filmleri yoluyla bildiğini söyleyenler	15	PÖ, FÖ, EÖ, YÖ, MÖ, BÖ, SÖ, LÖ, TÖ. ZÖ, AÖ, CÖ, NÖ, VÖ, BHÖ, ÖÖ
T.C. Cumhurbaşkanını bildiğini söyleyenler	4	PÖ, BÖ, NÖ, VÖ

Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye hakkındaki sahip olduğu bilgilerin kaynaklarından birinin aile olduğunu ifade eden 8 öğrenci bulunmaktadır: BÖ, SÖ, TÖ, ZÖ, RÖ, BHÖ, KÖ, ÖÖ. Bu öğrencilerin geldikleri bölgeler göz önünde bulundurulduğunda ikisi hariç diğerlerinin Balkanlar ve Orta Asya'dan geldikleri görülmektedir. Bazı öğrencilerin söylemlerine binaen bu bölgeler için Türkiye, geçmişten günümüze Osmanlı Devleti'nin devamı sayılmakta, bulundukları ülkelerle Türkiye arasındaki coğrafi, tarihsel ve kültürel bağların nesilden nesille aile içinde aktarımının sağlandığı görülmektedir. Mülakata katılan 10 öğrenci ise (FÖ, GÖ, MÖ, BÖ, TÖ, RÖ, VÖ, BHÖ, KÖ, ÖÖ) Türkiye hakkındaki bilgilerinin bir kısmını

ülkelerindeki eğitim öğretim kurumları olan okullar ve yine ülkelerinin açtığı yerel kurslar ile Türkiye'nin açtığı okullar ve kurslar yoluyla edindiğini ifade etmektedirler. Türkiye'nin açtığı okullar ve kurslar genel olarak TDV ve YEE tarafından açılan ve faaliyeti sürdürülen kurumlardır.

Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye turistik bir ülke, tarihi çok zengin çünkü Osmanlı tarihi aldım ben 10. sınıftayken işte öyle, mutfağı zengin böyle biliniyor bizde. Dünya tarihi öğretiyorlar bizde Osmanlı tarihi aldım. (FÖ)

Ben Yunus Emre'de okudum Türkçeyi buraya gelmeden önce. Bizim televizyonumuzda TRT Arabia var Türk dizileri de yayınlanıyor yani Arapça tercümesiyle. Bizim gençlerimiz Türk oyuncularını çok seviyor dizilerden dolayı ama büyük insanlar daha çok Osmanlı'yı. Osmanlı geçen yüzyıl bizdeydi ama şu an maalesef bizim tarih derslerimizde şöyle geçiyor "Osmanlı işgali" diye "Osmanlılar bizi nasıl katletti bizim topraklarımızı nasıl çaldı, bizim yeraltı zenginliklerimizi nasıl kullandı" falan diye geçiyor o yüzden yani küçük olanlar daha aklı yıkanmış olarak çıkıyor okuldan. Ben de okulda yani hocam yok öyle bir şey diyordum Türkiye'yi savunuyordum çünkü gerçekleri biliyorum yani genel bakış açımız, yok Türkiye'yi seviyoruz mısırlılar olarak zaten etkilenmiş biz Osmanlı'dan dil açısından Türkçeden Arapçaya ya da kendi lehçemize geçen kelimeler var. (MÖ)

Türkiye'yi genelde ülkemdekiler dizilerden tanıyorlar ya da en fazla Recep Tayyip Erdoğan'dan tanıyorlar bütün ülkemdekiler ona hayran Elhamdülillah, Türkiye'ye gelmeden önce tarih dersinden Osmanlı Devleti'ni ülkem kötü olarak tanıyor ama geldikten sonra benim düşüncem değişti. 500 yıldır bizi zorla tutan bir devlet olarak tanıtıyor, Müslüman olmak zorunda bırakmasıyla tanıtıyorlar ama böyle değil. (VÖ)

Tabii zaten benim ülkemin kardeş ülkesi. Çocukken bile okulda öğreniyorduk, oradan biliyordum sonra ne bileyim televizyonda falan Türk dizileri görmüştüm merak etmiştim bayağı. Sonradan sosyal medyada da karşılaştım Instagram'dan en çok karşılaştım. (BHÖ)

... güzel bir yer olduğunu, güzel denizleri olduğunu düşünüyordum. Aslında Türkiye'ye gelmeyi hiç düşünmemiştim önceden. Avrupa ülkelerine gideceğimi düşünüyordum. Dizilerden gördüğüm kadarıyla güzel bir tabiat, şeyi olduğunu düşünmüştüm. Tarih derslerinden de geçiyormuş Türkiye'yi tarih coğrafya dersleri ve dizilerden. (ÖÖ)

Öğrencilerin verdiği cevaplardan hareketle, bazı öğrenciler, Ortadoğu ve Balkan ülkelerinde devlet okullarında Osmanlı'nın devamı niteliğinde görülen Türkiye hakkında olumsuz imaj oluşturabilecek olumsuz propagandaya maruz kalmaktadırlar. Buna rağmen aileden aldıkları eğitim, gelişen ve değişen bilgi teknolojileri, yazılı ve görsel medya, sosyal medya, dijital bilgi platformları gibi birçok etkenden dolayı mülakata katılan öğrencilerin çoğunun bu propagandalardan fazla etkilenmedikleri görülmüştür.

Mülakata katılan öğrencilerin sahip olduğu olumlu Türkiye imajında, özellikle Ortadoğu ve Balkanlar'dan gelenlerin verdiği cevaplarda Tablo 4.2' ye paralel olarak Türkiye'nin ekonomisinin, demokratik rejiminin, Müslüman kimliğinin, jeopolitik ve stratejik konumunun etkisi büyüktür.

Türkiye'yi Medya/ sosyal medya/ Türk dizi, filmleri yoluyla bildiğini söyleyenler 15 kişidir (PÖ, FÖ, EÖ, YÖ, MÖ, BÖ, SÖ, LÖ, TÖ. ZÖ, AÖ, CÖ, NÖ, VÖ, BHÖ, ÖÖ). Bu öğrencilerden çoğu Türkiye'yi medya, dijital medya ve sosyal medyadan takip ettikleri Türk dizi, film, çizgi film ve animasyonlar yoluyla tanımışlardır.

T.C. Cumhurbaşkanını bildiğini söyleyenlerin sayısı ise dörttür. Bu öğrencilerin (PÖ, BÖ, NÖ, VÖ) yorumları şu şekildedir;

> *Türkiye'yi genelde ülkemdekiler dizilerden tanıyorlar ya da en fazla Recep Tayyip Erdoğan'dan tanıyorlar. (VÖ).*
>
> *Recep Tayyip Erdoğan benim ülkemde iyi bir adam olarak tanınıyordu ama o kadar da yaygın değil sadece Türkiye'nin başkanı. (NÖ)*
>
> *Bir derece Tayyip Erdoğan'ın konuşmaları Keşmir hakkında konuşmaları o da beni çok etkiledi. (PÖ)*

4.6.2.2. Türkiye Hakkındaki Mevcut Düşünceleri

Uluslararası öğrencilerin söylemlerine göre bu başlık altındaki bilgiler altı kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin kategoriler hakkında vermiş olduğu cevaplar aşağıdaki tabloda sıralanmıştır.

Tablo: 4.6: Türkiye Hakkındaki Mevcut Düşünceleri

Alt kategoriler	Öğrenci sayısı	Öğrenciler
Türkiye'nin Müslüman bir ülke olduğunu söyleyenler	4	BÖ, NÖ, KÖ, CBÖ
Türkiye düşündüğümden daha seküler bir ülke diyenler	8	PÖ, PE, GÖ, YÖ, TÖ, RÖ, ÖÖ
Türkiye'nin gelişmiş, özgür kültür seviyesi yüksek bir ülke olduğunu söyleyenler	4	SÖ, NÖ, KÖ, ÖÖ
Türkiye'nin kalabalık ve korkutucu bir ülke olduğunu düşünenler	1	ZÖ
Türkiye'nin beklediği gibi olduğunu söyleyenler	2	BÖ, KÖ,

Tablo 4.6'daki bulgularda Türkiye hakkındaki mevcut düşüncelerine yer verilmiştir. Sırasıyla; "Türkiye'nin Müslüman bir ülke olduğunu söyleyenler", "Türkiye düşündüğümden daha seküler bir ülke diyenler", "Türkiye'nin gelişmiş, özgür kültür seviyesi yüksek bir ülke olduğunu söyleyenler", "Türkiye'nin kalabalık ve korkutucu bir ülke olduğunu düşünenler", "Türkiye'nin beklediği gibi olduğunu söyleyenler".

4 öğrenci (BÖ, NÖ, KÖ, CBH) Türkiye'nin beklediği kadar Müslüman bir ülke olduğunu söylemiştir. 7 öğrenci ise (PÖ, EÖ, GÖ, YÖ, TÖ, RÖ, BH, ÖÖ) Türkiye'nin beklediği kadar Müslüman bir ülke olmadığını daha seküler bir ülke olduğunu ifade etmiştir.

> *Gelmeden önce Türkiye'yi çok fazla İslami bir ülke olarak düşünüyordum. Çünkü biz dizilerden falan hep öğrendik bizim kardeş ülkemiz çok seviyordum ve hala seviyorum düşündüğüm kadar, Osmanlı gibi bir hayat olmasa bile yine Türkler çok iyi ben kendimi çok memnunum. (PÖ)*
>
> *... çok dini bir ortam olacağını düşünmüyordum ama burada geldikten sonra var olduğunuz ortama bağlı olduğunu anladım mesela imam hatip bir okuldayım şu an dini açısından çok iyi bir yer, herhalde dışarıdaysan ikisinin de var olduğu bir yer olduğunu fark ettim. (EÖ)*

Bence Avrupalılaşmaya çalışan bir ülkedir. Gelmeden önce böyle çok dindar, abayalar giyen kapalı olan insanlar olduğunu düşünürdüm ama öyle değildi. (GÖ)

Gelmeden önce Türkiye'yi çok Müslüman bir ülke, çok fazla dini uygulayan bir ülke ama geldiğimizde, bilmiyorum biz mi fazla bekledik yani yoksa öyle mi olması gerekiyordu ben önce şeyi düşünmüştüm Türkiye'de herkes ama herkes çok kapalı, böyle herkes abiye falan giyer, pantolon bile giyen yok diye düşünmüştüm ama öyle değildi ve çok dindar bir ülke değil gördüğüm kadarıyla. (YÖ)

Genel olarak İstanbul'un yani buradaki insanların daha çok dindar olduğunu sandım ama sanırım bu problem galiba İstanbul'da. Daha küçük şehirlerde, o dini yaşama daha fazla insanlar da var ama mesela İstanbul daha büyük şehir olduğu için ve o İslam'da çok yakınlığı görmedim açıkçası. (RÖ)

Türkler hakkında çok fazla karışıklık var önceden düşündüğüm gibi değilmiş sadece İslami bir ülke, Müslümanlar yaşıyor sanıyordum, karışıklık varmış burada, kadınların sigara içmesi yeri açık giyinmesi gibi... (ÖÖ)

Mülakata katılan 4 öğrenci (SÖ, NÖ, KÖ, ÖÖ) Türkiye'nin gelişmiş, özgür, kültür seviyesi yüksek bir ülke olduğunu söylemişlerdir.

Türkiye'de kendini insan daha özgür hissedebilir kendi ülkeme baktığım zaman Türkiye'de kendimi çok rahat hissediyorum fikrimi açıklayabilirim düşüncelerimi bakışlarımı her şeyi yani özgürlük var, dini açılardan da başka şeylerden de Türkiye'ye daha rahat geliyor. (ÖÖ)

Çok özgür, eğitimi çok iyi, dini inançtan gelişmiş bir ülke olduğunu biliyordum ve hâlâ öyle düşünüyorum. (KÖ)

Ben daha çok kültürlü bir görüntü olduğunu görüyorum, onu çok beğendim. Ve burada Müslüman sayısı daha fazla sokakta görebileceğim sayıda olduğu için daha güzel duruyor benim gözümde şimdi. (NÖ)

İyi bir ülke, beklediğimden iyiydi ben çok beğendim insanlar öğretmenler okuldaki öğrencilere nasıl hoş görüyorlar, nasıl iyi davranıyorlar, (SÖ)

ÖÖ ve KÖ, ülkelerindeki baskıcı rejimden dolayı Türkiye'deki özgür ortamı beğendiklerini ifade etmişlerdir. Bu ortam onlar için yaşam standartlarını yükseltmiş

kişisel gelişimlerine fayda sağlamıştır. NÖ için Türkiye'nin en beğenilen yönlerinden bir tanesi kendi ülkesine göre burada daha fazla Müslüman'ın bulunması ve inancından dolayı bu ülkede kendini daha rahat hissetmesidir. SÖ'nün ülkesiyle karşılaştırıldığında Türkiye çok daha gelişmiş ve modern bir ülkedir, bu açıdan Türkiye'yi beklediğinden daha iyi bulduğunu ifade etmektedir ZÖ ise Türkiye'nin çok kalabalık (İstanbul'un etkisi) bir ülke olduğunu bundan dolayı bu durumun onda korku ve kaygıya sebep olduğunu ifade etmektedir.

> *Gelmeden öncesi ve sonrası arasındaki düşüncelerim de çok fazla fark yok. Zaten sosyal medyada gördüklerimle geldikten sonra gördüklerim aynı sadece İstanbul çok kalabalık ve buraya göre küçük bir yerde yaşıyordum buradaki insanlar bana çok korkutucu geliyordu. (ZÖ)*

Türkiye'nin beklediği gibi olduğunu söyleyenler ise BÖ ve KÖ olmak üzere 2 öğrencidir. Genel olarak bakıldığında mülakata katılan öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce bu ülke hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Gelmeden öncesi ve sonrası Türkiye hakkında düşünceleri karşılaştırıldığında en büyük farklılık, ülkedeki İslami yaşam tarzının bekledikleri kadar olmadığı konusundadır. Öte yandan, öğrencilerin bir kısmının ülkesi baskıcı rejimler, düşük ekonomik standartlar, yetersiz teknoloji gibi olumsuz ve onların hayatında dezavantaj oluşturacak durumlara sahip olduğundan, genel olarak öğrenciler için Türkiye beğenilen, kolay yaşanılır, güvenli bir ülkedir.

4.6.2.3. Türkler Hakkındaki Düşünceleri

Öğrencilerin bu başlık altındaki düşünceleri temelde iki farklı kategoride toplanmıştır.

Tablo: 4.7: Türkler Hakkındaki Düşünceleri

Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Türkler Hakkındaki Olumlu Düşünceler	18	PÖ, FÖ, EÖ, GÖ, MÖ, YÖ, SÖ, BÖ, TÖ, RÖ, AÖ, CÖ, VÖ, KÖ, ÖÖ, BHÖ, LÖ, CBÖ

Türkler Hakkındaki Olumsuz Düşünceler	11	PÖ, FÖ, EÖ, GÖ, YÖ, RÖ, AÖ, CÖ, BHÖ, LÖ, CBH

Tablo 4.7'deki ifadelerdeki Türkler hakkındaki düşünceler kategorisine ait alt kategoriler şu şekildedir;" Türkler Hakkındaki olumlu Düşünceler", "Türkler Hakkındaki olumsuz Düşünceler". Türkler hakkında olumlu düşünce belirten öğrenciler (PÖ, FÖ, EÖ, GÖ, MÖ, YÖ, SÖ, BÖ, TÖ, LÖ, RÖ, AÖ, CÖ, NÖ, VÖ, KÖ, ÖÖ, CBH) 18 tanedir. Bunların arasından olumlu düşüncelerine rağmen aynı zamanda olumsuz düşünceler de belirtenler (PÖ, FÖ, EÖ, GÖ, YÖ, RÖ, AÖ, CÖ, BHÖ, LÖ, CBH) 11 öğrencidir. Türkler hakkında yapılan olumlu yorumlar şu şekildedir;

> *Öğrencilere çok dikkat eden insanlar bunu çok sevdim buraya gelince onun dışında yani misafirperver bir millet olduğunu düşünüyorum (ÖÖ)*
>
> *Misafirperverlik çok fazla, bence bir insana bu kadar fazla yardım edebilecek tek millet. (VÖ)*
>
> *İyi bir ülke beklediğimden iyiydi. Ben çok beğendim insanlar, öğretmenler, okuldaki öğrencilere nasıl hoş görüyorlar nasıl iyi davranıyorlar. Türkiye Somali'de çok tanınan bir ülke çünkü yardım için geldikleri için oradaki toplum Türkiye'yi çok seviyor ama çok bilgi yok sadece bize yardım için geldikleri için ondan dolayı seviyorlar, (Ülkesinde) YTB, Diyanet, sonra şey var Maarif Vakfı okulları bizde açıldı ve şimdi üniversite açmayı düşünüyorlar. (SÖ)*
>
> *Türkler hakkında misafir sever, bir de çok kültürel, mesela bizde kültür var ama kültür şu an o kadar yok, yani kimse o kadar önem vermiyorlar şu an başkentte şu an Bangladeş kültürüne o kadar önem vermiyorlar. Türkiye'de kendi kültürüne çok önem veriyorlar bir de dil mesela Türkiye'de tek bir dil kullanıyorlar. (BÖ)*

Bu kategoride yorum yapan öğrenciler için Türklerin geneli misafirperver, yardımsever, milli kültürüne düşkün insanlardır. Bir kısmının ülkesinde Diyanet Vakfı, YTB, İHH gibi STK'ların faaliyetleri ve yurt dışında Türkiye'nin resmi okul

açma yetkisine sahip tek kurum olan Maarif Vakfı'nın faaliyetleri bu öğrencilerin düşüncesinde Türkiye için olumlu bir imaj çizmiştir.

Türkiye hakkında hem olumlu hem olumsuz fikir belirten öğrenciler ise şunları söylemişlerdir;

> *Hep misafirperverlikten bahsediliyordu. Ne kadar iyi insanlar olduğunu, herkes Türkiye'ye gittiğinde veya akrabalarımdan ya da tanıdıklarımdan ailemin tanıdıklarından Türkiye'ye geldiklerinde karşılaştıkları misafirperverlik, işte kardeşlik o sevgi o bağdan bahsediliyordu. Geldiğimde aynı şeyle karşılaştığımı tam olarak söyleyemem. 2022 gibi geldik bütün bu şeyler varsa da artık yabancılara karşı bakış açısı tamamen değiştirildi. Hatta yabancı karşıtlığı olduğunu düşünüyorum. (BHÖ)*
>
> *Biz genel olarak Türklerin çok iyi olduklarını düşünüyoruz çünkü aramızda Müslümanlık bağı var ve şöyle düşünüyoruz dünyada bize güven verecek bir ülke varsa Türkiye'dir, Türklerdir. Ben küçükken İHH'nın desteklediği bir okulda okudum küçükken dediğim buraya gelmeden önceki hayatımda ve sürekli Türkler oraya gidiyordu. Türkiye'den gönüllü olarak ve gerçekten çok iyi davranıyorlardı. Türkiye'yi hâlâ çok seviyorum ama benim mesela ırkçılık olaylarla çok karşılaştığım oldu bundan dolayı bazı insanlar yüzünden rahatsız oluyoruz yani gerçekten tamam çok insanlar bize çok sahip çıkıyor ama bazıları yüzünden insan böyle keşke gelmeseydim dediğimde oldu, yani bu durumda elhamdülillah yani. (PÖ)*
>
> *Türkiye'ye geldikten sonra düşüncelerim çok değişmedi beklediğim gibiydi tabii ki bazı kötü deneyimlerim oldu ama genel olarak çok seviyorum insanlar çok samimi genel olarak bence. (FÖ)*
>
> *Türkler hakkında nasıl düşünüyorum? Türklerin çok sıcak kanlı insanlar olduklarını düşünüyorum, misafirperverler, meraklılar, insanları iyi bir şekilde karşılarlar ama bazı konularda çok önyargılı olduklarını düşünüyorum, mesela insanların hayatları hakkında çok önyargılı olduklarını düşünüyorum. Aynı zamanda çok dünya hakkında bilgi sahibi olduklarını düşünmüyorum. Özellikle burada, bu bölgeye yakın olan yerler hakkında daha çok bilgi sahibi olduklarını düşünüyorum, Ortadoğu değil Orta Asya, Balkanlar ve bunlar gibi alanlar çok bilgili olduklarını düşünüyorum ama*

mesela Afrika, daha uzak yerler Arjantin ya da daha uzak yerler hakkında çok bilgili olduklarını düşünmüyorum, Afrikalı insanlar hakkında çok önyargılı olduklarını düşünüyorum. Afrika'nın tamamen köy ya da hiç suyun olmadığı bir yer ya da %100 fakir bir ülke koltuğunu düşünüyorlar. Burada biraz önyargılı ve habersiz olduklarını düşünüyorum. Hiç ırkçı ve olumsuz bir davranışla karşılaşmadım burada ama bilgisizlikten dolayı bazı insanlar bana çok tuhaf sorular soruyorlar, mesela sizin ülkenizde bina var mı? Sizin ülkenizde su var mı, siz okulda öğrenmediğiniz için mi buraya geldiniz, Orada okul yok mu? Çok tuhaf bir sorularla karşılaştım. (EÖ)

Türkler her ülkede olduğu gibi iyi olanlar da var kötü olanlar da var çok iyi olanlarda... (GÖ)

Türkler genel olarak iyiler, çok yardımsever insanlar ama belli başlı kişiler var bunlar sanki insanları aşağılamaya çalışıyorlar, mesela metrolarda, sokaklarda buluştuğumuz kişiler çok kötü bir şekilde konuşuyorlar insanlarla, Ne yaparsam memnun kalmayan insanlar gibi ama gerçekten diğer taraftan baktığınızda çok nazik, yardımsever insanlar da var ırkçılık yapan insanlar da var (YÖ)

Türkler kişiye göre değişiyor çoğunlukla tanıdığım insanlar daha sıcak kalpli böyle insanlarla yardımlaşmayı seven insanlar olduğunu gördüm. (RÖ)

Şahsen ırkçı demeyeyim de daha çok dış görünüşle önyargılı olanlarla karşılaştım mesela sokakta böyle giyindiğimde bir kadın durdurmuştu ve şöyle demişti "kızım sen Arap mısın neden böyle giyiniyorsun" falan demişti.

Türkler çok iyiler zaten aynı soydan geldiğimiz için çok iyiler ve bizim kültürümüze yakın oldukları için çok da şey düşünmüyorum iyiler yani. (TÖ)

Uluslararası öğrencilerin Türkiye hakkında ifade ettiği olumsuz düşüncelerin temelinde Türkiye'de karşılaştıkları yabancı düşmanlığı ve ırkçılığa dair söylemler ve davranışlar olmuştur. Yabancı düşmanlığı anlamına da gelen Zenofobi, yunanca yabancı anlamına gelen "xesenos" sözcüğüyle korku anlamına gelen "phobia" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuş bir kavramdır. Korku düşmanlığın nedenlerinden biridir. Öğrencilerin söylemlerinden hareketle yaşadıkları şeyin bir adım öteye gidilerek ırkçılığa vardığı görülmektedir. Özellikle konuşmalarından Arap asıllı oldukları veya siyahî ten renklerinden dolayı Afrikalı oldukları anlaşılan

öğrencilerin yaşadıkları ve ifade ettikleri yabancı düşmanlığını geçmiş ırkçılığa varmıştır.

> *... olumsuz bir şey, insanlarla ilgili bir şey, sokağa çıkınca çok fazla kötü şeyler söyleyen insanlar oluyor, argo konuşmalar oluyor bunlardan çok şaşırmıştım ondan başka belli bir şey yok. Ben kendim ayrımcılık görmedim bu arkadaşlarım gören olmuştu ve ben şahit olmuştum Arap olduğumuz için mesela diyelim bir yerde hep birlikte çıkıyoruz. Arapça konuştuğumuzu insanlar bunu duyuyor ve biliyorlar işte bu dil Arapça burada Araplara karşı bir antipati oluyor. Dilimizi duyunca "ya ülkenize neden dönmüyorsunuz" falan diyenler oluyor rahatsız oluyorlar ve çok kaba bir şekilde bunu gösteriyorlar ya da söylüyorlar ve bunun Arapça konuştuğundan kaynaklandığı biz anlıyoruz. (LÖ)*

Karşılaştıkları bu yabancı düşmanlığı ve ırkçı söylemlerin öğrenciler üzerinde büyük etkisi olduğu gözlemlenmektedir. Öyle ki bu durum bazı öğrencilerin sonraki mülakat sorularına verecekleri cevaplardan da görüleceği üzere Türkiye'yi bir başka öğrenciye tavsiye etmemesine, üniversite eğitimi için Türkiye dışında kendi ülkesi ya da başka bir ülkeyi tercih etmesine ve bazılarının orta öğretim için Türkiye'yi tercih etme konusunda pişman olmasına sebep olmuştur. Bu nefret söylemlerinin ve davranışlarının ortaya çıkma sebebi öğrencilerin, öğrencilik vasıflarına değil, toplumda bir süredir varlığını gösteren yabancıların, mültecilerin varlığının sonucudur. Türkiye bulunduğu konum itibariyle göç yolları üzerinde bulunmaktadır. Komşu ülkelerdeki mevcut savaşlardan dolayı, özellikle Irak'tan, Afganistan'dan 2011'den sonra Suriye'den gelen milyonlarca mültecinin bulunduğu bir ülke haline gelmiştir. Dünya üzerinde en fazla mülteci sayısı Türkiye'dedir. Bunun dışında yaşanan ekonomik krizler, Covid-19 salgını ve ülkeye verdiği zarar, 6 Şubat depremi gibi yaşanan olaylar birçok sosyal, ekonomik ve siyasal soruna yol açmıştır. Böyle bir ortamda özellikle ekonomik sorunların kaynakları arasında mülteciler ve yabancılar gösterilmiş, bu durum medyadaki dezenformasyon ve bazı siyasilerin propagandalarının göçmenler üzerinden yürütülmesiyle birlikte derinleşmiştir.

> *Bankaya gitmiştim oradan hesap açtırmak istemiştim oradaki kadın sanki ben bir hayvanmışım gibi bana davrandı çok kötü davrandığı Afganistanlı olduğum için pasaportumu gördüğünde bir kimliğim olmadığını düşündü kimliğim yokmuş gibi davrandı kimliğimi de gösterdiğinde yok ki size*

veremiyoruz dedi başka arkadaşlarım da vardı ama onlara iyi davrandı. Ama benimle sanki hayvanmışım gibi davrandı. (AÖ)

Bu başlık altında öğrencilerin genelini Türkler hakkında olumlu düşüncelerinin misafirperverlik, cana yakınlık, samimiyet, yardımseverlik, milli değerlerine bağlı vs. başlıkları altında toplandığını görüyoruz. Olumsuz düşüncelerinin kaynağını yabancı düşmanlığı ve ırkçılık oluşturmaktadır.

4.6.3. Sosyal Uyum Durumları

Sosyal uyum durumları başlığı altında derlenen bilgiler iki alt başlık altında toplanmış olmaktadır.

4.6.3.1. Uluslararası Bir Okulda Olmanın Meydana Getirdiği Değişiklikler ve Katkılar

İlgili başlık altında öğrencilerin verdiği bilgiler sekiz alt başlık altında toplanmıştır.

Tablo 4.8: Uluslararası Bir Okulda Olmanın Meydana Getirdiği Değişiklikler ve Katkılar

Alt kategoriler	Öğrenci sayısı	Öğrenciler
Yeni ülkeler ve kültürler öğrenme	12	PÖ, FÖ, GÖ, SÖ, LÖ, ZÖ, NÖ, VÖ BHÖ, KÖ, ÖÖ, CBÖ
Bakış açısında değişme gelişme ve genişleme	2	LÖ, MÖ,
Farklılıklara karşı saygılı, hoşgörülü olma	6	FÖ, BÖ, ZÖ, RÖ, NÖ, VÖ
Farklı dillerle karşılaşma, yeni bir dil öğrenme isteğinin gelişmesi	5	PE, MÖ, BÖ, EÖ, CBÖ
Yalnız kalmayı ve tek başına mücadele etmeyi öğrenme	7	GÖ, LÖ, TÖ, AÖ, CÖ, KÖ
Farklı karakterlerde insanlar tanımak	4	PE, LÖ, MÖ, AÖ
Sabırlı olmak, duygusal açıdan olgunlaşma	3	BÖ, LÖ, TÖ

İslam'ı daha iyi öğrenme	1	AÖ

Tablo 4.8'de görüldüğü gibi uluslararası öğrencilerin uluslararası bir okulda olmanın meydana getirdiği değişiklikler ve katkılara ait bulgular sekiz farklı alt başlıktan meydana gelmiştir.

Yeni ülkeler ve kültürler öğrendiğini belirten 12 öğrenci (PÖ, FÖ, GÖ, SÖ, LÖ, ZÖ, NÖ, VÖ, BHÖ, KÖ, ÖÖ, CBÖ) olmuştur. Yeni ülkeler ve kültürler öğrendiğini belirten bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

> *Tabii ki kattı ben her kültüre karşı hoşgörülü oldum önceden böyle değildim tek bizim kültürün varmış gibi bir düşüncem vardı ama buraya gelince çok farklı kültürler çok fazla insanla tanıştığında her kişiden bir şeyler öğrendim yani, gerçekten bu çok şey katıyor insana. (PÖ)*
>
> *Çok şeyler öğrendim, yeni şeyler öğrendim, insanları hemen yargılamamayı öğrendim, bir insanla ne kadar farklı olsam bile onunla anlaşabiliyorum. Farklı kültürlerden birileriyle karşılaşmak bana çok şey kattı daha kültürlü bir insan, en kolay yoldan yapıyorum hiç kitap okumadan mesela. (FÖ)*
>
> *Bir sürü şeyler kattı sosyal hayatta insanlara nasıl davranmam gerektiğini yine insanlarla nasıl iletişim kurabileceğimiz nasıl farklı kültürlerden farklı yerlerden insanlarla nasıl muhatap olacağımı öğretti bana çok farklı bakış açıları olduğunu öğrendim aslında güzel bir şey buraya gelmeden önce ben biraz Arapça biliyordum ama konuşamıyordum buraya geldikten sonra 3 sene içinde benim Arapça konuşmam çok ama çok gelişti Türkçe de öğrendim. (EÖ)*
>
> *Sağladı ilk olarak buraya 15 yaşında geldim buraya erken yaşta kendi fikirlerimi kendi kararlarımı alma konusunda çok çok iyi oldu farklı kültürleri öğrenmek farklı insanlarla yaşayınca yani farklı kültürler farklı düşünceler olduğunda insan daha dikkatli oluyor onun açısından çok fazla çok fazla şeyler öğrenmiş oluyoruz dünyayı tanımam yardımcı oldu. (GÖ)*
>
> *Evet çok katkıları* oldu. *Kendi kendime düşünmeyi, kendi kararlarımı yapmayı öğrendim ve insanları çok iyi anlamayı, mesela ilk geldiğimizde bir şey yaptığında o onun ülkesini çok normal bir şey ama benim ülkemde bunu*

yaparsan küfür oluyor ve bana öğretilen şey burada insanları anlamak, önce insanlara soru sormak bu ne demek yani öyle. Birkaç dilden birkaç kelime de öğrendim. (LÖ)

Uluslararası okulda çok fazla katkıları var sayılamaz. Mesela ben gelmeden önce Özbekistan Tacikistan bilmem, buraları hiç bilmiyordum, ismini bile duymamıştım. Balkanları az biliyordum sadece Arnavutluk'u biliyorum çünkü İngilizce dersinde geçmişti. Böyle Bosna Hersek'i de biliyordum, mesela Kosova'yı hiç duymadım. Bazı ülkeleri gerçekten hiç duymadım ama buraya geldikten sonra benim bakış açımı çok genişletti. Bütün dünyadan insanlarla tanıştım, buluştum ve benim hayatımda çok etkiledi hem kişisel anlamda hem akademik anlamda. Onlardan yeni şeyler öğrendim. Onlardan kültürünü öğrendim, doğru yoldan, onları görerek, kaynağından kültürlerini öğrendim. (MÖ)

Çok şeyler kattı. Bilmediğim bazı kültürleri, çok kültürler öğrendim, birçok ülkelerden gelen arkadaşlarım oldu. Bunu hiç düşünmüyordum. Aslında coğrafi açıdan da etkilendi. Çünkü Avrupa'yı hiç bilmiyordum. Avrupa diye bir kıta var hiç görmediğim için bir buradaki insanlar üzerinden tanıma fırsatım oldu. (SÖ)

Uluslararası arkadaşlarım olduğu için farklı kültürler tanıdım, farklı ülkeler tanıdım. Bu açıdan he bilgi, hem duygusal anlamda da çok faydalı oldu benim için. (LÖ)

Evet benim için çok önemliydi, çünkü bütün dünyadan arkadaşlarım oldu ve bütün dünyayı görmüş oldum. (RÖ)

Kültür öğrenme fırsatı sağladı. (NÖ)

Var farklı insanlarla farklı coğrafyalardan gelen insanlarla konuşmanın gerçekten büyük bir zevk olduğunu söyleyebilirim. (BHÖ)

Farklı kültürleri öğrendim, yeni arkadaşlarla tanıştık, yeni diller öğrendim, aslında sadece Fransızca ve Arapça biliyordum, şu an çok Arap lehçeleri öğrendim bir de İngilizce öğrenmeye başladım (CBÖ)

Öğrenciler uluslararası bir okulda olmaktan dolayı en çok katkı sağlanan durumun yeni ülkeler ve yeni kültürler öğrenmek olduğunu belirtmişlerdir. Bu öğrencilerden

bir kısmı kapalı kültürlerden, bir kısmı baskıcı rejimlerin olduğu ülkelerden bir kısmı ise ekonomisi ve teknolojisi gelişmemiş ülkelerden gelmişlerdir. Bundan dolayı farklı insan tipleriyle, farklı kültür ve coğrafyayla tanışmadan Türkiye'ye gelmişler, aynı okul çatısı altında 72 farklı ülkenin insanlarıyla karşılaşmışlardır. Türkiye gibi bir ülkede bulunmak ve birçok farklı kültürden insanla aynı çatı altında yaşıyor ve eğitim alıyor olmak bu öğrenciler için sosyal, psikolojik ve akademik bağlamda büyük kazanımlar sunmuştur. Bu da farklı coğrafyalardan gelerek Türkiye'de bir imam hatip lisesinde okumayı uluslararası öğrenciler açısından cazib kılan faktörlerden biri haline gelmiştir.

Bakış açısında değişme, gelişme ve genişleme olduğunu ifade eden öğrenciler (LÖ, MÖ) iki kişidir.

> *Biraz olgunlaşmama yardımcı olduğu gibi çünkü farklı fikirler, farklı görüşler, farklı kafalar farklı kültürler görünce insanlar böyle biraz beyni açılıyor gibi bir şey oluyor o açıdan. (LÖ)*
>
> *Buraya geldikten sonra benim bakış açımı çok genişletti. (MÖ)*

Farklılıklara karşı saygılı, hoşgörülü olma kategorisinde görüş belirten öğrenciler 6 (FÖ, BÖ, ZÖ, RÖ, NÖ, VÖ) tanedir ve görüşleri şu şekildedir;

> *Daha çok ön yargısız olmayı öğrendim. Ben burada çok fazla kültürle tanışıyorsun tam olarak üzerinde düşünmeden, ön yargı ile yaklaştığım kültürlere böyle normal yaklaşıyorum, tanımış bir şekilde yaklaşıyorum bence bu gerçekten etkiledi. (ZÖ)*
>
> *Önyargılarım sanki kaldırmış gibi hissediyorum çünkü eskiden her zaman bir önyargı gibi şeyler vardı, buraya geldim sanki hiç öyle şeyler yok. Aslında herkese karşı bir saygı olmalı, anladığım herkesin farklı bir kültürü olabilir herkesin farklı bir hayat anlayışı olabilir, buna sadece saygı gösterilmesi gerektiğini anladım. (RÖ)*
>
> *Başka dillerin ortamında olmak, kültürlü insanlarla tanışabilmemi sağladı. Herkese eşit görmek çünkü bazen gözümde herkes farklıydı öyle görüyordum ama zaman geçtikçe gördüğüm herkes farklı dili konuştuğu halde eşit olduğunu gördüm. (NÖ)*

... bir insanla konuştuğumda ben bilmiyordum insanları farklı düşünceler olabileceğini ya da bu kadar fazla değişik düşünceler olabileceğini. Mesela bir kişiyle burada tartıştığım da onunla küs kalamayacağımı gidip onu dinlemem gerektiğini öğrendim. (VÖ)

Uluslararası öğrencilerden büyük bir kısmı daha homojen toplumlardan gelmekte olduğundan okulda sosyal, kültürel, inanç ve pratikler açısından birçok farklılıklara sahip bir topluluk arasına dâhil olmaktadır. Önceleri bu durumu garipseyen, şaşıran ya da ne yapacağını bilemeyen öğrenciler ilerleyen süreçlerde bu farklılıkları tanımayı, anlamayı ve hoşgörülü olmayı öğrenmişlerdir. Bu durum ergenlik dönemindeki bir birey için kişisel gelişim açısından olumlu bir etkiye sebep olmaktadır. Çünkü farklılıkları ötekileştirmeden anlamak, kabul etmek ve saygı duymak insanlar arasındaki iletişimi ve toplumlar arası bağları kuvvetlendirmede çok önemli bir faktördür.

Farklı dillerle karşılaşma, yeni bir dil öğrenme isteğinin gelişmesi kategorisinde 5 (PÖ, MÖ, FÖ BÖ, CBÖ) öğrencinin ifadeleri aşağıdaki gibidir;

Şimdi Burundi'nin kültürünü bilirim. Arnavutluk'un kültürünü bilirim yemeğini bilirim, dilini bilirim çok kolay yoldan bilgili bir insan oluyorum. Mesela Endonezyaca'ndan öğrendim, Farsçadan Boşnakça, Arnavutça buraya gelmeseydim asla bunları bilmezdim. (FÖ)

Bazen dillerini öğrenebilirim yani. Tamamen öğrenmek değil ama ilk geldiğimde Rusça öğrenme konusunda çok heyecanlıydım yani yanımda Rusça bilenler çok vardı ve Rusya genelde bizde kullanılan. (MÖ)

Önceleri benden Hintçe ve Urduca bilmiyordum, hiç bilmiyordum, anlamıyordum bile ama şu an ben biliyorum, anlıyorum onlarla konuşuyorum. (BÖ)

... buraya gelmeden önce ben biraz Arapça biliyordum ama konuşamıyordum buraya geldikten sonra 3 sene içinde benim Arapça konuşmam çok ama çok gelişti Türkçe de öğrendim. (EÖ)

Bir dili öğrenirken o dilin kültürüne de maruz kalmak, akrandan öğrenme etkisi gibi özellikler dili öğrenmeyi kolaylaştıran etkenler arasındadır. Bundan dolayı uluslararası öğrenciler hem farklı diller konuşan öğrencilerle aynı ortam da eğitim

almaları hem aynı yaşam alanına sahip olmaları (Pansiyon) sebebiyle yeni bir dili öğrenme isteği kazanmıştır.

Yalnız kalmayı ve tek başına mücadele etmeyi öğrenme kategorisinde fikir belirten öğrenciler (GÖ, LÖ, TÖ, AÖ, CÖ, KÖ) 6 öğrenci aşağıdaki açıklamaları yapmışlardır.

> *İlk olarak buraya 15 yaşında geldim buraya erken yaşta kendi fikirlerimi kendi kararlarımı alma konusunda çok iyi oldu (GÖ)*
>
> *Evet çok katkıları oldu kendi kendime düşünmeyi, kendi kararlarımı yapmayı öğrendim ve insanları çok iyi anlamayı. Mesela ilk geldiğimizde bir şey yaptığında, o onun ülkesinde çok normal bir şey ama benim ülkemde bunu yaparsan küfür oluyor ve bana öğretilen şey burada insanları anlamak önce insanlara soru sormak bu ne demek yani öyle. Birkaç dilden birkaç kelime de öğrendim. (LÖ)*
>
> *Mesela evdeyken aileme dayanıyordum. Bir problem çıkarsa ilk onlara giderdim ama buraya geldiğimden beri sadece kendime yaslanıyorum bir tek Allah var burada yalnız gibiyim yalnız büyüyorum gibi hissediyorum*. (TÖ)
>
> *Ön yargı ile yaklaştığım kültürlere böyle normal yaklaşıyorum tanımış bir şekilde yaklaşıyorum bence bu gerçekten etkiledi (AÖ)*
>
> *Evet gerçekte hayatın nasıl olduğunu öğreniyorsun. Yurtta yaşayarak her zaman anne yapmayacak bunu öğreniyorsun. Her şeyi kendi başına öğrenmen gerektiğini öğreniyorsun. Zamanla insanın ayakta durmasını sağlayan bir süreç oluyor. (CÖ)*
>
> *Öğrenci artık kendini küçük değil, büyük görmeye başlıyor. Kendisini geliştirebilecek artık ben duyduğum her şeyi kendim yapmam gerekiyor diye sorumluluk almaya başlıyor. (KÖ)*

Öğrencilerin 15-16 yaşlarında aile ortamından ve desteğinden ayrı kalmaları, hayatla daha erken tanışmalarına ve sorumluluk almalarına neden olmaktadır. Bu durum ergenlerde kendi verdiği kararların sorumluluğunu alma, kendi sınırlarını keşfetme, yapabilecekleri ve yapamayacakları şeyleri görüp kabullenme, yeteneklerini keşfetme, özgüven kazanma, hayatlarına anlam kazandırma gibi kişisel ve psikolojik gelişimlerine katkı sağlamaktadır.

Farklı karakterlerde insanlar tanımanın hayatına birçok katkı sunduğunu söyleyen 4 öğrenci (PE, LÖ, MÖ, AÖ), sabırlı olmasına ve duygusal açıdan olgunlaşmasına katkı sağladığını söyleyen 3 öğrenci (BÖ, LÖ, TÖ) olmuştur.

> *Biraz olgunlaşmama yardımcı olduğu gibi çünkü farklı, fikirler farklı görüşler, farklı kafalar farklı kültürler görünce insanlar böyle biraz beyni açılıyor gibi bir şey oluyor o açıdan (LÖ)*
>
> *.... evet burada daha sabırlı biri oldum. (BÖ).*
>
> *Dünyanın farklı yerlerinden arkadaş bulmak ya da onlarla tanışmak, evet haberlerde görüyoruz ama bir insan yaşadığını bize anlatırken bambaşka olduğunun da farkına vardık. (AÖ)* 1 öğrenci ise (AÖ) İslam'ı burada daha iyi öğrendiğini ifade etmiştir.

4.6.3.2. Karşılaşılan Farklılık ve Sorunlar

İlgili başlık altında öğrencilerden derlenen bilgiler tabloya yansıtılmıştır.

Tablo: 4.9: Karşılaşılan Farklılık ve Sorunlar

Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Okul içinde ve dışında ön yargı ve ötekileştirici tutumlarla karşılaşan	14	PÖ, FÖ, EÖ, GÖ, YÖ, RÖ, AÖ, CÖ, BHÖ, LÖ, SÖ, MÖ, TÖ, ÖÖ
Eğitim sisteminden ve sınav sisteminden kaynaklı sorunları olan	8	FÖ, PÖ, GÖ, YÖ, ZÖ, RÖ, VÖ, BHÖ
Aile özleminden ve yalnızlık duygusundan kaynaklı sorunlarla karşılaşan	5	FÖ, MÖ, TÖ, ZÖ, RÖ,
Kültürel sebeplerden kaynaklı sorun yaşayan	4	FÖ, YÖ, LÖ, TÖ,
İletişim/ Dil problemler yaşayan	5	SÖ, GÖ, TÖ, AÖ, YÖ

Tablo 4.9'da görüldüğü gibi uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları farklılıklar ve sorunlara ait 5 alt kategori oluşmuştur. Sırasıyla; "Okul İçinde ve dışında ön yargı ve ötekileştirici tutumlarla karşılaşan", "Eğitim sisteminden ve sınav sisteminden

kaynaklı sorunları olan", "Aile özleminden ve yalnızlık duygusundan kaynaklı sorunlarla karşılaşan", "Kültürel sebeplerden kaynaklı sorun yaşayan", "İletişim/ Dil problemler yaşayan" kategorileridir. Mülakata katılan öğrencilerden 14 tanesi (PÖ, FÖ, EÖ, GÖ, YÖ, RÖ, AÖ, CÖ, BHÖ, LÖ, SÖ, MÖ, TÖ, ÖÖ) okul içinde ve dışında rahatsız edici, ötekileştirici hatta ırkçılığa varan söylemlerle ve davranışlarla karşılaşmışlardır. Daha önce üst kategorilerde yabancı düşmanlığı ve ırkçılığa değindiğimizden bu bölümde öğrencilerin okul içinde karşılaştıkları diğer uluslararası öğrenciler ve öğretmenlerden kaynaklı rahatsız edici davranışlardan ve tutumlardan bahsedeceğiz.

> *Bazı öğretmenlere sadece daha, zeki daha iyi öğrencilere, daha yüksek puanlı olan öğrencilere odaklanabiliyor. Bunu ben kendim halledebilirim çünkü böyle olunca buraya ben öğrenmek için geldim. Öğretmen bana odaklansa da odaklanmasa da ben öğrenirim, iyi puan alırım bunu halledebilirim ama bu konular halledilebilirse daha iyi olur. Tüm öğrencilere eşit davranılırsa da iyi olur. Ben Afrika'dan geldiğim için böyle daha çok "Afrika'da su var mı"" fakir misiniz" "ağaçlarda mı yaşıyorsunuz" böyle sorularla karşılaştım (GÖ)*
>
> *Bazen engeller çıktı mesela Türkiye'de bir sistem var; sınıfta birinci ikinci ve üçüncü olan yani daha çok notları yüksek olanlara odaklanıyorlar ve benim kendi ülkemde çok fazla münazaralara katılıyordum. Böyle açık yerlerde konuşmalar yapabiliyordum ama sanki buna engel olunmuş, artık konuşamıyorum. Yani insanlar orasında sanki yetersiz benmişim gibi hissediyorum çünkü eğer böyle bir konuşma ya da bir program ya da bir aktivite varsa sınıfta seçilen kişiler, böyle birinci ikinci üçüncü yani ortalamaları yüksek olanları seçiliyor ve herkesin iyi olduğu bir alan vardır. O yüzden bu sorunu çözerler çok iyi olur birkaç kişinin dışında bize görev verilmediği için kendimizi engellenmiş hissediyorum. (YÖ)*
>
> *... ama bazen ayrımcılık oluyor uluslararasında ayrımcılık oluyor iki kişi aynı şeyi istiyor birine tamamlıyor birine hayır diyor hem idare hem öğretmenler ikisinden de gördüm. (MÖ)*
>
> *Öncelikle mesela bazı hocalar uluslararası öğrencilerle ilgili çok bilgileri yok. Bazen sınıfta mesela böyle ayrım yapıyorlar gibi geliyor bana. Çocuğun bazen bazı şeyler hakkında bilgisi olmayabilir ve hoca düşünmeden o çocuğu*

yargılayabiliyor. Niye senin bu şeyden bilgin yok, soru sormuyor, yardımcı olmuyor, Bazı öğretmenler hemen sorguluyorlar sen neden böylesin neden bu şey hakkında bilgin yok. Belki çocuk farklı kültürden geldiği için buradaki eğitim sistemi değişik gelebilir, o yüzden önce öğrenmesi lazım. Öğretmenler de bunu göze alması lazım çocuğu yargılamadan. (SÖ)

Afrikalı insanlar hakkında çok önyargılı olduklarını düşünüyorum. Afrika'nın tamamen köy ya da hiç suyun olmadığı bir yer ya da %100 fakir bir ülke olduğunu düşünüyorlar. Burada biraz önyargılı ve habersiz olduklarını düşünüyorum hiç ırkçı ve olumsuz bir davranışla karşılaşmadım burada ama bilgisizlikten dolayı bazı insanlar bana çok tuhaf sorular soruyorlar mesela sizin ülkenizde bina var mı, sizin ülkenizde su var mı siz okulda öğrenmediğiniz için mi buraya geldiniz, Orada okul yok mu? Çok tuhaf sorularla karşılaştım. (EÖ)

GÖ, YÖ, MÖ, SÖ, EÖ okul içi öğrenci, öğretmen ve idarecilerden kaynaklı ayrımcılık yapıldığını düşünen öğrencilerdir. Kendileri bu konuyu idare ile görüşmemişler, durumun düzeltilmesine dair herhangi bir talepte bulunmadıklarını ifade etmişlerdir. SÖ, öğretmenlerinin ona karşı daha anlayışlı davranmasını beklemektedir. İlgili okul bir uluslararası devlet lisesidir ve öğretmen sirkülâsyonu ile yeni gelen öğretmenlerin diğer okullardan farklı olarak, buradaki öğrenci kitlesinin daha çeşitli sosyo-ekonomik ve kültürel kimliklere sahip kişiler oldukları hakkında bilgilendirilmesi gerekliliği açıktır. Bu durumlar öğrencilerin moral, kişisel ve akademik gelişiminde olumsuz etkiler ortaya çıkarmaktadır.

Eğitim ve sınav sisteminden kaynaklı sorunları olan öğrenciler 8 (FÖ, PÖ, GÖ, YÖ, ZÖ, RÖ, VÖ, BHÖ) tanedir ve bu öğrencilerin ifadeleri bir sonraki ana temaya dahil olduğundan bulgular ve yorum ilgili bölümde verilecektir. Kültürel sebeplerden kaynaklı sorun yaşayan öğrenci (FÖ, YÖ, LÖ, TÖ) sayısı 4'tür.

Buraya alışmam biraz zamanını aldı. Bazen hatalar yapıyorum mesela bir şey yapıyorum ama benim kültüründe normal ama burada saygısızlık sayılıyor. Biraz sorun yaşadım. Bunların yüzünden ama sonra öğreniyorum bilmiyordum çünkü. Biri konuşurken bir öğretmen ya da bir müdür tavana baksam ya da onun yüzüne bakmasam olur bizde, hatta biz de yüzüne bakmak çok saygısızlık ama burada yeni öğrendim biri konuşurken mesela bir müdür

önümde bir öğretmen gözüne bakmam lazım çünkü yoksa saygısızlık sayılıyor. Böyle oturmak, bacak bacak üstüne atarak oturmak size çok saygısız sayılıyor biz de bayağı normal (FÖ)

İlk geldiğimizde bir şey yaptığında o onun ülkesini çok normal bir şey ama benim ülkemde bunu yaparsan küfür oluyor. (YÖ)

Olumsuz olarak etkileyen çok bir şey yok, bacak bacak üstüne atılarak oturulması. (LÖ)

Mesela bu oturuş burada saygısızlık olan bir oturuş (bacak bacak üstüne atarak oturmaktan bahsediyor) bizde saygısızlık değildi. Çok savaştım kendimle. Bana çok şok edici şeydi çünkü bizde kadınların oturması gereken bir şekildi hep bize böyle öğretiyorlardı bu şekilde kadın daha güzel gözüküyor diye burada yanlış bir davranış. ... Burada yaptığım şeyler biraz farklı dokuzuncu sınıfta geldim makyaj koyuyordum çünkü bize çok normal bir şey günlük olan bir şey makyajsız çıktığımda biraz garip oluyor sanki hazır değilmiş şimdi sadece makyaj yaptığım için çok farklı önyargılarla karşılaştım. (TÖ)

Farklılıklar sadece kültür olarak, insanların karakterleri, huyları, yemeklerimiz kültürlerimiz davranışlarımız farklı olabiliyor. Biz orta Asya'da sesimizi konuşurken yüksek çıkarmıyoruz. Büyük olsun küçük olsun insanlara saygı göstermek için yüksek sesle konuşmuyoruz. Buradaki diğer kızlar yüksek sesle konuşabiliyorlar sesini çıkartarak sokakta bile gezebiliyorlar. (KÖ)

Bazı gelen öğrenciler, okula ilk geldiklerinde oturuşları, makyajları ve giyiniş tarzları ile özellikle Afrika, Orta Asya ve Orta Doğu'dan gelen öğrencileri şaşırtmakta bazen de tepkilerini çekmektedir. Genel olarak üç farklı bölgenin üç farklı kültürüne mensup olan bu öğrenciler aynı okulu ve yaşam ortamını paylaştıktan kısa bir süre sonra birbirlerini anlamaya, saygı duymaya ve hoşgörülü olmaya eğilimlidirler.

4.6.4. Dil Uyumları

Bu tema altında verilen cevaplar 2 alt kategoride toplanmıştır; "Dil açısından kolaylık sağlayan unsurlar", "Dil açısından yaşanan zorluklar ve sebepleri" bu kategorilerdir.

4.6.4.1. Dil Açısından Kolaylık Sağlayan Unsurlar

Uluslararası öğrenciler açısından, Türkiye'de Türkçeyi öğrenmeyi kolaylaştıran unsurlara ait bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo: 4. 10: Dil Açısından Kolaylık Sağlayan Unsurlar

Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Türkiye ve Türkçe Sevgisi	4	LÖ, TÖ, ZÖ, BHÖ
Türk Dizi, Film, Animasyonlarından öğrenenler	4	LÖ, TÖ, ZÖ, EÖ, BHÖ
T.C. Dışişleri Bakanlığı koordinasyonunda konsolosluk ve STK' ların açtığı kurslarda öğrenenler	5	CÖ, PÖ, MÖ, LÖ, RÖ
Ülkesindeki yerel okulda öğrenenler	1	BHÖ
Diller arası benzerlikten dolayı kolay Türkçe öğrenenler	4	ÖÖ, KÖ, AÖ, CBÖ

"Türkiye ve Türkçe Sevgisi" kategorisinde 4 öğrenci (LÖ, TÖ, ZÖ, BHÖ), "Türk Dizi, Film, Animasyonlarından öğrenenler" kategorisinde 5 Öğrenci (LÖ, TÖ, ZÖ, EÖ, BHÖ) yer almaktadır.

> *Türkçeyi sevmiştim ilgimi çekmişti. Dil konusunda zorluk çekmedim çünkü buraya gelmeden önce biraz anlıyordum, biraz da konuşabiliyorum. Dizilerden dolayı tabii ki de bu öğrenmiştim yani. (LÖ)*
>
> *Türkiye'ye gelmeden önce biraz Türkçe anlıyordum. Türkiye bize hep yakındı, küçüklükten beri Türk dizilerini ailece izliyorduk, hem babam Türkçe sevdiği için, babam da Türkçe biliyor elhamdülillah. Hep bu dile karşı bir sevgimiz vardı. Bir kelimeyi duyduğumuzda böyle tekrar ediyorduk falan. (TÖ)*
>
> *Türkiye hakkında duyduklarımı zaten çocukluğumdan beri, Türkiye'yle Azerbaycan içli dışlı tek millet iki devlet olarak büyüdüm. Sürekli Türkçe*

animasyonlar, çizgi filmler izleyerek büyüdüm ve böylece Türkçeyi de öğrenmiş oldum. (ZÖ)

10 yıldır Türkçe biliyorum çocukluğumdan beri Türkçe öğrendim kendi tercihim. Tabii zaten Bosna Hersek'in kardeş ülkesi çocukken bile okulda öğreniyorduk oradan biliyordum sonra ne bileyim televizyonda falan Türk dizileri görmüştüm, merak etmiştim bayağı. Sonradan sosyal medyada da karşılaştım, instagramdan en çok karşılaştım. (BHÖ)

Dil öğrenmek aslında benim için çok çok zor değildi çünkü bazı arkadaşlarım benden daha fazla zorlandığını düşünüyorum ben buraya gelmeden önce bilmiyorum niye ama Türk filmler, diziler bazen izliyordum, anlıyordum sonra biraz çalışmam gerekiyordu şu an iyiyiz elhamdülillah. (EÖ)

Öğrencilerin bir kısmı özellikle Balkanlar ve Ortadoğu'dan, Türk dizi ve filmlerinin en çok ihraç edildiği bölgelerden gelen öğrenciler, Türkiye'ye gelmeden kendi ülkelerinde kısmen de olsa Türkçe öğrenmişlerdir. Bu durum hem bulundukları ortama ve eğitim sistemine hem de Türk kültürüne alışmakta bu öğrenciler için kolaylık sağlamıştır. Çünkü dil bir kültürün en önemli taşıyıcılarından biridir. Üstelik dizi ve filmlerle sadece Türkçe öğrenmekle kalmamakta, Türk kültürünü de tanıma imkânı bulmaktadırlar.

Uluslararası öğrenciler Türkiye'ye geldikleri ilk yıl dokuzuncu sınıfta yoğun bir müfredatla Türkçe öğrenirken bir yandan da yine Türk dizi ve filmleri, animasyonları bu süreçte onların dil öğrenimine destek olmaya devam etmektedir. Öğrencilerin bir kısmında izledikleri bu film ve dizilerden dolayı kısmen Türkçe öğrenmişlerdir. Bir kısmında ise tarihi, coğrafi ve kültürel bağlarla Türkiye'ye bağlı olan ülkelerde aile ortamında aşılanan Türkiye ve Türkçe sevgisi onları bu dili öğrenmeye teşvik etmiştir. Türkiye'ye bağlılığı en fazla olan ülkeler ise mülakata katılan öğrenciler düşünüldüğünde, Bangladeş, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Kosova, Lübnan, Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan'dır. Önceki kategorilerde de değindiğimiz üzere bu ülkelerden gelen bazı öğrenciler için Türkiye onların "ikinci vatanım" dedikleri yerdir.

T.C. Dışişleri Bakanlığı koordinasyonunda konsolosluk ve STK'ların açtığı kurslarda öğrenenler 5 öğrenci (CÖ, PÖ, MÖ, LÖ, RÖ) olup mülakat kapsamında söyledikleri aşağıdaki gibidir;

Dil konusunda zorluk yaşamadım gelmeden önce biliyordum kendi ülkemde kurslara gidiyordum ben. Konsolosluğun açtığı kurslar. (CÖ)

İHH'nın desteklediği bir okulda okudum. Dil konusunda pek zorluk çekmedim ilk geldiğimde hiç Türkçe bilmiyordum, hatta ilk geldiğimde hoca bana hoş geldin dedi ben aleyküm selam dedim. Bu kadar Türkçem vardı. (PÖ)

Ben kursa 2021 yılında başladım, hatta benim başladığım şeyde, dönemde çocuk grubuna giriyordum çünkü o sırada 13 yaşındaydım. Yani 13 yaşından beri Türkçe öğreniyordum ama tabii çok iyi bir seviyeye gelemedim çünkü sonuçta bir kursa gidiyordum. Haftada 5 saat Türkçe yapıyorduk ve okuyorduk, dinliyorduk yeterli değildi. Gerisini ben kendim geliştirdim. (MÖ)

... yani bir de ülkemde bir kurs vardı ona katılmıştım çünkü bir dernek var oraya göndermişlerdi derneğin adı Yunus Emre. (LÖ)

Küçüklüğümden beri ben Türkiye'yle büyümüştüm. Türk dilini öğrenmeye başlamıştım. Kurslara katılıyordum, orada Türkiye hakkında programlar yapıyorduk, Türkiye ile ilgili günler yapıyorduk 15 Temmuz'da, çocuk günlerinde Arnavutluk'ta bu kurumda bu programlar olduğundan büyükelçilikten kişiler geliyorlardı. (RÖ)

Türk Dışişleri Bakanlığı, kültürel diplomasi ve yurtdışında yaşayan Türklere Türkçe öğretmek amacıyla kültürel faaliyetler düzenlemekte gerek bakanlığın kurum ve kuruluşları gerekse STK'lar eliyle kültür ve eğitim faaliyetlerini yürütmekte, Türkiye'nin yumuşak gücüne katkı sağlamaktadır. Yerel okullarında Türkçe öğrenen bir kişidir, BHÖ.

Diller arası benzerlikten dolayı kolay Türkçe öğrenenler 4 öğrencidir (ÖÖ, KÖ, CBÖ, AÖ).

... Türkçe 'de Farsça 'ya benzer kelimeler var. Bizim dil bilgilerimiz de aynı olduğu için o kadar zorluk çekmedim. (AÖ)

Kırgızların ve Türklerin, dillerimiz benziyor. İlk geldiğimde Türk dilini hiç bilmeden gelmiştim. Ama öğrenmeniz çok kolay oldu benim dilime gönderdiğim. (KÖ)

Dil konusunda biraz zorluk yaşamadım çünkü dillerimiz benzediği için. Türkiye'nin eski kelimeleri Özbekçedeki tam aynı kelimeler oluyor. Türkçede de aynı oluyor. Özbekçe kelimeleri kullanabiliyorum. (ÖÖ).

"Türkiye Türkçesi ve Türkmen Türkçesi (Türkmenistan, Özbekistan, Tacikistan, Kazakistan, Rusya Federasyonu, İran ve Afganistan'da konuşulmaktadır. Yaklaşık 4 milyon kişi Türkmenceyi anadili olarak kullanmaktadır.) Oğuz dil gurubuna ait olduğu için" (Musaoğlu, 2004: 59) hem yapı hem kullanılan kelime ve kavramlar hem de atasözleri ve deyimleri açısından benzerlik gösterir. Bundan dolayıdır ki Avrasya bölgesinden gelen öğrenciler daha önce hiç Türkiye Türkçesiyle karşılaşmamış olsalar dahi bu dili öğrenmek onlar için diğerlerine nazaran daha kolay olmuştur.

4.6.4.2. Dil Açısından Yaşanılan Zorluk ve Problemler

İlgili başlık altında öğrencilerden derlenen bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo: 4.11: Dil Açısından Yaşanılan Zorluk ve Problemler

Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Hiç bilmediği halde dil öğrenmede zorluk yaşamayan öğrenciler	5	FÖ, BÖ, GÖ
Kişisel sebeplerden dolayı zorluk yaşayanlar	2	SÖ, NÖ
Türkiye'ye gelmeden önce daha iyi Türkçe konuştuğunu ifade edenler	1	RÖ
İlk sene zorlanıp sonra zorlanmadığını söyleyenler	4	SÖ, GÖ, TÖ, AÖ
Türkçe konuşmanın değil eğitim almanın zor olduğunu ifade eden	1	YÖ

Hiç bilmediği halde dil öğrenmede zorluk yaşamayan öğrenciler 3 kişidir; FÖ, BÖ, GÖ.

Dil açısından çok hızlı öğrendim. 3 ayken konuşmaya başladım, anlamaya başladım. Daha önce Türkiye'ye gelmeden önce hiç Türkçe bilmiyordum alfabeyi bile bilmiyordum. (FÖ)

Türkçe öğrenme konusunda çok zorlanmadım da çünkü 3 ay sonra Türkçeyi anlayabildik biz. (GÖ)

Dil öğrenmede zorlanmadım hiç bilmiyordum hepsini burada öğrendim (BÖ)

Dil açısından zorluk yaşadım ve ben çok konuşan biri değildim ülkemdeyken ve buraya geldiğimde hoca ders anlatıyor konuşmamı istiyor ve bende konuşmadığım da hoca şikâyet ediyordu ve ben de ağlıyordum çünkü alışkın değildim. İlk geldiğimde zorlandım sonra alışmaya başladım. (SÖ)

Dil açısından da zorluk yaşadım, bildiğim halde kendimi anlatabilmem ifade edebilmem zor olur. (NÖ)

Bazı öğrencilerin kişisel özellikleri ve yetenekleri gereği dil öğrenmede güçlük çekmemektedir. Yabancı bir dili öğrenmek için o dilin kelime ve kavramlarını, dil bilgisinin kurallarını öğrenmek yeterli değildir. Her şeyden önce öğrenilenlerin pratik yapılması ve günlük hayatta kullanılması da gerekir. Türkiye'de öğrenciler Türkçe öğrenirken bu dile ne kadar maruz kalırlarsa ve ne kadar konuşma dili olarak kullanırlarsa öğrenmeleri o kadar kolay olmaktadır.

Buraya geldiğimde Türkçemin daha iyi olduğunu düşünüyordum ama sonra değişmeye başladı. Neden olduğunu bilmiyorum ama galiba Balkanlar için biraz öyle. Buraya geliyorlar dili biliyorlar, bildiği şeylerle kalıyorlar o bilgileri arttıramıyorlar buraya gelip Türkçe bilmeyen bir kişi benden daha iyi Türkçe konuşabiliyor bunu fark ettim neden olduğunu ben de bilmiyorum (RÖ)

Genel olarak Balkanlardan gelen öğrenciler Türkiye'ye, az veya çok dil bilerek gelmektedir. Bu durum bazı öğrenciler üzerinde olumsuz etkilere sebep olmaktadır. Hiç Türkçe bilmeyen bir öğrenci burada okuyabilmek ve yaşayabilmek için çok daha fazla gayret gösterirken bu öğrenciler onlar kadar dil öğrenme konusunda çaba sarf etmediklerinden dolayı bildikleri Türkçeyi geliştirememektedirler. İkinci sebep ise, Balkanlardan gelen öğrencilerin ülkelerindeki okullarda yoğun bir şekilde İngilizce öğretimi yapıldığından dolayı, bu dili çok iyi bilmekte aralarında dil, lehçe ve ağız farkı olan öğrenciler Türkçe konuşmak yerine İngilizce konuşmaktadırlar. Bu

durumda Türkçenin kullanımını ikinci plana atmakta geliştirilmesini ve akıcı haline getirilmesini zorlaştırmaktadır.

Türkçe konuşmanın değil Türkçe eğitim-öğretim görmenin zor olduğunu ifade eden öğrenciler ise 4 kişidir.

> *Sorunlar şunlar olabilir, dokuzuncu sınıftayken Türkçe öğrenme konusunda çok zorlandım aslında çok zorlanmadım da çünkü 3 ay sonra Türkçeyi anlayabildik biz ama o yolculukta zor bir durum idi. (GÖ)*
>
> *... dokuzuncu sınıftayken dil açısından zorlandım evet. (TÖ)*
>
> *Zorluk yaşamadım sadece ilk geldiğimde Türkçe bilmediğim için oldu ama ondan sonra Türkçe öğrendikten sonra daha rahat oldum. (AÖ)*
>
> *Türkçeyi öğrenmek ve Türkçe eğitimi almak bu beni çok zorladı, çünkü dil öğrenmek farklı ama o dilde eğitim almak farklı bir şey, o yüzden dil alanında biraz zorlandım. Kendi ülkemde hiç Türkçe öğrenmemiştim. Burada hatta Türkiye'de Türkler Türkçe_konuştuğunu bile bilmiyordum. Ben düşündüm ki önce benim ülkemdeki düşünce, burada Arapça konuşuluyor diye düşünüyordum. (YÖ)*

Görüldüğü üzere, uluslararası imam hatip lisesinde genel olarak öğrenciler Türkiye'ye gelmeden önce dil bilenler ve bilmeyenler olarak 2 kategoriye ayrılmaktadır. Türkiye'ye gelmeden önce farklı seviyelerde Türkçe öğrenen öğrencilerin bu dili öğrenmekte 2 temel güdüsü vardır; birincisi, Türkiye ve Türkçe sevgisi, ikinci olarak Türkiye'de eğitim alma isteğidir. Türkçeyi bu öğrenciler, aile ortamında, Türkçe öğreten kurslar vasıtasıyla, Türk dizi, film, animasyonları ve sosyal medya üzerinden öğrenmişlerdir. Hiç bilmediği halde Türkiye'ye gelip bu dili burada öğrenen öğrencilerin öğrenim sürecinde etkili olan faktörler ise; akademik ve sosyal zekâları, dil öğrenme yetenekleri, gösterdikleri çaba ve performans olarak sıralanmaktadır.

4.6.5. Eğitim Uyumu Durumları

Eğitim uyum durumları temasında öğrencilerin vermiş olduğu cevaplardan genel olarak üç farklı başlık oluşmuştur.

4.6.5.1 Türkiye'deki Eğitim Sistemini Ülkelerine Göre Karşılaştırmaları

Türkiye'deki eğitim sistemini ülkelerine göre karşılaştırmalarına ait kategoriyi oluşturan bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.12: Türkiye'deki Eğitim Sistemini Ülkelerine Göre Karşılaştırmaları

Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Türkiye'deki eğitimi daha kaliteli daha iyi bulanlar	6	YÖ, MÖ, SÖ, AÖ, KÖ, FÖ
Türkiye'deki eğitimin daha rahat daha kolay olduğunu söyleyenler	4	FÖ, EÖ, LÖ, ÖÖ
Türkiye'deki eğitimi daha zor görenler	1	BHÖ
Türkiye'deki eğitimin öğrenci değil öğretmen merkezli olduğunu söyleyenler	4	YÖ, VÖ, ZÖ, RÖ
Türkiye'deki eğitim sistemini ezberci bulanlar	3	YÖ, GÖ, VÖ
Türkiye'deki eğitimin sınav odaklı olduğunu söyleyenler	3	RÖ, CÖ, KÖ
Türkiye'deki eğitimde hem dini/mesleki derslerin hem kültür derslerinin olduğunu söyleyenler	3	BÖ, SÖ, AÖ

Türkiye'de eğitimin ve eğitim imkânlarının daha iyi olduğunu belirten 5 öğrenci (YÖ, MÖ, SÖ, AÖ, KÖ, FÖ) ve yorumları aşağıdaki gibidir;

> *Türkiye'nin eğitimi iyi genel olarak... (YÖ)*
>
> *Projeler yoktu bizde böyle bir proje yapmaktan illaki bir şey yapmaktan zorunlu değildik (MÖ)*
>
> *Burada akıllı tahtalar var sınıflar hocalar öğrencileri konuşuyorlar bizde öyle bir şey yok bizi konuşturmuyorlar (SÖ)*

Burası daha iyi olduğunu söyleyebiliriz daha kaliteli eğitim (AÖ)

Türkiye eğitimi çok iyi öğretmenler çok iyi anlatıyor, öğrenciler çok iyi anlıyor. Öğrenci bir dersi anlamadığı zaman öğretmen onu gene anlatabiliyor anlayana kadar anlatıyorlar. (KÖ)

Ders işlenişi farklı mesela bizde sınıflarda (akıllı) tahtalar yok öğretmen yazarak anlatması gerekiyor, okullarda teknolojik aletler bakımından fark var. (GÖ)

Türkiye'deki eğitimin daha rahat daha kolay olduğunu söyleyenler, 4öğrenci (FÖ, EÖ, LÖ, ÖÖ) olarak listelemiştir.

Eğitim sistemi biz de daha çok yoğun ve daha çok zor öğrenciye çok zor ulaştırıyorlar çünkü zaten test yok klasik yapılıyor. Seviye olarak da mesela matematik testi seviyesi, fizik seviyesi bizde çok zor aşırı zor. Bana göre üniversiteye geçmek için sınava giriyoruz, YKS gibi bir sınav ama klasik o sınavda işte matematik, fizik benim alanıma göre o kadar zor ki mesela matematik sınavı 3 saat sürüyor, fizik sınavı 4 saat. Hepsi klasik yazman lazım sonra o sınavda aldığım puana göre üniversitelere başvuruyorum ama o üniversitenin sınavına da girmem lazım. (FÖ)

Mesela bizim eğitim sistemimizin buradan daha katı olduğunu düşünüyorum ama aynı zamanda güçlü olduğunu düşünüyorum. (EÖ)

Aslında mesela bizdeki eğitim sistemi daha farklı oluyor. Bana göre daha zor oluyor. Buradaki eğitim sistemi ya da dersler biraz daha kolay geldi bana buradaki sistem biraz farklı ama daha kolay. (LÖ)

Buradaki eğitim sistemi aslında kolay ama sınavları zor biz de dersler zor ama sınavlar zor. (ÖÖ)

YÖ, MÖ, SÖ, AÖ, KÖ, FÖ kodlu öğrenciler için Türk eğitim sistemi kendi ülkelerindeki eğitim sisteminden daha iyidir. Bu durumun sebepleri ise şu şekilde sıralanabilir;

- Kaliteli öğretmenlerin bulunması,
- Kaliteli eğitim,
- Okullarda teknolojik aletlerin kullanılabilmesi,
- Öğrenciler ile sadece akademik olarak değil sosyal açıdan da ilgilenilmesi,

- Müfredat öğretiminin yanında eğitimin, sosyal faaliyetler ve projelerle desteklenmesi, tekdüzelikten çıkarılması.

Dünya genelinde birçok öğrenci daha iyi eğitim alabilmek için her yıl ülkeden ülkeye seyahat etmektedirler. Türkiye son yıllarda uluslararası öğrenci hareketliliğinde sadece yükseköğretimde değil orta öğretimde de misafir ettiği öğrencilerin sayısını artırmaktadır.

Türkiye'deki eğitimi daha zor gören bir öğrenci (BHÖ) bulunmaktadır.

> *Daha zorlaştırıcı buradaki eğitim burada hem sınava odaklı bir çalışma sistemi var bizde olmayan mesela. (BHÖ)*

Türkiye'deki eğitimin öğrenci değil öğretmen merkezli olduğunu söyleyenler; YÖ, VÖ, ZÖ, RÖ

Türkiye'deki eğitim sistemini ezberci bulanlar öğrenciler, YÖ, GÖ, VÖ ve söylemleri aşağıdaki gibidir.

> *Buradaki eğitim çok fazla ezbere odaklı bir eğitim insan böylece unutuyor öğrendiklerini sadece sınav için öğrenmiş oluyor ve sonrasında bunu unutuyor ama eğitimin böyle olmaması gerekiyor. İnsanın öğrenmesi lazım böyle aklında kalması lazım ezber yaparak değil. Mesela benim kendi ülkemde şöyle bir şey var her gün çalışman gerekiyor, her gün çalışman gerekiyor ki çünkü hoca seni her an kaldırabilir tahtaya. Dün öğrettiklerini sende anlat diye bir şey var. Eğer bu ezberci sistemini kaldırsalar daha çok güzel olurdu (YÖ)*

> *Buradaki eğitim, gelmeden önce şeyi düşünüyordum, çok iyi. Hem de böyle hep ders değil zamanla laboratuvarlara gireceğiz ve böyle çok fazla pratik tam şey gibi Amerika'daki gibi. Mesela sayısal bir öğrenci daha fazla fizik, kimya pratik görecek öyle beyni daha da olgunlaşacak ve açık alanlı düşünebilir ama öyle değil. Buraya geldim hep ezberle tamam anladım biz uluslararası olduğumuz için basitleştirmeye çalıştırdılar çünkü Türkçeyi öğrendik ama Türkçedeki tüm kelimeleri, tüm sözleri bilmiyoruz o yüzden basitleştirmeye çalışıyorlar. Onu da anladım ama daha böyle pratik olsaydı daha çok iyi olurdu hep ezber var laboratuvarlara girmek iyi olurdu (GÖ)*

... eğitimde farklılık var çünkü Türk eğitiminde benim için çok fazla ezber var. Her seferde ezber yapmam gerek. Şöyle bir şey var bizim eğitimimizde bir ders hoca anlatır yani derse biz kalkıp anlatmamız gerekiyor Türkiye'de hemen geçiriyor ve bana hızlı geliyor. (VÖ)

Benim okulumda, eski okulumda her ders çıkarıyorlardı tahtaya. Belki o okul olduğu için illaki lisede değil, bilmiyorum buraya geldiğin için her ders hocalar ders anlatıyor dersin yarısında tahtaya çıkartıyordu dersi anlatman gerekiyordu bu dersi ondan önceki dersi o yüzden hazırlanıyorduk (ZÖ)

Arnavutluk'ta her gün öğretmen bir gün önce şey dersi için soru soruyordu ve böyle bir defteri vardı. Ondan rast gele şekilde bir isim seçiyordu. Hiçbir zaman bilmiyorsun ne zaman kalkacaksın. O yüzden her gün çalışmak gerekiyordu ve böyle her ders için bir gün önce çalışmam gerekiyordu. Okulun, sanki böyle çok önemli bir şeymiş gibi hayatımdaki en önemli şey yokmuş gibi ve yok onun için iyi çalışmam lazımdı. Ama burada böyle bir şey görmedim. Ödevler yok sınıfta hiçbir soru sormuyorlar sadece sınavlar haftası geldiğinde bir gün önce çalışıyorsun bu kötü bir şey. (RÖ)

Bu başlıkta öğrencilerin temel olarak kendi ülkeleriyle karşılaştırıp olumsuz gördükleri iki husus, Türkiye'deki eğitim sistemini kendi ülkelerine göre daha ezberci bulmaları ve sınıf öğretim ortamında öğretmen odaklı ders işlenmesidir. Bunun sebebi olarak da öğrencilerden bir kısmı, Türkçe seviyelerinin yeterli olmadığından dolayı derslerin kendileri için daha basitleştirilmesi adına bu şekilde yapıldığını ifade etmiştir. Öğrencilerin bir kısmı ise pratik yapmaya ihtiyaç duydukları fizik, kimya, biyoloji gibi derslerin laboratuvar yerine sınıfta, deney ve gözlem yapılmadan işlendiğini belirtmiş bunu olumsuz bir faktör olarak nitelendirmişlerdir.

Sekin'e göre "Öğretim önceden belirlenmiş hedefler çerçevesinde bilgi kazandırma işiyken, ezber bir metni aynı şekilde okuyabilecek şekilde aklında tutmak demektir. Ezbercilikte kişinin aklında tutabilme yeteneği ön plana çıkmaktadır. Ezberci öğretim de sorgulamayan, özgüveni düşük, çözüm yolları üretemeyen, taklitçi bireyler yetiştirilir" (Sekin, 2008: 211). 2000'li yılların başına kadar Türkiye'deki eğitim sisteminde ezbercilik önemli yer tutmaktaydı. Eğitimde köklü bir değişimin yaşanabilmesi için öncelikle mevcut eğitim felsefesinin değiştirilmesi ve değişen

felsefe çerçevesinde öğretim programlarının yeniden dizayn edilmesi gerekliydi. Bu sebepten dolayı "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" geliştirilmiştir ve bu model ile birlikte özgün bir eğitim felsefesi ile öğretim programlarının temel yaklaşımı, öğrenci profili, değer, erdem, eylem kapsamında, beceriler çerçevesi bileşenlerinin bir araya gelerek meydana getirdiği, sistematik bütüncül bir eğitim modelidir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2025).

Bu modelde yeni yapılandırılan ders müfredatları arasında lise düzeyinde 9-12. sınıflar arası, fizik, kimya ve biyoloji dersleri de bulunmaktadır. Sistemin değiştirilmesi, geliştirilmesi ve planlanan stratejilerin hayata geçirilmesi için öncelikli olarak yeni eğitim modeli kapsamında öğretmenlere tanıtım yapılmış, alanlarında bilgilendirici ve yönlendirici seminerler düzenlenmiştir. İlgili okuldaki öğrencilerin fazla ezber yapmasının sebebi, bir kısmının henüz yeteri kadar Türkçe öğrenememiş olmasından kaynaklanmaktadır. Mülakata katılan bir öğrencinin de belirttiği gibi "Bir dili konuşacak kadar öğrenmek başka, o dilde eğitim almak başka bir şeydir". Gözlemlediğimiz kadarıyla derslerin öğretmen merkezli işlenmesi öğrencilerin Türk öğrencilere nazaran çok daha fazla ezber odaklı çalışması, uluslararası öğrencilerin dersin merkezine alınabilecek kadar Türkçe bilmemesinden kaynaklanmaktadır. Aynı okulda eğitim gören Türk öğrencilerde bu durum daha farklıdır. Kendi ülkelerinde, ortaokul okuyan öğrencilerin, daha fazla derse katılmaları, daha aktif olmaları ana dilde eğitim görmelerinden kaynaklanmaktadır.

Türkiye'deki eğitimin sınav odaklı olduğunu söyleyenler 3 kişidir; RÖ, CÖ ve KÖ.

> *... bu sınavlar ekim de oluyor sonra sen sınavı verdikten sonra okula gelip seni artık gelmiyor 12 sınıfta bir yıl boş kalıyormuş gibi hissediyorsun ya da 29 Mayıs Üniversitesi gibi aynen önce üniversite sınavı veriyorlar ve (RÖ)*
>
> *Biz de eğitim sistemi çok farklı, böyle değil örneğin burada dönem boyu konu anlatılıyor ve biz bir sınava giriyoruz. Biz de öyle değil bir konu anlatıyor hoca, bir sonraki derste bu öğrencilere soruluyor ve bunun üzerinden puan konuluyor sana Bir puan sadece sınava göre değildir o dönemdeki süreç sen nasıl her konuyu anladın mı anlattığında ona göre puan veriliyor yıl sonunda çocukların anlaması açısından benim okulum daha iyiydi. (CÖ)*
>
> *... burada hem sınava odaklı bir çalışma sistemi var bizde olmayan mesela, Burada bir ay, bir buçuk aydan sonrasına sınavlar oluyor, iki haftada*

yapılıyor (sürüyor), böyle. Orda yok bizde sınavlar var tabii ki, her okulun olduğu gibi. Ama hem böyle konuşmayla alakalı, hoca kaldırıp sorular sorup o şekilde ders işliyor o zamanda mesela o açıdan performans notu veriliyor mesela, biz de o temel not oluyor sınıfta ne kadar aktifsin, mesela hocanın gözlemlediği şeyler bu açıdan sadece farklı. (KÖ)

Öğrenciler 12. sınıfa geldiklerinde üniversite sınavı odaklı çalışmaya hatta yaşamaya başlamaktadırlar. Uluslararası öğrencileri üniversitelere kabul eden YÖS sınavları 12. sınıfa başladıkları ilk dönem yapılmaktadır. Bundan dolayı sınava girdikten sonra öğrenciler için geçen süre boşa geçmiş gibi görülmektedir. Bu öğrencilerin üniversite kabul sınavları Türk öğrencilerde olduğu gibi ikinci dönem sonuna bırakılması daha uygun olacaktır.

Türkiye'deki eğitimde hem dini/ mesleki dersler hem pozitif derslerin olduğunu söyleyenler 3 öğrencidir; BÖ, SÖ, AÖ

Benim ülkemde ben de imam hatip lisesinde okuyordum ama biz de imam hatip liselerine medrese diyoruz. Orada matematik yoktu, sözel dersler yoktu (Tarih, coğrafya, felsefe vs.) Ben ilk buraya geldikten sonra gördüm. Bu yüzden dokuzuncu sınıftayken bana biraz zor geldi. Ondan sonra 10. sınıftayken biyoloji, kimya bana bu dersler biraz zor geldi. Bunun dışında hiç sorun yok. (BÖ)

Burada beni en çok zorlayan matematik gibi, çünkü ülkemde hiç önemsemiyoruz ve orada çok dersler görmedim matematikle ilgili sadece temel şeyler öğreniyoruz ondan sonra geçiyorsun. Orada en çok önemsenen dersler dini dersler o yüzden ben en çok dini derslere iyiydim hep ama matematik kimya falan iyi değildim matematik beni burada çok zorladı (SÖ)

Burada din dersleri daha farklı biz sadece İslami (tek)bir kitap okuyorduk ama burada fıkıh, akaid farklı alanlarda okumalar yapıyorum. Daha önce iyiydi ama şimdi (ülkesinde) hiç özgür olmadığımızı söyleyebilirim. Buraya geldiğimde kendimi çok özgür hissediyorum, burası daha iyi olduğunu söyleyebiliriz daha kaliteli eğitim (AÖ)

Bu ifadelerde bulunan öğrencilerin buraya geldiklerinde imam hatip lisesinde mesleki/ dini derslerin yanında kültür dersleri; fen sosyal, matematik grubu (sözel, sayısal, eşit ağırlık) derslerle karşılaşmışlar bu durum onlara farklı gelmiştir.

Yukarıda yanıtları bulunan öğrencilerin ülkelerinde bu kategorideki dersler ya hiç yoktur ya da önemsenmemektedir. Bundan dolayı şu an eğitim gördükleri okula başladıklarında zorluk çekenler olmuştur. Aynı zamanda bu durum onlar için olumlu bir kazanımdır.

4.6.5.2. Eğitimde Zorluk Yaşanılan Konular

İlgili başlık altında öğrenciler tarafından verilen cevaplardan oluşan tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo: 4.13: Eğitimde Zorluk Yaşanılan Konular

Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Yoğun müfredat, sınav zorluğu, ders saatinin fazla olmasından dolayı zorluk yaşayan	2	FÖ, BÖ
Türkçeyi yeterince bilmemekten kaynaklı sorunlar	5	YÖ, SÖ, NÖ, GÖ, TÖ

Türkçeyi yeterince bilmemekten kaynaklı sorun belirten 5 öğrenci vardır, YÖ, SÖ, NÖ, GÖ, TÖ. Bu öğrencilerin beyanlarına daha önceden değinmiş, yorumda bulunmuştuk. Yoğun müfredat, sınav zorluğu, ders saatinin fazla olmasından dolayı zorluk yaşayan öğrenciler (FÖ ve MÖ) iki kişidir.

> *Sistem bizde daha esnek, burada sekiz saat her gün, bizde daha esnek. Mesela üniversite öğrencisi gibi oluyoruz ortaokuldan beri. Saat onda giderim, on ikide bitiyor dersim, sonra dörtte başlıyor sonra diğer gün başka bir saatte ama burada sekiz saat bana çok zor geldi başta hatta çok yoruldum, en son iki saat de katlanamıyorum biraz zamanla alıştım. Test sistemine alışamadığım için hep zor geldi ama sonradan alıştım. (FÖ)*
>
> *... burada devamsızlık önemli, bizde önemli değil o yüzden her gün kalkıp okula gitmekte zorlanabiliriz ama artık alıştım (MÖ)*

Bu iki öğrenci de Ortadoğu'dan farklı ülkelerden gelmektedir. Anlattıkları itibariyle ülkelerindeki eğitim sistemi Türkiye'ye nazaran okul başlama, bitiş saatleri ve ders

saatleri açısından oldukça esnek bir yapıdadır. Şu anki okullarında sabah derse başlama saati 08.00, bitiş saati 15.10'dur ve günde 8 ders görmektedirler.

4.6.5.3.Zorluk Yaşanılan ve Yeterli Görülmeyen Dersler

İlgili başlık altında öğrenciler tarafından verilen cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo: 4.14: Zorluk Yaşanılan ve Yeterli Görülmeyen Dersler

Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Fen grubu derslerde zorluk yaşayanlar /dersleri yetersiz gören	6	BÖ, FÖ, CÖ, NÖ, KÖ, CBÖ
Sosyal (sözel) grubu derslerde zorluk yaşayan /dersleri yetersiz gören	1	ÖÖ
Matematik grubu derslerde zorluk yaşayan /dersleri yetersiz gören	7	BÖ, SÖ, VÖ, TÖ, NÖ, KÖ ÖÖ
Meslek grubu derslerde zorluk yaşayan /dersleri yetersiz gören	1	TÖ

Fen g~~u~~rubu derslerde zorluk yaşayan/dersleri yetersiz gören öğrenciler; 6 kişi olup (BÖ, FÖ, CÖ, NÖ, KÖ, CBÖ) söyledikleri aşağıdaki gibidir;

> *... biz de imam hatip liselerine medrese diyoruz orada matematik yoktu, sözel dersler yoktu. Ben ilk buraya geldikten sonra gördüm. Bu yüzden dokuzuncu sınıftayken bana biraz zor geldi, ondan sonra 10. sınıftayken biyoloji, kimya, bana bu dersler biraz zor geldi bunun dışında hiç sorun yok. (BÖ)*
>
> *Fizik, basta fizikte çok iyi değilim ama en azından Fas'tayken biraz anlayabiliyordum en azından 80 alabiliyordum, 75 alabiliyordum ama burada hiç anlamıyorum dil çok farklı geliyor, hem de anlamakta çok zorlandım o yüzden. (FÖ)*

Tacikistan'da o derslerden ders görmediğim için kimya, fizik gibi derslerde zorlandım. (CÖ)

Fen grubu derslerde zorluk yaşayan/dersleri yetersiz gören öğrenciler; 6 kişi olup (BÖ, FÖ, CÖ, NÖ, KÖ, CBÖ) söyledikleri aşağıdaki gibidir;

Fizik, kimya, biyoloji derslerinden zorlanılmasının temelde üç sebebi vardır;

Birincisi, öğrencilerin kendi ülkelerindeki okulların eğitim sistemiyle buradaki eğitim sisteminin farklı oluşudur. Bazı öğrenciler sadece dini eğitim veren ya da fen grubu derslerin önemsenmediği, üzerinde durulmadığı okullardan gelmişlerdir ve ilk kez bu alanlarla burada karşılaşmışlardır.

İkincisi, öğretim dilinin kendi dillerinden farklı olmasından kaynaklıdır, eğer Türkçeyi yeteri kadar anlayamıyorlarsa bu derslerde başarısız olmaktadırlar.

Üçüncüsü ise, Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan KAİHL'de uluslararası öğrenciler için sayısal ve eşit ağırlık olmak üzere iki farklı program bulunmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı kendi yetenek ve kapasitelerini dikkate almadan sayısal bölümünde eğitim-öğretim görmek istemektedir. Bu alandaki fizik, kimya, biyoloji dersleri sayısal zekâsı öne çıkan öğrenciler için daha uygundur. Gelecekteki meslek seçimini düşünerek kendi yetenek ve kapasitelerine uymayan bir bölüm seçip zorlanmaktadırlar.

Matematik grubu derslerde zorluk yaşayan /dersleri yetersiz görenler 7 kişidir, BÖ, SÖ, VÖ, TÖ, NÖ, KÖ, ÖÖ bu öğrencilerin beyanları;

Burada beni en çok zorlayan matematik gibi çünkü ülkemde hiç önemsemiyoruz ve orada çok dersler görmedim matematikle ilgili sadece temel şeyler öğreniyoruz ondan sonra geçiyorsun (SÖ)

10. sınıfta matematikten çok zorlandım bizim gördüğümüz matematik dokuzuncu sınıfa, hatta sekizinci sınıfa kadar gelmişti ama buraya geldiğimde hemen 10. sınıftan başlamak biraz zordu ve acı verici aslında çünkü biraz kendimi yeterli olduğumu hissetmiyordum. Matematik dışında Kur'an ve tecvit konusunda zorlandım. (TÖ)

Buradaki eğitim sistemi daha iyi, mesleki açıdan daha iyi ama sayısal dersler açısından farklı. Bazı ortak konular var ama onun dışında çok farklı eğitim

görüyorum şimdi zorlandığım dersler matematik, kimya, çünkü bu çok farklıydı (NÖ)

Zorluk yaşadığım ders matematik. Bunun da Türkiye'ye gelmeden önce pratik yapmadığım unuttuğumuz olabilir. Sadece ders anlatmamızı isterdim. (VÖ)

Matematik burada çok farklı ben bazı şeyleri hiç bilmiyordum, mesela hayır diyorlar ya matematik evrensel, her ülkede aynı pek öyle değil belki anlatım biçiminden kaynaklanıyordur. Kimya dersinde de zorlandım. (KÖ)

Burada matematik derslerinde çoğu zorlanıyorum. Kendi ülkemde matematik alanında çok fazla kurslar var belki onlara katıldığım için de belki kolay öğrettikleri için de burada zorlanabiliyorum. Burada öğrencilere daha zor öğretiliyor diye düşünüyorum. Tarih dersinde de karışıklık var biz de anlatılan bazı konular burada çok farklı onun için zorlanıyorum. (ÖÖ)

Burada kategoride yine, ülkedeki eğitim ve müfredat farklılığı, dil yetersizliği, kapasite ve yetenek eksikliğinden kaynaklı sebepler söz konusudur.

Uluslararası öğrenciler için matematik dersinin ayrı bir konumu ve önemi vardır. Yılda iki kez, Ekim- Mayıs aylarında düzenlenen Yabancı Öğrenci Seçme Sınavı (YÖS) sayısal yetenek ve matematik ağırlıklıdır. 1981 yılından beri yapılan YÖS, 2010 yılına kadar Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından düzenlenirken bu yıldan itibaren üniversitelerin kendi bünyelerine devredilmiştir. Sınavda genel olarak 80-100 adet soru bulunmaktadır. Bu sorulardan 35 tanesi matematik, 5 tanesi geometri 60 tanesi IQ- genel yetenek kapsamında sorulmaktadır. Genel yetenek soruları soyut düşünebilme ve sayısal kavrama düzeyini ölçmektedir. Sınav süresi, sınavın yapıldığı üniversiteye göre 90-120 dakika arası değişmektedir. Yine yapıldığı üniversiteye bağlı olarak YÖS sınavının ismi, AUYÖS, MÜYÖS, EGEYÖS vs. olarak değiştirmektedir.

Ekim ve mayıs aylarında iki defa YÖS sınavı yapılsa da mülakatlar ve kabul süreçleri düşünüldüğünde öğrencilerin %95'ten fazlası ekim ayındaki YÖS ile üniversite tercihi yapmak durumundadır. Bu sebeplerden dolayı öğrencilere 11. Sınıfın başından itibaren ilgili okulda, girecekleri YÖS'e hazırlık yapmak için Destekleme ve Yetiştirme (DYK) kursları verilmektedir. Aynı okuldaki Yüksek Öğretime Giriş (YKS) için hazırlık yapılması açısından Türk öğrencilere de bu

sınava uygun DYK kursları verilmektedir ancak uluslararası öğrencilerin kendilerine verilen bu hazırlık kurslarına katılımı Türk öğrenciler kadar olmamaktadır.

Sosyal (sözel) grubu derslerde zorluk yaşayan /dersleri yetersiz gören 1 öğrenci bulunmaktadır, ÖÖ.

> *... Tarih dersinde de karışıklık var biz de anlatılan bazı konular burada çok farklı onun için zorlanıyorum. (ÖÖ)*

ÖÖ'nün tarih dersinde zorlanmasının sebebi, kendi ifadesine göre ülkesinde, ideolojik olarak yapılandırılmış tarih dersinin içeriğinin Türkiye'deki tarih dersinden çok farklı olması, Osmanlı'nın devamı niteliğinde olan Türkiye hakkında daha önce öğrendiklerinin şimdi öğrendikleri arasında çelişki yaşamasıdır.

Meslek grubu derslerde zorluk yaşayan /dersleri yetersiz gören öğrenci 1 tanedir, TÖ.

> *...Matematik dışında Kur'an ve tecvit konusunda zorlandım. (TÖ)*

Kur'an-ı Kerim ve Arapça derslerinde bazı öğrenciler, özellikle Balkanlardan gelen öğrenciler, alfabe farklılığı ve ağzın, boğazın farklı yerlerinden çıkarılan harflerin söylenmesi konusunda sorun yaşamaktadırlar.

4.6.6. Uluslararası Öğrencilerin Yumuşak Güç Algıları

Uluslararası öğrencileri yumuşak güç algıları temasına ait bulgular 6 alt kategori şeklinde sıralanmıştır. "Kavram olarak yumuşak güç hakkında bilgisi olanlar", "Türkiye'nin yumuşak gücüne dair söylemleri", "Türk liselerini tavsiye edenler", "Türk Liselerini Tavsiye Etmeyenler veya şarta bağlı tavsiye edenler", "Türkiye'de bir üniversiteye devam etmek isteyen öğrenciler ve sebepleri", "Türkiye'de bir üniversiteye devam etmek istemeyen öğrenciler ve sebepleri", bu kategorilere ait bulgular aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.15: Uluslararası Öğrencilerin Yumuşak Güç Algıları

Alt Kategoriler	Öğrenci Sayısı	Öğrenciler
Kavram olarak yumuşak güç hakkında bilgisi olanlar	13	PÖ, EÖ, GÖ, MÖ, LÖ, TÖ, ZÖ, AÖ, VÖ, BHÖ,

		KÖ, ÖÖ, CBÖ
Türkiye'nin yumuşak gücüne dair söylemleri	10	PÖ, MÖ, LÖ, TÖ, ZÖ, AÖ, BHÖ, KÖ, AÖ, CBÖ
Türk liselerini tavsiye edenler	11	PÖ, EÖ, BÖ, LÖ, AÖ, CÖ, NÖ, VÖ, BHÖ, KÖ, ÖÖ
Türk liselerini tavsiye etmeyenler veya şarta bağlı tavsiye edenler	8	GÖ, YÖ, MÖ, ZÖ, TÖ, RÖ SÖ, FÖ
Türkiye'de bir üniversite devam etmek isteyen öğrenciler ve sebepleri	18	PÖ, EÖ, GÖ, YÖ, MÖ, BÖ, LÖ, TÖ, RÖ, Ö, AÖ, VÖ, CÖ, KÖ, ÖÖ, TÖ, RÖ, FÖ
Türkiye'de bir üniversiteye devam etmek istemeyen öğrenciler ve sebepleri	2	BHÖ, CBÖ

Kavram olarak yumuşak güç hakkında bilgisi olanlar 13 öğrenciyken (PÖ, EÖ, GÖ, MÖ, LÖ, TÖ, ZÖ, AÖ, VÖ, BHÖ, KÖ, AÖ, CBÖ), Bunlar arasından Türkiye'nin yumuşak gücüne dair fikir belirtenler 10 öğrenci (PÖ, MÖ, LÖ, TÖ, ZÖ, AÖ, BHÖ, KÖ, AÖ, CBÖ) olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin çok büyük bir bölümü yumuşak güç kavramını Türkiye üzerinden açıkladıkları için bulgularla yorum beraber verilmiştir.

> *O ülkeyi diğer ülkelere beğendiren ve hayran kaldıran şey... Bizim ülkemizin Türkiye'yi çok sevmesinin sebebi hilafetin Türklerde olması ve ondan dolayı çok seviliyor. Bir de Türkiye hep güçlü büyük ağabey gibi görünüyor bize. Biz de Türkiye demek büyük bir ağabey demek. Türkiye'nin bu güçlü yönleri İHA, SİHA yapmaları; gerçekten de uzaktan gören her ülkeyi hayran bırakıyor. Müslümanları güçlendirecek bir şey yapıyor. Özellikle ben kendim Recep Tayyip Erdoğan olsun, Hakan Fidan olsun böyle liderler olması gerçekten Türkiye'ye ileri götürecekler. (PÖ)*
>
> *Yumuşak güç işte insanların kendi kötülüklerine bir kapak olarak kullandıkları, özellikle ülkeler, politika arasında öyle ifade edeyim, mesela Çin bizim ülkemize geliyor, bizi sanayileştiriyor, şehrimize diye bir sürü şeyler yapıyor, yani binalar yapıyor, kaleler yaptı yollar yaptı. Bu onun iyi*

bir ülke olduğunu gösteriyor ama ne yaptı Çin? Bizden bir sürü madenler çaldı, bunu yaptım diye karşılıklı bir şey aldı... (EÖ)

Yumuşak güç var ve zor sert güç var sert güç, geliyor ve insanları sömürge yapıyor, ama yumuşak güç bizde de var görüyorum. Ülkeme geliyorlar, insanlara dikkat çekici bir şeyler yapıyorlar ve insanlar onlara bağlı oluyorlar. Öylesine güçlü yüklenmiş oluyorlar. (GÖ)

... dilin etkisi, iletişimin etkisi, iletişimin iyi olması bir de mesela ülkelerin kullandığı yumuşak güç şöyle oluyor; dizilerden, televizyondan radyodan mesela Türkiye dizileri çok iyi yapıyor bunu. Bizde de aynı şekilde, bizim dizilerimiz de yaklaşık bütün Arap ülkelerinde izleniyor o yüzden bu yumuşak güç olabilir, bir ülkenin başka bir ülkeyi etkilediği yollar. (MÖ)

Mesela buradaki, Türkiye'nin yumuşak gücü hem coğrafi güzelliği olabilir hem kültür açısından, İslam'a biraz nasıl desem İslam'a önem veren bir kültür var. Başka ne olabilir? Eğitim sistemi olabilir. Lise veya daha önemlisi iyi üniversite eğitim sistem biliniyor ve o yumuşak güç sayılır ve bir de yönetim, Tayyip Erdoğan iyi bir yönetici... (LÖ)

Mesela Fransa'nın demokrasisi gelebilir, yönetim şekli, mesela Afganistan'ın ben gitmem çünkü orada demokrasi yok. Türkiye'de herkes kendi istediği hayatı yaşayabiliyor, özgür bir ortam. Türkiye bize hep yardımcı olmaya çalışıyor hatta ben küçükken bile hatırlıyorum buradaki Cumhurbaşkanı Erdoğan bize geliyordu, ülkemize geliyordu hatta ben o mitinge katıldım. Türkiye'de yöneticiler hep bizimle ilgileniyordu yani buraya geldiğimde tanımadığım bir ülkeye geldiğimi hissetmedim, hep tanıdığım gibi ama uzakta kaldığım bir ülke gibi. (TÖ)

Yumuşak güç kavramını Türkiye olarak ele alacağım. Bence Türkiye'nin yumuşak gücü insanlara yardım etmesi, ülkelere yardım etmesi bunu çok görüyoruz. Her tarafta duyuluyor zaten bu, çok yardım ediyorlar. Bence özellikle Müslüman ülkelere, özellikle Afrika'da duyuluyor, bu kuyusu açıyorlar, ihtiyacı olan insanlara yardım ediyorlar ve bence bu şekilde daha çok yayılıyor Türkiye'nin tanınması. (ZÖ)

Mesela Amerika'daki eğitim herkes onu istiyor, mesela tatilde nereye gitmek istiyorsun diye sorarlarsa herkes işte Fransa yada Fas'ı söylüyor. Değerler,

onun biz yumuşak güç olduğunu söyleyebiliriz. Türkiye'nin eğitimi olabilir. (AÖ)

O zaman Amerika diyebiliriz. Hollywood filmleriyle herkesi etkiliyor (CÖ)

Bir ülkenin kültürün sanat bakımından, mesela Amerikan markalarının yaygınlığı insanların onları iyi bir şekilde görmesine sebep oluyor. (NÖ)

Yumuşak güç, benim ülkemi başka insanlara sevdiren, beğendiren şeyler. (VÖ)

Turizm yumuşak güç olabilir ve kültürü. Yani şöyle, bir ülkeyi tanıtan tarihini vesaire anlatan şeydir. Birçok kez insanın Türkiye'ye gelip Müslüman olduğunu görmüştük, camilerde tanıtımlar oluyor, İslami anlatan insanlar merak ederek gelip burada İslami öğreniyor, yani dini yumuşak güç olabilir. (BHÖ)

Türkiye'nin dini inancı mesela Japonya'nın mutfağı mesela Avrupa eğitimi yumuşak güçtür. Japonya'yı mesela dizileri ve mutfağıyla tanıyorlar. Avrupa'yı eğitim sistemiyle tanıyorlar Türkiye'de dini inanç bakımından daha gelişmiş ülke olarak tanıyoruz. Bunlar çekici geliyor insana. (KÖ)

Türkiye'nin yumuşak gücü özgür bir ülke olması ve demokrasinin bulunmasıdır. (ÖÖ)

Bir ülkeye gitmeyi neden tercih edersin? Mesela güvenli mi değil mi? Güvenli olmak ülke için yuva olması, ülke için yumuşak güç. Mesela ben başka bir ülkede üniversite okumak istiyorum ama annem babam diyor ki hayır Türkiye'de oku çünkü Türkiye güvenli bir ülke, niye değiştirmek istiyorsun? Aslında Amerika'da okumak istiyorum çünkü oradaki eğitimi çok iyi, Türkiye'nin eğitimi çok iyi, eğitim sisteminin iyi olması da bir ülkenin yumuşak gücü, bana göre güvenli ve eğitimin iyi olması bir ülkenin yumuşak gücü. (CBÖ)

Mülakata katılan öğrencilerden %60'ı yumuşak güç kavramı hakkında bilgi sahibidir. Öğrencilerin yarıdan fazlası için bu kavramın tanıdık oluşunun sebebi eğitim-öğretim gördükleri okulda yapılan bazı etkinlik ve programlardır. Uluslararası öğrencilere ve Türk öğrencilere yönelik yapılan bu etkinliklerden birisi, International Şehit Mehmet Karaaslan Anatolian Imam Hatip High School Model United Nations

Conference programıdır. Her yıl düzenlenen bu program bir çeşit Birleşmiş Milletler (BM) simülasyonu niteliğindedir. Çoğunluğu diğer uluslararası liselerden olmak üzere, birçok liseden gelen öğrenci okul bünyesinde yapılan bir etkinlik olarak BM simülasyonu ile çeşitli komiteler oluşturur, bu komitelerde komiserler ve üyeler bulunur ve her komitenin konuştuğu, tartıştığı uluslararası konular ve sorunlar vardır. Program sonunda sonuç ve öneriler üzerine kurgulanmış bir bildirge hazırlanır ve bu Birleşmiş Milletlere gönderilir. Uluslararası arenada yaygın olarak kullanılan yumuşak güçte bu simülasyonda tartışılan konulardan biridir.

Öğrenciler tarafından yumuşak gücün kavramsal tanımı tam olarak yapılamasa da bu kavramın içeriğini oluşturan faktörlere şu şekilde değinmişlerdir;

→ PÖ, insanların beğenisini çeken şeyle,
→ EÖ, GÖ için Emperyalizmin şekil değiştirmiş hali,
→ MÖ, dil, etkin iletişim, medya, dizi ve filmler, ülkeleri diğer ülkelere tanıtan, onlara cazip gösteren unsurlar,
→ LÖ, ülkeleri diğer ülkeleri tanıtan onlara cazip gösteren unsurlar, coğrafi özellikler, kültür, din, eğitim sistemi, siyasi lider
→ TÖ, cazip yönetim şekli,
→ ZÖ, yardım faaliyetleri
→ AÖ, eğitim, sahip olunan değerler sistemi, tatil için seçilebilecek ülke,
→ VÖ, bir ülkeyi diğer ülkelere ve toplumlara, sevdiren ve beğendiren özellikler
→ BHÖ, turizm ve kültür
→ KÖ, dini inanç, mutfağı, eğitimi ve dizileri gibi çekici gelen unsurlar
→ ÖÖ, siyasi değerleri ve özgürlükçü ortam,
→ CBÖ, eğitim sistemi ve güvenlik.

Görüldüğü gibi yumuşak güç kavramının 3 temel bileşeni olan, kültür, siyasi değerler ve dış politikanın unsurları öğrencilerin ifadelerinde mevcuttur. Bu öğrencilere göre yukarıda sayılan bu faktörler bir ülkeyi diğer ülkelerin toplumları tarafından tanınmasının, çekici görülmesinin ve tatil, eğitim, çalışmak ve ikamet etmek için tercih edilmesinin sebepleridir. Bu durum ilgili ülkenin yumuşak gücünün de bir göstergesidir.

PÖ, MÖ, LÖ, TÖ, ZÖ, AÖ, BHÖ, KÖ, AÖ, 9 kişinin söylemlerinden Türkiye'nin bu öğrencilerin nazarındaki yumuşak gücünün unsurları da şu şekilde sıralanabilir;

Hilafet, İslam halifesinin Osmanlı'nın devamı olarak Türkiye'de görülmesi, bu ifadeyi yapan 1 öğrenci PÖ'dür. Bu öğrenciye göre Türkiye'nin savunma sanayisi; Türkiye'nin İHA, SİHA vs. yoluyla savunma sanayisini geliştirmesi onu çevresindeki diğer ülkeler ve özellikle kendi ülkesi için yumuşak güç kaynağı olarak görmektedir,

Coğrafi özellikler; LÖ, bu öğrenci için Türkiye coğrafi açıdan diğer insanların beğenisini kazanan bir ülkedir.

Türk dizi ve filmleri; MÖ, ülkesinde Türkiye'yi en fazla Türk dizi ve filmlerinden tanıdıklarını ifade etmiştir. Daha önceki alt kategorilerden birinde Türkiye hakkındaki bilgilerinin nereden kaynaklandığını sorduğumuzda 10 öğrenci (PÖ, FÖ, EÖ, YÖ, MÖ, BÖ, SÖ, LÖ, TÖ. ZÖ) dizi ve filmlerden demesine rağmen burada sadece bir kişi Türk dizi ve filmlerini Türkiye'yi tanıtan yumuşak güç unsuru olarak nitelendirmiştir. Bu da öğrencilerin bu kavramın içeriğini tam olarak bilmediğini göstermektedir.

Özgürlükçü ortam; TÖ, ÖÖ, bu öğrenciler için Türkiye'de yaşamak hem çok kolay hem de çok rahattır çünkü burada toplumsal özgürlük ortamı hâkimdir,

Yardım faaliyetleri; TÖ, ZÖ, Türkiye'nin uluslararası arenada yumuşak güç unsuru olarak kullandıkları kültürel ve eğitim faaliyetleri arasında da gösterilen yardım faaliyetleri bu öğrenciler tarafından yumuşak güç olarak unsuru olarak değerlendirilir.

Eğitim; LÖ, AÖ, CBÖ yumuşak güç unsuru olarak eğitim, Türkiye için sadece bu öğrenciler tarafından kullanılmıştır. Oysa çok daha fazla öğrenci, ileriki aşamalarda görüleceği gibi Türkiye'de bir lisede okumayı başkalarına da tavsiye etmekte, üniversite eğitimine yine bu ülkede devam etmek istediklerini beyan etmektedir.

Kültür; LÖ, BHÖ, bu öğrenciler için Türkiye'nin kültürü cezb edici bir unsurdur.

Dini inanç, LÖ, BHÖ, KÖ, ülkelerini dini açıdan zayıf görmekte bundan dolayı Türkiye için İslam dinini yumuşak güç unsuru saymaktadırlar.

Yönetim şekli, LÖ, ÖÖ, bu öğrencilerin ülkelerinde oldukça baskıcı rejimler hüküm sürmektedir. Türkiye'deki demokrasi onlar için bu ülkenin en cezb edici unsuru, yumuşak gücüdür.

Siyasi lider, PÖ, LÖ, TÖ için Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ülkesinin uluslararası arenadaki yüzü, yumuşak gücüdür.

Sonuç olarak Bahçelievler Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan KAİHL'sinde eğitim öğretim gören 20 öğrenci için Türkiye'nin savunma sanayisi, coğrafi özellikleri, eğitim sistemi, demokratik yönetim tarzı, Cumhurbaşkanı, kültürü, dini inancı, dizi-filmleri ve sosyal ortamı Türkiye'yi tanıtan, cazip kılan ve markalayan yumuşak güç unsurlarıdır.

Türk liselerini tavsiye edenler; 11 kişi olup, PÖ, EÖ, BÖ, LÖ, AÖ, CÖ, NÖ, VÖ, BHÖ, KÖ, ÖÖ kodlu öğrencilerdir. Bu konudaki bazı öğrencilerin yanıtları ise:

> *Ederim çünkü çok şey katıyor insana özellikle uluslararası bir lise ise gerçekten gelmeleri lazım, bu ortamı bir yaşasalar hayatta yani böyle pişman olmayacaklar.*
>
> *Türkiye'de bir lisede okumayı tavsiye ederim. Ben kardeşime de tavsiye ederim ki; geldi ben tavsiye ettiğim için. Kesinlikle çünkü tamam akademik açısından dediğim gibi oradaki daha iyiydi. Diğer anlamda, akademi dışında öğrendiğim dersler çok kolayca öğrenilecek dersler değil. Evet, zorluklar çektiğim engeller de vardı ama beni güçlendirdiğini düşünüyorum ve hala güçleniyorum. Türkiye Diyanet Vakfı'ndan Allah razı olsun. Bu kadar çok şey verdiği için. İnsana niye bedava böyle bir şey verdi, diyecek bir şeyim yok Allah razı olsun bu kadar fırsat verdiği için. (EÖ)*
>
> *Evet tabii ki tavsiye ederim çünkü burada dini dersler var. Bizim ülkemizde herkes lisede okuyor, genel liselerde okuyor kimse imam hatip liselerine önem vermiyor. O yüzden ben Türkiye'deki liseleri tavsiye ederim herkese. Burada hem sözel dersler var hem dini dersler var, Kuran dersleri var çok iyi bu... Diyanet vakfı bize yemekler ve her ay burs veriyor, gidiş geliş yol paramızı karşılıyor, gezileri karşılıyor, kırtasiye parasını karşılıyor, her kış döneminde (kıyafet almak için) alışveriş kartı veriyor, hediye kartı veriyor (BÖ)*
>
> *Ederim evet. Buradaki eğitimin daha kolay olması hem de iyi bir eğitim sistemi olması. (LÖ)*
>
> *Ederim tabiî ki. Dediğim gibi İslami alanda da sizi çok ilgilendiriyor. Farklı bir dil öğreniyorsun, farklı kişilerle tanışıyorsunuz özellikle uluslararası bir okul olduğu için (AÖ)*

Evet ederdim çünkü uluslararası bir öğrenci olarak, Türkiye'de hem uluslararası bir liseye gelmek çok şey sağlıyor, kişisel olsun, toplumsal olsun, insan daha güçlü oluyor, hayatın gerçeklerini anlıyor. (CÖ)

Tavsiye ederdim çünkü buraya gelmek sadece eğitimle ilgili değil, yetişkin olabilmeyi ve öğrenme fırsatı sunuyor bize. Bursluyuz ve paramızı nasıl bir şekilde harcamamız gerektiğini de öğretiyor. Diyanet Vakfı arada sırada gelip ilgileniyor ve problemlerimizi soruyor. (NÖ)

Evet ederim çünkü, insanı değiştiriyor bence hedefin kendin okumaksa tabii ki tavsiye ederim. Burada çok fazla burs verenler var. Kosova'dan insanlar var, onlarda burs veriyor öğretmenler de veriyor bayram harçlığı falan. (VÖ)

Tavsiye ederim ama çok zor zorlukları da söyleyelim, şey gibi ailelerine bağlı olanlar varsa vs. Bunları bilsinler öyle gelsinler. (BHÖ)

Tavsiye ederim çünkü burada insan kendini geliştirebiliyor. Öğrenci artık kendini küçük değil büyük görmeye başlıyor. Kendisini geliştirebilecek, artık ben büyüdüm her şeyi kendim yapmam gerekiyor diye sorumluluk almaya başlıyor. (KÖ)

Evet, ederim dediğim gibi bizde özgürlük yok öğrencilerin düşünceleri bakış açısı değişsin diye buraya gelmesini isterdim. (ÖÖ)

Türkiye'de bir liseyi başkalarına tavsiye eden öğrencilerin gerekçeleri arasında en fazla ifade edilen konu Türkiye'de bir lisede okumanın, kendilerini kişisel yönde geliştirmesidir. Bu doğrultuda görüş belirtenler; PÖ, EÖ, NÖ, VÖ, CÖ, KÖ olmak üzere 6 öğrenci bulunmaktadır.

Bunun dışında Türkiye'de kendilerine yardım eden kişi/ kurum/ kuruluşların varlığını sebepler arasında gösteren öğrenciler ise; PÖ, EÖ, BÖ, NÖ, VÖ yine 6 kişidir. Türkiye'de uluslararası imam hatip lisesinde İslami derslerin okutulmasını sebep gösteren öğrenciler BÖ ve AÖ Olmak üzere 2 kişidir. Bunlardan BÖ kodlu öğrencinin ülkesinde İslami eğitime önem verilmemekte, AO'nun ülkesinde ise Müslüman nüfus azınlıkta olduğundan İslami eğitim yok denecek kadar azdır. LÖ, CÖ uluslararası bir okul ve iyi eğitim alabildikleri için, AÖ, farklı dil ve kültürler öğrenebildikleri için, ÖÖ ise Türkiye'nin özgür ortamından dolayı Türkiye'de bir liseyi okumayı tavsiye ettiklerini ifade etmektedirler.

Türk Liselerini Tavsiye Etmeyenler veya şarta bağlı tavsiye edenler; GÖ, MÖ, SÖ, ZÖ, TÖ, RÖ, YÖ olmak üzere 7 öğrencidir;

> *Ederim ve etmeyebilirim; etmeyebilirim, neden eğitim konusunda gerçekten çok fazla ezberle geçirdik, burada basitleştirmeye çalışsalar da pratik de yapabilirdik. İnsan anlar zaten çünkü konuşma değil pratik yapıyorsun, insan görüyor bu açıdan etmeyebilirim. Ama şey açısından farklı kültürlerle tanışma, açısından olgunlaşmak açısından tavsiye edebilirim çünkü biz burada artık nereye gitsek gidelim hep yaşayabiliriz. 55 yaşında gibi insanlar olduk çünkü çok fazla şey gördük çok fazla şey öğrendik. Yaşadığım zorlukları ve engelleri aşmada Diyanet Vakfı, Nuran hocamız (uluslararası öğrencilerden sorumlu müdür yardımcısı) hocalarımız.* (GÖ)

> *Türkiye'de lisede okumayı kendi ailesiyle gelecekse başka birilerine tavsiye edebilirim. Tek sıkıntısı aileden uzak olmak, ailenin olması diğer sorunları da halleder. Okul kültürel faaliyetler ve sosyal etkinlikler açısından çok iyi yani eğitim boş verelim, sınav konularını, sosyal etkinlikler genelde çok iyi, çok fazla. Her yerde mesela panolar hep dolu oluyor işte yarışma ilanları, bilmem neler, okulun kendi düzenlediği de etkinlikler iyi oluyor, özel olarak bize uluslararası öğrenciler olarak her sene şehir dışı gezi yapılıyor... Biz de mesela MUN yapılıyor üç kez yapıldı, MUN Birleşmiş Milletler simülasyonu, (MÖ)*

> *Tavsiye eder miyim, yani iki bakış açım var. Eğer gerçekten o kişi okumak istiyorsa ve kendini geliştirmek istiyorsa ve bununla başa çıkabiliyorsa gelebilir ama çok yumuşak ise başa çıkamıyorsa, kendi ayaklarının üzerinde durmayacaksa hiç gelmesin. (SO)*

> *Türkiye'de bir lisede okumayı hem tavsiye ederim hem etmem; ederim çünkü burada çok geliştiğimi düşünüyorum, kendim olabildim. Hem de etmem çünkü gerçekten çok zor bir çocuk için aileden farklı bir ülkeye gelmek, gerçekten çok zor ama bence gerekli de. Kendini geliştiriyorsun, kendin olmayı öğreniyorsun, Ailenden uzak yaşıyorsun, aileden uzak olmak insanı büyütüyor bence iyi olur. (ZÖ)*

> *Hayır etmem. Çünkü bence üniversite için güzel bir fırsat ama daha önce 15 yaşında bir çocuk için çok ağır bir şey olabilir. Ben çok değiştim ve zor şeyler*

geçirdiğimi fark ettim ben hiç kimseye böyle şeyler yaşamasını istemezdim, pişman değilim tekrar gelir miydim, her şeyi bilseydim belki gelmezdim (RÖ)

Hayır, daha çok olgunlaşıp sonra üniversite eğitimine burada devam etsin. Biz buraya çok küçük yaşlarda geldik, başka bir ülkeye. Tabii ki çok katkılar sağladı bize ama yine de tercih etmem sadece yaştan dolayı, o yaşta kendi ailemden ayrılmak, tavsiye etmem Burada yardımcı olan kişi ve gruplar var mesela Ensar Vakfı vardı, onlar bize kitap veriyorlardı bu kitabı okuyup ve 2-3 hafta veriyorlardı bir kitabı bitirmek için sonra bir toplantıya katılıyorsun o toplantıda kitaptan anladığın şey ve kendi fikirlerin söylüyorsunuz ve bu çok güzel bir şey çünkü kendini ifade edebiliyorsun, orada ve bir diğer şey burs veriliyor... Diyanet'in de bir görevlisi var Emine abla var o bizimle ilgileniyor yardımcı oluyor hatta çok yardımcı oluyor ... (YÖ)

Türkiye'de bir lise okumayı başkalarına tavsiye etmem ama üniversiteye bence gelsinler kesinlikle gelsinler tavsiye ederim. Benim için çok güzel bir deneyimdi hiç pişman değilim. Ama bence gerek yok lisede gelmeye, ben 16 yaşında geldim, 4 yıl 20 yaşındayım şimdi mezun oluyorum ... (FÖ)

Türkiye'de bir liseyi şarta bağlı olarak tavsiye edenler 8 kişidir (GÖ, YÖ, MÖ, ZÖ, TÖ, RÖ SÖ, FÖ) ve bu kişilerden GÖ ve YÖ'nün tavsiye etmemesinin sebebi Fen grubu derslerde pratik/ uygulama yapılmaması, TÖ'nün ise bazı kültürel sebeplerden dolayı önyargılarla karşılaşmış olmasıdır. Öğrencilerin geneline bakıldığında ise kendilerine, 15 yaşında, ortaöğretim için ailelerinden ve ülkelerinden ayrılmak zor gelmiştir. Bundan dolayı bu yaşta ailelerinden ayrılıp başka bir ülkeye gitmelerini kimseye tavsiye etmemektedirler. Ancak bu öğrencilerin hepsi daha ileriki yaşlarda biraz daha olgunlaştıktan sonra üniversite eğitimi için Türkiye'yi tavsiye etmektedirler. Öğrencilerin düşüncelerini olumlu etkileyen faktörler ise yukarıda diğer öğrencilerde görüldüğü gibi, eğitim-öğretim gördükleri Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan KAİHL ortamında kendilerine maddi, manevi destek veren kişi, kurum ve kuruluşların bulunmasıdır. Okulun öğretmenleri, okul idaresi, kendilerine burs veren STK'lar (başta TDV, Ensar Vakfı, İHH vs.), Dernekler, özel şahıslar, bu öğrencilerin burada karşılaştıkları sorun ve engelleri çözme konusunda büyük katkı sağlamaktadır. Okulun çocuklara sunduğu sosyal ve kültürel etkinlikler, faaliyetler ise öğrencilerin akademik gelişimi yanında sosyal ve kişilik gelişimine de katkı sunmakta sosyal öğretim ortamları bağlamında eğitimlerini şekillendirmektedir.

Türk Üniversiteleri Hakkındaki mülakata katılan 20 öğrencinin görüşleri aşağıdaki gibidir;

Mezuniyet sonrasında Türkiye'de kalmak isterim, Türkiye'de bir üniversite okumak istiyorum ki; özellikle İstanbul çok fazla uluslararası öğrencilerin bir arada olduğu bir yer olduğu için. Okumak istediğim bölüm Siyaset ve Uluslararası ilişkiler. Kendimi çok iyi bir şekilde geliştirebileceğimi düşünüyorum bu ülkede kalsam. Ondan dolayı Türk üniversiteleri dünya çapında biliniyor. Mesela İstanbul Üniversitesi, benim ülkemde çoğu kişi biliyor. Türkiye'nin eğitimi bize göre çok daha iyi, biz de çok biliniyor (PÖ)

Türk üniversiteleri bizde kaliteli olarak biliniyor biz de mesela "Türkiye'ye gidiyorum", çok güzel bir şey gibi olarak algılanıyor... (FÖ)

Evet isterim ama hayatın ne göstereceğini bilmiyorum. Tercih etme nedenim çünkü ben burada dili okudum ki burada şimdi rahatım... Benim için burada yaşamak kolay çünkü ben Müslüman'ım, dediğim gibi Müslümanlar için burada yaşamak kolay bir yer olduğu için, burada hayat tarzının bana uygun olduğunu bildiğim için üniversite burada yaşamak isterim.

Ben ülkemde iken Türk üniversitelerini çok duymuyordum, daha çok Avrupa ülkeleri, Amerika gibi ülkeler anılıyordu, şu an buraya geldikten sonra fark ettim Türkiye üniversitelerin de daha iyi olduklarını, dünya çapında popülaritesi olduğu değil de onlar hakkında daha çok bilgi sahibi oldum (EÖ)

İsterim çünkü Türkiye'deki üniversiteler dünyaca tanınmış üniversitelerdir. Yıldız Teknik, İstanbul Üniversitesi, Marmara gibi vs. üniversiteler, Türk üniversiteleri kaliteli. (GÖ)

Tabii ki üniversiteye devam etmek isterim çünkü dediğim gibi buradaki eğitimi iyi sadece birkaç şeylerin düzeltilmesi gerekiyor ve siz Türkiye Dünyadaki en iyi üniversitelerden biri burada bulunuyor o yüzden burada devam etmek isterim. (YÖ)

Mesela kendi ülkemdeki açıdan bahsedebilirim bir de bunu biliyorum, herkes çok istiyor Türkiye'de eğitim görmeyi, özellikle Türkiye bursları ile üniversitede çok iyi reklam yapılıyor bizde. Burs kazanarak buraya gelen Mısırlılar böyle her zaman video yapıyorlar Youtube'da, bilmem ne sosyal

medyada çok konuşuyorlar, çok detay veriyorlar, yurdu bile göstermişler o yüzden bizim gençlerimiz çok istiyor çünkü Mısır'da kalmak bizim Mısır'da gençliğimiz için çok iyi olmadı. (MÖ)

Üniversiteleri kaliteli. Mesela ülkemde İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi Gaziantep Selçuk Üniversitesi bunları tanıyorlar, (BÖ)

Evet istiyorum. Ülkeme dönüp aslında orada öğrenebilirim ama buradaki eğitim sistemi daha gelişmiş olduğu için, öyle görüldüğü için ve buradan alacağım diplomada her ülkede geçerli olabileceğini düşünüyorum. Türkiye'de bir diploma alıp ülkeme gitmek çok avantajlı, yani insanlar yurt dışından geldiklerinde iş bulma imkânları çok kolay ama orada okuyup da diploma alırsan iş bulamayacaksın. (SÖ)

İyi biliniyor, özellikle Lübnan'da iyi biliniyor Türk üniversiteleri ve burada okumanın iyiliği diyelim o yüzden üniversite açısından bence okunur. (LÖ)

İnşallah isterim. Bunun sebebi alışmak, bir de kendimi geliştirmeyi düşündüğüm için bu ülkenin üniversiteleri tabii ki de popüler çünkü sürekli Türkiye'ye gelmek için bir yarışma var insanlar arasında. Hem Balkanlarda var hem Avrupa'da var, hatta farklı kıtalar da var, Afrika'da olabilir. (TÖ)

Evet, çünkü hem buraya alıştım 4 yıl boyunca hem de Türkiye'deki eğitim daha iyi olduğunu düşünüyorum ve tanınmış üniversiteler olduğunu düşünüyorum. (ZÖ)

... İnsanların çevreyi anlamış oldum çünkü bana iyi gelebilecek başka ülke yok Türkiye'den hariç. Burada yabancı hissetmiyorum. (RÖ)

Evet, hocam zorundayım çünkü kendi ülkemde okuyamıyorum (AÖ)

Bizim ülkemizde bizim milletimizden birçok insan var buraya gelip okuyabildiği için iyi biliniyor üniversiteler ... (CÖ)

Türkiye' de devam etmek istiyorum çünkü artık sisteme alışmaya başladım. Burada devam ederseniz zaten dil öğrendim. Türkiye'nin üniversitelerine iyi biliyorum ama çok da yaygın değil Güney Afrika'dayken duymadım. (NÖ)

Evet isterim, Türkiye'de daha rahat. Lise hayatı ve üniversite hayatı bence çok farklı olacak yani burada Türkiye'de yani lise yaşamak farklı üniversite yaşamak farklı ve ben onu görmek istiyorum tecrübe etmek istiyorum. Ben de

Türkiye'ye gelip eğitim alan sonra ülkesine gidip geliştirilen kişiler var Türkiye'de aldığı eğitimle Kosova'da kurum açanlar var. (VÖ)

Türkiye'de almak isterim, devam etmek isterim üniversiteyi çünkü Türkiye'ye gelme amacım dini inanç bakımından kendimi daha geliştirmek istemiştim. İlahiyat okuyup Kur'an öğretmeni olmak istiyorum. Burada kendimi geliştirerek kendi ülkeme gelip kendi inancımı yaygınlaştırmak istiyorum. Ben Türk üniversitelerinin iyi eğitim verdiğini biliyorum, önceden de araştırmıştım hala daha araştırıyorum. Türkiye'de üniversiteler nasıl diye kendi kendime. Tanıdığım birkaç öğretmen var onlar da Türkiye mezunu, bakıyorum çok iyi bir eğitim olarak gelmişler, bazı tavsiyeler ettiler orada eğitim çok iyi diye. (KÖ)

Üniversitede inşallah burada ilahiyat alanında okuyacağım ve kendi ülkeme gidip bu alanı geliştirmeye çalışacağım. Üniversite konusunda çok fazla araştırmıştım, hatta hala araştırıyorum. Türkiye'de mi kalıyorum, yurt dışına mı çıkayım diye. Bence tercih edilebilecek kadar avantajları var. İlk olarak ben buraya alıştım, dilini biliyorum, kültürünü biliyorum, insanların karakterlerine alıştım yani Türklere. Öğretmenlerin söylediği kadarıyla ilahiyatlarda iyi bir eğitim alacağımı düşünüyorum. (ÖÖ)

Mülakata katılan 20 öğrenciden 18 tanesi (BHÖ, CBÖ hariç) liseden sonra üniversiteyi Türkiye'de okumak istiyor. Öğrencilerin yukarıdaki ifadeleri incelendiğinde Türkiye'de bir üniversite okumak isteme sebepleri şu şekilde oluşuyor;

Türkiye'deki eğitimin kaliteli olduğunu ve ülkesinde Türk üniversitelerinin tanındığını söyleyen öğrenciler, PÖ, FÖ, EÖ, GÖ, YÖ, MÖ, BÖ, SÖ, LÖ, TÖ, ZÖ, RÖ, CÖ, VÖ, KÖ, ÖÖ olmak üzere 16 kişidir. AÖ kodlu öğrencinin Türkiye'de okuma isteğinin sebebi ülkesinde kız öğrencilerin üniversiteye gitme şansı olmayışıdır. NÖ ise Türkiye'de üniversite hayatına devam edeceğini söylemekle birlikte Türk üniversitelerinin Afrika'da tanınmadığını ifade etmektedir.

Bu öğrencilerin, Türkiye'de bir üniversiteyi tercih etmelerindeki diğer sebepler ise;

- Ülkenin dilini, kültürünü, sosyal yapısını tanımış olmaları sebebiyle buradaki yaşama alışmış olmaları (EÖ, TÖ, ZÖ, NÖ, ÖÖ).

- Türkiye'deki hayatı kendi ülkelerine kıyasla daha rahat, daha kolay daha özgür ve daha güvenli bulmaları (EÖ, MÖ, VÖ, AÖ, KÖ, ÖÖ, CBÖ).
- Türkiye'de ilahiyat fakültesine girip İslam'ı daha iyi öğrenmek istiyor olmaları (KÖ, ÖÖ).

Görüldüğü gibi 20 öğrenciden 18'i yani mülakata katılan öğrencilerin %90'ı liseden sonra Türkiye'de kalarak yüksek öğrenimine burada devam etmek istemektedir. Bunun başlıca sebepleri sosyal, kültürel, akademik açıdan Türkiye'ye alışmış olmaları, üniversitede eğitim görecekleri dili öğrenmiş bulunmaları, kendi ülkelerinde eğitim alma fırsatları olmaması ve Türkiye'de İslam inancının üniversitelerde iyi bir şekilde öğretildiğine inanmış olmaları olarak sıralanmaktadır. Bazı öğrenciler için Türkiye'den bir üniversitenin diplomasına sahip olmak, dünyanın her yerinde geçerliliği bulunan bir diploma olması demektir. Hem öğrencilerin söylemlerinden hem de kendi gözlemlerimizden edindiğimiz fikre göre öğrenciler için yüksek öğrenimi Türkiye'de devam etmenin en önemli etkenlerinden biri de onlarla Türkiye arasında kurulan derin manevi bir bağdır. Bir öğrencinin de bunu sözlü olarak ifade ettiği gibi "...çünkü bana iyi gelebilecek başka ülke yok Türkiye'den başka". "Burada yabancı hissetmiyorum" (RÖ) için Türkiye'yle arasındaki coğrafi, tarihi, kültürel bağlar orta öğretim için Türkiye'ye gelip 4 yıl burada ikamet ettikten sonra daha da güçlenmiştir. Bazı öğrenciler ise Türkiye'de gördüğü yabancı düşmanlığı ve ırkçılıktan dolayı hayal kırıklığına uğramış, lisedeki eğitimden sonra ülkesine geri dönmek istemektedir. BHÖ, bu durumdaki öğrencilere bir örnek olarak verilebilir;

> *Hayır, Türkiye de üniversite eğitimi almak istemiyorum. Çok popüler değil, Çoğu insan üniversiteleri bilerek değil bilmeden geliyorlar yani kendi arkadaşlarımdan da biliyorum hem üniversite eğitimi alıp hem Türkiye'yi tanımak, gezmek vs. ondan geliyorlar sadece Türkiye'de üniversite için değil. Üniversiteler biliniyor ama. (BHÖ)*

Bosna Hersek'te Türkiye sevgisi ve Türk üniversitelerinin tanınırlığının fazla olmasına rağmen bu öğrencinin, bu ülkede karşılaştığı olumsuz tutum ve davranışlardan dolayı düşünceleri olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Üstelik şu an ülkesinin Sırbistan tehdidi altında olması ve (ona göre) Türkiye'nin ülkesinde bir büyük ağabey olarak tanınmasına rağmen, doğrudan kendilerine yardım etmediğini

düşünmesi, öğrencinin duygu dünyasında Türkiye'ye karşı bir kırılmaya neden olmuştur.

Üniversite hayatına Türkiye'de devam etmek istemeyen diğer başka öğrenci ise CBÖ'dür.

> *Aslında istemiyorum, mecburum çünkü ailem böyle istiyor. İstememin sebebi burada sadece Diyanet Vakfıyla geldik. Üniversite için YTB'ye gireceğiz pardon İngilizce sınavına gireceğiz. Benim İngilizcem yok ondan dolayı YÖS'e girmem gerekir istemiyorum diyorsa, girmek ondan başka bir burs bulmak istiyorum Türkiye'de sadece YÖS girmek istemiyorum ... Kanada'ya gitmek istiyorum, Kanada'da Fransızca konuşuyorlar ben Fransızca biliyorum. İstanbul Üniversitesi, bunu çok meşhur bir üniversite İstanbul Moritanya'da kim buraya gelmek istiyorsa hemen İstanbul Üniversitesine gidiyor. Başka Fatih Üniversitesi de var, çok var ülkemizde üniversiteler tanınıyor bizim öğrencilerin çoğu buraya geliyor. (CBÖ)*

Öğrenci uluslararası öğrencilerin üniversiteye başvuru için girmeleri gereken YÖS sınavında başarılı olamayacağını düşündüğü için başka bir ülkede, başka bir üniversiteye gitmek istemektedir. Gidebileceği üniversiteleri araştırmış İngilizcenin yanında Fransızca da eğitim veren Kanada'yı ve üniversitelerini keşfetmiş ama ailesinin Türkiye dışında bir yere gitmesine izin vermediği için mecburen Türkiye'de okumak durumunda olduğunu ifade etmiştir.

SONUÇ

Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde eğitim-öğretim gören öğrencilerin uyum durumları ve yumuşak güç algıları hakkında hazırlanmış olan bu çalışmada elde edilen bulgular 6 tema ve bu temalar kapsamında 14 alt kategoride toplanmıştır. Birinci tema olan uluslararası öğrencilerin ortaöğretim için Türkiye'yi tercih etme nedenleri incelendiğinde, tercih etmede etkili kişi/ kurum/ kuruluşlar arasında en fazla etkiye sahip olan öğrencilerin en yakınları, aileleridir. Özellikle Balkanlar, Orta Asya ve Ortadoğu'dan gelen öğrencilerin aile içinde çocukluklarından beri Türkiye sevgisi ve Türkiye sohbetleriyle büyüdüğü anlaşılmıştır. Bu öğrencilerin bir kısmına göre Türkiye onların ikinci vatanı, kendi ülkelerinin dışında eğitim almak ve yaşamak için akıllarına ilk gelen yerdir. Öğrencilerin düşüncelerini etkileyerek Türkiye'ye gelmeye karar vermesinde en etkili olan kurum Türkiye Diyanet Vakfıdır. Bu vakıf gerek yurt dışında gerek yurt içinde sosyal ve kültürel etkinlikler, eğitim faaliyetleri, ekonomik yardımlar yoluyla Türkiye'nin yumuşak güç kaynaklarından biri haline gelmiştir. Öğrencilerin ülkelerindeki, camiler, okullar, özel kurslar, sosyal medya ve medya aracılığıyla Türkiye adına yapmış olduğu kamu diplomasisi faaliyetlerinin etkisi öğrencilerin söylemlerinden anlaşılmaktadır.

TDV, yurtdışında öğrencilere ve özellikle ekonomik açıdan dezavantajlı ailelere yönelik sosyal, kültürel ve eğitim faaliyetleri sağlamasına ek olarak, orta öğretim amacıyla Türkiye'yi tercih eden öğrencilere eğitim bursu, konaklama, barınma, kıyafet, kırtasiye desteği vermekte, öğrencilerin ülkelerine gidiş, geliş yol harcını karşılamaktadır. Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan KAİHL'de eğitim gören uluslararası öğrencilere psikolojik destek ve manevi rehberlik hizmetleri sağlayan vakıf görevlileri de bulunmakta, bu görevliler her ayın belli zamanlarında öğrencilerle özel olarak görüşmekte, onların bulundukları okula ve ülkeye alışmaları için sosyal etkinlikler ve kültürel faaliyetler düzenlemektedirler. Bunun dışında, mülakata katılan öğrencilerin ülkelerinde tıpkı TDV gibi Yunus Emre Enstitüsü, İHH ve Maarif Vakfı'nın açtığı okullar, sosyal ve kültürel amaçlı kurslar, yapılan ekonomik yardımlarla bulundukları bölgelerde Türkiye'nin tanınırlığını ve cazibesini arttırmış birçok ülkenin Türkiye'yle arasında gönül köprüleri inşa etmiştir. Hatta bu okullarda eğitim-öğretim faaliyeti veren Türk öğretmenlerden veya daha önce bir süre Türkiye'de bulunmuş ya da burada eğitim görüp kendi ülkesinde öğretmenlik

yapan eğitimcilerden etkilenerek Türkiye'ye gelmişlerdir. Bunun dışında bir de arkadaş ve akran tavsiyesi de mevcuttur.

Öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme nedenleri incelendiğinde %75'i Türkiye'nin sahip olduğu imkânlar ve cezb edici faktörleri sebep olarak göstermiştir. Bu faktörler; Türkiye'nin tarihi derinliği, coğrafi çekiciliği, Türkiye'deki eğitim sisteminin kaliteli bulunması, demokratik ve özgür bir ülke olması, öğrenciler için burada burs imkânlarının fazla olması, izledikleri Türk dizi ve filmleri, ülkelerinde gittikleri dil kurslarından az ya da çok Türkçe öğrenmiş olmaları ve kültürel açıdan kendi kültürleriyle yakınlık kurmalarıdır. İkinci en önemli faktör ise Türkiye ve Türk insanına duyulan sevgi ve güvendir. "Türkiye benim ikinci vatanım", "Türkiye dışında tercih edebileceğim başka bir ülke yok", "Türkiye benim ülkem için büyük, koruyucu bir ağabey", söylemleri bunun ifadesidir. Yine en önemli sebeplerden biri Türkiye'nin Müslüman bir ülke kimliğine sahip olmasıdır. Birçok öğrenci için Türkiye kendi ülkesinde alamadığı İslami eğitimi alabileceği, tesettürlü bir şekilde okula gidebileceği, kendisiyle aynı inanca sahip insanların çok sayıda olduğu bir ülkedir. Bu yüzden Türkiye'ye gelmeyi tercih etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan mülakatlardan ve bundan önceki sahip olduğumuz gözlemlere dayanarak şunu söyleyebiliriz ki; Türkiye'de daha iyi dini eğitim alabileceğini veya Türkiye'nin aslında daha dindar bir ülke olduğunu düşünen öğrencilerin bir kısmı buraya geldikten sonra hayal kırıklığına uğramaktadır. Buraya geldiklerinde düşüncelerine nazaran daha seküler bir ortamla karşılaşmaktadırlar. Bunun sebebi Türkiye'ye gelmeden önce Türk toplumunun ve özellikle İstanbul'un kozmopolit yapısını tam olarak bilmemeleridir. Bu da onların bu ülkeye gelmeden önce derinlemesine araştırma yapmadığını göstermektedir. Özellikle Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya'daki bazı ülkelerden gelen öğrenciler ise böyle bir hayal kırıklığı yaşamamaktadır. Bunun sebebi bu öğrencilerin ülkelerinde uzun yıllar süren Sovyet rejimi etkisidir. Türkiye bu öğrenciler için İslam'ı öğrenebilecekleri en uygun ülkedir.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye hakkındaki bilgi düzeyini belirleyen temel faktörler ise; ailesinden edindiği bilgiler, eğitim gördüğü okul yada kurs yoluyla edindiği bilgiler, medya/ sosyal medya/ Türk dizi ve filmleriyle bildiğini söyleyenler, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı tanıdığını söyleyenler olarak kategorileşmiştir. Kamu diplomasisinin, bir önceki

yüzyıla ait olan geleneksel diplomasiden en önemli farklarından biri taraflar arasındaki çift yönlü iletişim ve etkileşimdir. Günümüzde sosyal medya, medya ve dijital ortamlar bu iletişim ve etkileşimi hiç olmadığı kadar arttırmaktadır. Mülakata katılan öğrencilerin %75'i (15/20) Türkiye hakkında sahip olduğu bilgilerin büyük bir kısmını bu kanallar aracılığıyla edindiklerini söylemektedir. Kamu diplomasisinde etkinliğini arttırmak, yumuşak gücüne katkı yapmak isteyen ülkelerin en fazla yatırım yaptığı sektörler arasında bu platformlar yer almaktadır. Özellikle sosyal medya ve dijital platformlar bilginin kolaylıkla ve ucuz maliyetle üretilip dağıtıldığı ortamlardır. Bir ülkenin ürettiği dizi ve filmler sadece dilin taşıyıcısı değil aynı zamanda o ülkenin tarihini, coğrafyasını, kültürel öğelerini, hayat tarzını, düşüncesini ve felsefesini başka insan topluluklarına ulaştıran ve tanıtımını yapan en etkili enstrümanlar olmuştur. Günümüzde bazı ülkelerde, özellikle gençlerde, okuma oranları izleme oranlarının gerisinde kalmıştır. Çocuklar ve gençler birçok şeyi bugün izleyerek tanımakta ve öğrenmektedir. İyi kurgulanmış bir dizi ya da film ile bir ülkenin ya da bir toplumun imajı yeniden inşa edilebilir. Soğuk Savaş yıllarında Hollywood ABD'nin en etkili ideolojik propaganda aracıydı. Bütün bu sebeplerden dolayı özellikle dizi/film/sinema sektöründe Türkiye'de stratejik planlama yapılarak ürünler ortaya konulması gerekmektedir. Eğer bir ülkenin dünyaya anlatmak istediği bir hikâyesi varsa onu stratejik bir planlama dâhilinde, oluşturmak istediği imaj çerçevesinde kurgulayarak yapması gerekir. Öğrencilerin izlemiş olduğu Türk dizi/filmlerinden oluşan Türkiye tahayyülünde, izledikleri yapımlara bağlı olarak değişen ve bazen de birbiriyle çatışan Türkiye ve Türk İmajları mevcuttur.

Türkiye hakkındaki şu anki bilgilerine gelince, Türkiye'yi Müslüman bir ülke olarak tanımlayanların oranı %20'ye düşmekteyken, düşündüğünden daha seküler bir ülke olduğunu söyleyenlerin oranı ise %40 olmuştur. Öğrencilerin bu düşüncelerinin bilinçli bir şekilde verildiği söylenemez çünkü onlar İstanbul'un dini ortamı hakkında verdikleri kararı Türkiye için genellemektedirler. Öğrencilerin birçoğu okulun kültürel etkinlik ve faaliyetlerinden dolayı gerçekleştirilen şehirlerarası gezilerde birkaç günlüğüne gidip gördükleri şehirlerin dışında Türkiye hakkında genel bilgi sahibi olacak tecrübeye ve akademik araştırmaya dayalı bilgi sahibi değillerdir. Üstelik Türkiye'ye geldikten sonra izlemeye devam ettikleri Türk dizi ve filmleri de Türkiye'nin inanç grafiğini yansıtmamaktadır. Baskıcı rejimlerin hüküm sürdüğü coğrafyalardan gelen öğrenciler için (%20'yi oluşturmaktadır) Türkiye

oldukça gelişmiş, özgür, kültür seviyesi yüksek bir ülkedir. İstanbul'a kıyasla daha küçük yerleşim merkezlerinden gelen öğrenciler için burası kalabalık ve korkutucu gemli, yaşadıkça duruma alışmışlardır.

Mülakata katılanlardan az sayıda öğrenci Türkiye'yi beklediği gibi bulmuştur. Bu durumdan anlaşılmaktadır ki uluslararası öğrencilerin ve velilerinin Türkiye hakkındaki bilgilerinin güncellenmesi gerekmektedir. Üstelik bu güncelleme öğrenciler bu ülkeye gelmeden yapılmalıdır. Böylece buraya geldiğinde 15-16 yaşındaki öğrencilerin yaşadıkları kültür şoku daha hafif atlatılabilir ve Türkiye'ye uyum süreçleri daha hızlı ilerleyebilir. MEB ve TDV iş birliğinde Türkiye'ye kabul edilen uluslararası öğrenciler için ülkelerindeki kurumlar ile iletişime geçilerek oryantasyon çalışmaları yapılabilir, ya da bu sürece veli ve öğrenciler online seminerler yoluyla dahil edilebilir. Bu oryantasyon çalışmalarının, ilgili ülkelerden daha önce gelen Türkiye'de 3-4 yıl geçirmiş, Türkçeyi iyi bir şekilde öğrenmiş, Türk kültürünü tanımış ve adapte olmuş, yaşça büyük öğrenciler tarafından yapılması hem daha kolay hem daha etkili olacaktır.

2024-2025 Eğitim öğretim yılı itibariyle 11. ve 12.sınıflarda eğitim gören 18 ve 19 yaşına gelmiş öğrencilerin Türkiye'de 3-4 yıl geçirdikten sonra Türkler hakkındaki düşünceleri temel olarak iki farklı kategoride incelenmiştir. Bu konuda fikir belirten öğrencilerden 18 tanesi (%90'ı) Türkler hakkında olumlu özellikler belirtmektedir. Bu 18 öğrenciden 12'si (%60'ı) olumsuz özellikler de belirtmiştir. Türkleri iyi şekilde tanımladıkları özellikler, yardımseverlik, aynı inanca mensubiyet, misafirperverlik, samimiyet ve kültürel ortaklıktır.

Olumsuz olarak aktarılan durumlar, Türklerin bir kısmının ön yargılı, kendi kültürlerini tanımayan, İslam dinini fazla bilmeyen insanlar oldukları görüşleridir. Öğrencilerin birçoğu Türkiye'ye geldikten sonra yaşadıkları arasında aktardığı en olumsuz tavır ve davranışlar ya kendilerinin bizzat tecrübe ettiği ya da yaşayan arkadaşlarından dinledikleri yabancı düşmanlığı ve ırkçılıktır. Öyle ki bazıları bu durumdan dolayı Türkiye'ye geldiğine pişman olmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi son yıllarda ülkede artan bir yabancı düşmanlığı ve ırkçılık söylemleri mevcuttur. Bu durum siyasiler tarafından da propaganda unsuru olarak kullanılmakta, sosyal medya ve medya aracılığıyla toplumun büyük bir kesimine yayılmaktadır. Toplumdaki yabancı düşmanlığını aşabilmek için Türk toplumunun her kesiminin destek vermesi gerekmektedir.

Uluslararası öğrencilerin sosyal uyum durumlarının incelenmesine, uluslararası bir okulda olmanın onlarda meydana getirdiği değişiklikler ve katkılardan başlanmıştır. Öğrencilerin verdiği yanıtlar doğrultusunda uluslararası bir okulda okumanın yeni ülkeler ve kültürler tanımalarına, İslamiyet'i daha iyi öğrenmelerine katkı sağladığı görülmüştür. Çoğunluğun üzerinde ittifak ettiği temel değişim ve gelişim ise kişilik gelişimlerine ve karakter oluşumlarına yaptığı olumlu etkidir. 9 bölgeden ve 72 farklı ülkeden gelen, kültürü, dili, inanç yapısı, dünya görüşü, kişiliği ve karakteri farklı, çeşitli sosyo-ekonomik durumlara sahip insanların eğitim aldığı ve yaşadığı bir ortamda bulunmak, bu öğrencileri birçok açıdan akranlarından farklı kılmıştır. Yabancı öğrenciler Türkiye'ye geldikten sonra bakış açılarının değiştiğini ve genişlediğini, farklılıklara karşı daha saygılı ve hoşgörülü olma vasfı kazandıklarını belirtmişlerdir. Farklı dillerle karşılaşarak, yeni diller öğrendiklerini veya aşina olduklarını, kendi ayakları üzerinde durarak hayatlarına dair kararları tek başına alma sorumluluğu kazandıklarını, daha sabırlı ve duygusal açıdan daha olgunlaşmış bireyler olduklarını ifade etmişlerdir. Bu öğrenciler arasında Hindistan ve Pakistan, Rusya ve Ukrayna, Sudan, Mısır ve Etiyopya gibi aralarında çatışma hatta savaş olan ülkelerden gelen ve bir arada yaşayan öğrenciler de bulunmaktadır. Ülkelerindeyken karşılıklı önyargılara ve düşmanlıklara sahip olan bu öğrencilerin aynı yaşam alanlarını paylaşmaları birbirini daha iyi tanımalarına, anlamalarına ve hiç olmazsa onların arasındaki düşmanlığın yok olmasına sebep olmuştur. Genel olarak öğrenciler için okul, pansiyon, yurt ortamı dili, ten rengi, kültürü, dünya görüşü ne kadar farklı olursa olsun insanların ortak paydalar da birleşerek barış içinde yaşayabileceklerini göstermesi açısından uluslararası lise onlar için tecrübe alanı olmuştur.

Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan KAİHL iki farklı programda eğitim-öğretim vermektedir. Uluslararası ortaöğretim grubunun yanında Türk öğrenci grubu da mevcuttur. 9-12. Sınıflarda hem uluslararası öğrenciler hem Türk öğrencileri kabul etmektedir. Böyle bir okul ortamı iki öğrenci grubu için de yukarıdaki saydığımız birçok hususdan dolayı çok sayıda kazanım sağlamaktadır. Uluslararası öğrenciler için Türk öğrencilerin varlığı hem dil, kültür öğrenilmesini kolaylaştırırken Türk öğrenciler için uluslararası öğrencilerin varlığı farklı kültürler ve medeniyetlerle aynı ortamda yaşama imkânı sunmaktadır. Gözlemlediğimiz kadarıyla iki öğrenci gurubu birbirine mesafeli durmakta, karşılıklı olarak birbirlerini akademik ve sosyal açıdan

desteklememektedirler. Uluslararası ve Türk öğrencileri kaynaştıracak sosyal ve kültürel faaliyetler artırılabilir, bu iki farklı öğrenci grubu ödevler, projeler, uygulama dersleri ve yabancı dil derslerinde ortak sınıflar oluşturulabilir, ortak görevlerle bir araya getirilebilir. Okulun pansiyonunda bile bu iki grup öğrenci farklı katlarda, farklı odalarda kalmaktadır.

Uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları farklılıklar ve sorunlar başlığı altında, okul içinde ve dışında önyargı ve ötekileştirici tutumlarla karşılaşmak (%70'i), eğitim sisteminden ve sınav sisteminden kaynaklı sorunlar yaşamak (%40'ı), aile özlemi ve yalnızlık duygusundan kaynaklı sorunlarla karşılaşmak (%20'si) alt kategorileri oluşmuştur. Kültürel sebeplerden kaynaklı sorun yaşayanlar %20'yi, iletişim ve dil sebebiyle sorun yaşayanlar ise %25'i oluşturmaktadır. Bazı öğrenciler birden fazla farklılık ve olumsuzluk dile getirdikleri için yüzdelik dilimler bu şekilde oluşmuştur. Eğitim uyumları değerlendirilirken bu hususta ayrıntılı bilgi verilecektir.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'de karşılaştıkları başka bir sorun ise aileden uzak kalmanın ve farklı bir ülkede yaşamanın getirdiği yalnızlık duygusudur. Okullarda bu öğrenciler için onların sorunlarını, ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılamak amacıyla uluslararası öğrencilere özel manevi destek ve rehberlik servisleri kurulabilir. Yapılan mülakatlar ve gözlemler sonucunda uluslararası öğrencilerin dil uyumları sürecinde kolaylık sağlayan ve bu uyumu güçleştiren faktörler şu şekilde tespit edilmiştir: Mülakata katılan öğrencilerin %20'si Türkçe öğrenirken Türkiye ve Türkçeye duyduğu sevgiden dolayı zorlanmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin sevgisinin kaynağı öncelikle olarak ailelerinden ve akrabalarından kaynaklanmaktadır. Ülkesindeyken çocukluğunda Türk çizgi, film ve animasyonlarını izleyip, sonrasında Türk dizi ve filmleriyle Türkçesini geliştirdikten sonra bu ülkeye gelen öğrencilerin oranının %20 olduğu tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya'dan gelen öğrencilerdir. Türk dizi, film sektörünün Türkçenin ve Türk kültürünün yayılması dışında Türkiye'nin kültür turizmine de önemli katkılar sunmaktadır. Ülkeler için kültür turizmi yumuşak güç kaynaklarından biridir.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki eğitim-öğretim sürecinde dil açısından kolaylık sağlayan unsurlardan biri de Türk Dışişleri Bakanlığı koordinasyonundaki Konsolosluk ve STK'ların açtığı kurslarda daha önceden Türkçe öğrenmiş olmalarıdır. Bu öğrencilerin sayısı mülakata katılan öğrencilerin %25'idir. Türkçeyi

kolay öğrenme sebebinin dilin yapısındaki benzerlikten dolayı olduğunu söyleyen öğrencilerin oranı %20 olup bu öğrenciler Kafkaslar ve Orta Asya'dan gelen, aynı dil ailesine mensup öğrencilerdir. İçlerinden sadece biri Ortadoğuludur ve Türkçe de bulunan Arapça ve Farsça kelimelerin, kavramların bu dili anlamasında ve öğrenmesinde kolaylık sağladığını ifade etmiştir. Dil açısından zorluk yaşamanın temel sebeplerinden biri de, Türkiye'ye gelmeden önce Türkçeyi öğrenmek için herhangi bir çaba gösterilmemesi ve dil bilmeden bu ülkeye gelinmesidir. Özellikle Afrikalı öğrenciler farklı dil ailelerinden gelmelerinden kaynaklı zorluklar yaşamaktadırlar. Bu öğrenciler için Türkçe öğrenmek, Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya ve Ortadoğu'dan gelen öğrencilerden daha zor olmaktadır.

Uluslararası öğrencilerin eğitim uyumları incelendiğinde, öğrencilerin %50'sine göre Türkiye'deki eğitim, geldikleri ülkelerdeki eğitim sistemine nazaran daha kaliteli, daha rahat ve kolaydır. Öğrencilerin %15'sine göre Türkiye'deki eğitimin hem İslami dersler hem kültür dersleri olarak verilmesi orta öğretimde Türkiye'yi seçmelerinin sebebi olmuştur. Türkiye eğitim sistemini ülkeleriyle karşılaştırmaları neticesi olumsuz söylemlerde bulunan öğrencilerin %5'ine göre Türkiye'deki eğitim sistemi daha zor, %20'sine göre Türkiye'deki eğitim öğrenci değil öğretmen merkezli, %30'una yöre eğitim sistemi ezberci ve yine %30'una göre de sınav odaklıdır. (Burada da yine bazı öğrenciler birden fazla olumsuzluk belirttikleri için mütekerrir olarak oranlamaya katılmışlardır). Uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki eğitim sisteminde sorunlar yaşamasının temelde birkaç probleme dayandığı görülmektedir. Uluslararası öğrenciler için burada karşılaştıkları en önemli sorunlardan ilki, Türk eğitim sisteminin geldikleri ülkedeki eğitim sistemlerinden çok farklı oluşu ve buna alışmakta güçlük çekmeleridir. Uluslararası öğrencilerin kabul edilmesinde sistem ve yöntemler açısından problemler vardır. Kendi ülkelerinde sekizinci sınıftan mezun olan öğrenciler, dokuzuncu sınıfta Türkiye'ye gelmekte, bu seviyede ilk sene yoğunlaştırılmış bir dil öğretiminin ardından 10. sınıfa devam etmektedirler. Bu da normal şartlarda dokuzuncu sınıfta görülmesi gereken dersleri almadan bir üst seviyeye geçmeleri demektir. Bundan dolayı öğrenciler özellikle matematik ve fen grubu derslerinde zorluk çekmektedirler. 10. sınıfa geçtiklerinde bu öğrencilere Türk öğrencilerle aynı program uygulanmakta, aynı müfredat ve sınav sistemiyle devam etmektedirler. Bu durum akademik başarı açısından uluslararası öğrencileri akademik açıdan Türk öğrencilerin gerisinde bırakmaktadır. Uluslararası öğrencilerin 10.

sınıftan itibaren aldıkları dersler, işledikleri müfredat ve tabi oldukları sınav sistemi Türk öğrencilerle aynı olmasına rağmen (bu sistem tamamen YKS, Yüksek Öğrenim Kurumları Sınavı ile bütünlük arz etmektedir) tamamen farklı bir sınavla (YÖS) üniversitelere kabul edilmektedirler. Özetle; temelde öğrencilerin dâhil oldukları eğitim sistemiyle, üniversiteye kabul sınavları arasında büyük bir uyumsuzluk vardır. Bu da uluslararası öğrenciler için henüz uygun bir sistem geliştirilmediğini göstermektedir. Uluslararası öğrencilerin dersleri, müfredatı, ders kitapları okul içi sınavları başarılarını arttıracak şekilde düzenlenmeli ve bu sistem girecekleri üniversite sınavlarına uygun hale getirilmelidir.

Burada önemli bir parantez açmak gereklidir; imam hatip lisesinde gördükleri Meslek dersleri (tefsir, fıkıh, kelam, Kur'an-ı Kerim vs.) müfredat ve ders kitapları açısından uluslararası öğrencilere uygun şekilde hazırlanmalıdır. Çünkü Türk öğrenciler ilkokuldan itibaren zorunlu din dersi görmekte ve bir kısmı imam hatip ortaokullarında mezun oldukları için meslek dersleri eğitimi alarak gelmektedir. Uluslararası öğrenciler söz konusu olduğunda bu öğrencilerin büyük bir kısmının daha önce ya hiç İslami dersleri görmediği ya da aldığı derslerin yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Özellikle bu alanda Türk öğrencilerle aynı müfredatın işlendiği ders kitapları üzerinden eğitim, öğretim verilmesi yeterli değildir. Millî Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı'nın ortaklaşa yürüttüğü Uluslararası Anadolu İmam Hatip Lisesi Programının temel amaçlarından biri, öğrencilerin İslamiyet'i en iyi şekilde öğrenmesi ve bir kısmının Türkiye ilahiyat fakültelerinde ileri seviyede eğitim alarak ülkelerine dönmeleri ve orada aldıkları bu eğitimle toplumlarına faydalı olmalarıdır. Ancak orta öğretimini bir imam hatip lisesinde tamamlayıp yükseköğrenime bir ilahiyat fakültesinde devam eden öğrenci sayısı çok azdır. Bu da programın bu açıdan başarısız olduğunu göstermektedir.

İkinci olarak; öğrencilerin Türkiye'ye ve Türk eğitim sistemine uyum sağlamadaki en büyük problemlerden biri de yeteri kadar Türkçe bilmemeleridir. Öğrencilerin birçoğunun Türkiye'ye gelmeden önce, Türk kültür ve sosyal yapısı hakkında yetersiz bilgiye sahip olmaları, tam olarak neyle karşılaşacaklarını bilmemeleri de ayrı bir sorundur. Mesela; önümüzdeki 2025-2026 eğitim-öğretim yılı için uluslararası burslu öğrenci seçimi duyurusu ilgili ülkelere 2025 Şubat ayı itibariyle yapılmıştır. Türkiye Maarif Vakfı okulları, konsolosluklar, Yunus Emre vakfı, İHH, THY vs. aracılığı ile broşürler dağıtılmış ve öğrenci alımları duyurulmuştur. 2025

Nisan ayı ortası ve Mayıs başı gibi, genelde biri MEB'den biri TDV'den iki görevli, daha önce sekizinci sınıfı bitirip evraklarını tamamlamış olan öğrencilerle mülakat yapmakta, ilgili ülkelerden gelecek öğrencileri tespit etmektedirler. Bu öğrenciler Eylül ayı itibariyle gelmeye başlayacak, ülkeler arasındaki protokoller ve resmi işlemlerden kaynaklı uyumsuzluk ve problemler yüzünden öğrencilerin gelişi Kasım'a kadar devam edecektir. Genel olarak Kasım gibi başlayan Türkçe hazırlık yılı, ikinci dönemde de resmî tatiller sebebiyle bölünecek ve sene sonu geldiğinde, öğrencilerin büyük bir kısmı eğitim, öğretimi etkili bir şekilde katılacak kadar Türkçe öğrenmeden 10. sınıfa başlayacak, bu süreçte dokuzuncu sınıfta alması gereken lise müfredatından mahrum kalacaklardır. Son dört yılda gözlemlediğimiz üzere süreç bu şekilde devam etmektedir.

Buradaki öncelikli sorun, bu kadar önemli bir program için öğrenci seçimlerinin 2-3 ay gibi bir zaman dilimine sığdırılmasıdır. Düşüncemize göre, uluslararası burslu öğrenci statüsüyle Türkiye'ye gelecek öğrencilerin yedinci sınıfta tespit edilmesi, bir yıl boyunca ilgili ülkelerde yerel eğitimlerini aksatmayacak şekilde yüz yüze ve/veya online Türkçe öğretilmesi, bu süreçte hem öğrenciler hem velileri için Türkiye'yi ve eğitim sistemini tanıtacak oryantasyon faaliyetlerinin yürütülmesi bu programın başarısını arttıracaktır. Bir yıl boyunca hem Türk dilini hem Türk kültürünü profesyonel bir eğitim sonucu öğrenen uluslararası öğrenciler için, Türkiye'ye ve Türk eğitim sistemine uyum sağlamak ve başarılı olmak daha kolay olacaktır. Ayrıca daha nitelikli ve akademik açıdan daha başarılı öğrencilere ulaşmak adına, bu programın öğrenci alacak ülkelerde tanıtımının yaygınlaştırılması, daha büyük bir öğrenci kitlesine ulaştırılması önem arz etmektedir.

Son olarak uluslararası öğrencilerin yumuşak güç algılarını anlamaya çalıştığımız bu bölümde, kavramsal manada yumuşak gücün ne olduğuna dair isabetli fikirler yürüten öğrencilerin oranın %65'tir. Öğrencilerin büyük bir kısmı yumuşak güç kavramını Türkiye'nin yumuşak gücü üzerinden tanımlarlarken, bir ülkenin tarihi derinliğini, coğrafi özelliklerini, kültürünü, turizmini, eğitim sistemini, inancını, değerlerini, demokratik yönetim tarzını, insan haklarını önceleyen hukukunu, özgür yaşam ortamını o ülkenin yumuşak gücü olarak ifade etmişlerdir. Bu şartlar çerçevesinde orta öğretimde Türkiye'de bir liseyi başkalarına tercih eder misiniz sorusuna olumlu cevap verenlerin oranı %55 olarak belirlenmiştir. Türkiye'de bir liseyi şarta bağlı olarak tavsiye edenlerin oranı ise %4O'tır. Bu öğrencilerin tavsiye

etmemesinin sebebi 15-16 yaşında öğrencilerin ailelerinden ve ülkelerinden ayrılıp başka bir ülkeye gitmelerini erken bulmalarından kaynaklanmaktadır. Bahçelievler Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan KAİHL'de mülakata katılan uluslararası öğrencilerden %90'ı üniversite eğitimine Türkiye'de devam edeceğini belirtirken %10'u (2 kişi) Türkiye'deki üniversitede okumak istemediğini belirtmiştir. Bu öğrencilerden biri YÖS'ten kaynaklı sorunlardan dolayı başka bir ülkede okumak istemekte, diğeri Türkiye'deki yabancı düşmanlığı ve ırkçılıktan diğer öğrencilere nazaran daha fazla etkilendiğinden dolayı ülkesine dönmek istemektedir.

Dünya genelindeki seyrini düşündüğümüz zaman kamu diplomasisi Türkiye'nin geç kaldığı bir alandır. Son yıllarda bu açığı kapatmak için resmi kurum ve kuruluşları ile büyük bir çaba sarf etmektedir. Yüksek öğrenime öğrenci kabulü 1980'li yıllarda başlamasına rağmen ortaöğretimde uluslararası öğrenci kabulüne daha geç bir süreçte başlanmıştır. İlki 2006 yılında Kayseri'de açılan uluslararası imam hatip liseleri aradan geçen 19 yılda birçok mezun vermiştir. Bu liselerde eğitim aldıktan sonra hangi üniversitelere devam ettiklerine dair takip sistemi UİBİS mevcuttur ama 4 yıl boyunca eğitim, barınma, kırtasiye, yol harçları vs. olmak üzere maddi, manevi bütün ihtiyaçları karşılanan bu öğrencilerin orta öğretim ve yüksek öğretimden sonra başka türlü bir takibi yapılmamaktadır. 2024-2025 eğitim öğretim yılında Uluslararası Şehit Mehmet Karaaslan KAİHL'de 72 farklı ülkeden 180 tane öğrenci için ayrılan bir yıllık bütçe ile Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya, Güney Asya veya Ortadoğu gibi bölgelerde 1000 kişilik okul inşa edilebildiği hesaplanmıştır. Bu kadar büyük bir yatırımın eğitim, öğretim süreci boyunca ve sonrasında daha yakından takip edilmemesi büyük bir kayıptır. Bu konuda devletin resmî kurumlarının yanında STK'lara da görev düşmektedir. "Türkiye Yüzyılı" vizyonuna toplumun özel sektörleri de dâhil edildiği oranda başarı kazanılacaktır. Örneğin; özellikle çalışma alanları eğitim, kültür, sanat, bilim, teknoloji ticaret, spor vs. olan STK'lardan bir kısmı, ilgili okulda eğitim gören 180 öğrenciden bir kısmını bünyesine dahil edebilir, ilgili oldukları alanlarda özel yetenekli bu çocukları etkinlik ve faaliyetlerinde görevlendirebilir, ihtiyacı olsun olmasın, burslarla, ilgi çekici imkanlar sunarak, gerek yükseköğrenim süresince gerek ondan sonra bu öğrencilere istihdam alanı yaratabilirler. Avrupa Birliği ülkelerinde Erasmus + programı kapsamında eğitim-öğretim gören her üç öğrenciden biri eğitim gördüğü ya da staj yaptığı ülkenin kurum ve kuruluşlarında istihdam edilmektedir (Akar, 2023). Böylece hem Türkiye'de hem

kendi ülkelerine döndüklerinde farklı coğrafyalarda Türkiye'de derinlemesine yetişmiş, eğitim ve kültürle donatılmış, yetkin bireyler olarak öne çıkacaklardır. Bu da Türkiye için büyük bir yumuşak güç kaynağı oluşturacaktır. Örneğin, İHH, TDV ve bu alanda faaliyet gösteren birkaç STK dışında daha fazla sivil toplum kuruluşu sürece dahil edilebilir. Ülkelerinde öğrenciler için okullar açabilir, orta öğretim ve yüksek öğretimini Türkiye'de tamamlayan öğrenciler alanlarına göre bu okullarda istihdam edilebilir. Ayrıca Türkiye'den bu ülkelere Türk öğretmenler gönderilerek istihdamları sağlanabilir. Kültürel anlamda ilgili ülkelerle Türkiye arasındaki bağları güçlendirecek önemli bir etken olacaktır. Böylece Türkiye'de uluslararası eğitimini burslu olarak tamamlayan öğrencilerin ki; bu öğrenciler Türk diline hâkim, Türkiye kültürü ile donatılmış, yetiştirilmiş bireyler olarak kendi ülkelerinde Türkiye imajını güçlendirecek ve Türkiye'nin etki alanını genişleteceklerdir.

KAYNAKÇA

Acar, E. (2019).Katılımcı Demokrasilerde Baskı Gruplarının İşlev ve Yöntemleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (61), 235-249.

Açıkses, E., Ağır, Ö. (2020). Eğitimin Dış Politikada Yumuşak Güç Olarak Kullanılması Örneği: Amerikan Barış Gönüllüleri Örgütü. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, *10*(2), 209-238.

Akar, E. (2023). Eğitim *Diplomasisi Dünyadan Örnekler - Türkiye İçin Öneriler*. Ankara: Nobel Bilimsel Yayınları.

Akar, E. & Gürkaynak, M. (2022). Ülke Markalama Bağlamında Türkiye'nin Eğitim Diplomasisine Yönelik Bir Değerlendirme. *İletişim ve Diplomasi*, (7), 137-164.

Akçadağ, E. (2010). ABD'nin kamu diplomasisi stratejisi: Akıllı güç. (*ty), http://www. kamudiplomasisi. org/pdf/abdkdstratejisi. pdf,(25/05/2014)*.

Akdağ, Z. & Ekici, S. (2017). Avrupa Birliği'nin Uluslararası Politikada Etkili Olma Aracı: Yumuşak Güç. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, *7*(2), 33-64.

Akgün, M., & Gündoğar, S. S. (2013). TESEV, *Dış Politika Programı Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2013*. TESEV.

Aksu, Z. (2009). Türk Dış Politikası ve Uluslararası Örgütler. *Uluslararası Stratejik Boyut Dergisi*, *2*(2), 79-91.

Aslan, S. (2015). Siyasal İktidarı Etkileme Yöntemlerinden Biri Olarak Lobicilik. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(*23*), 1-6.

Ateş, D. (2009). Uluslararası İlişkiler Disiplininin Oluşumu: İdealizm/Realizm Tartışması ve Disiplinin Özerkliği. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, *10*(1), 11-25.

Aydemir, E. (2016). *Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya.* İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Aydoğan, İ.& Fidan, M.S. (2024), *küresel sermaye ve eğitimin dönüşümü.* Ankara: Hece yayınları.

Bayraklı, E. (2022). İslamofobinin Temel Sebebi Siyasidir! *TRT Akademi*, *7*(15), 732-743.

Bozdağlıoğlu, Y. & Özen, Ç. (2004). Liberalizmden Neoliberalizme Güç Olgusu ve Sistemik Bağımlılık. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, *1*(4), 59-79.

Budak, M. M. (2021). *Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Burs Programları ve Türkiye Uygulamaları*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Cankurtaran, B.S. (2015). Türk Dış Politikasında Diaspora Diplomasisi" Açılımı ve Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, İçinde. İçinde M. Şahin, & B.S. Çevik (Eds.). *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi.*(1. Baskı,ss. 91-128). Ankara: Nobel.

Childhood Education İnternational. (2025, Mart 19*). Eğitim Diplomasisi Neden Önemlidir?* https://ceinternational1892.org/educationdiplomacy/#:~:text=Education%20Diplomacy%20draws%20on%20the,educational%20challenges%20through%20collective%20action.

Coşan, l. (2005). Alman Masallarında Türk İmajı. *Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türklük Araştırma Dergisi*, *18*, 261-275.

Çam, E. (1987). Çok Uluslu Şirketler ve Gelişen Ülkeler. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, *45*(1-4), 93-120.

Çavuş, T. (2012). Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *2*(2), 23-37.

Doğan, E. (2020). "Uluslararası Anadolu İmam Hatip Liselerinde Eğitim". (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2020).

Dış İşleri Bakanliğinin Kuruluş ve Görevleri Hakkinda Kanun. (6004 S.K.)". *T.C. Resmi Gazete*, 27640 (Temmuz, 2010).

https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/07/20100713-3.htm

Europen Comission. (2025, Mart 19). *Proje verilerinin program düzeyinde genel görünümü.*

https://erasmus-plus.ec.europa.eu/resources-and-tools/factsheets-statistics-evaluations/statistics/data/overview?pk_source=website&pk_medium=link&pk_campaign=hp&pk_content=hp-data.

Ekşi, M. (2014). *Kamu diplomasisi ve Ak Parti dönemi Türk dış politikası.* Ankara: Siyasal Kitap Evi.

Eralp, A. (2017). Türkiye-Avrupa bütünleşmesi: tarihsel-düşünsel ortam ve değişim içinde b. Akçay, S.A. Açıkmeşe (eds.). *Türkiye-Avrupa birliği ilişkileri, tarihçe, teoriler, kurumlar ve politikalar* (2. Baskı, ss. 69-83). İstanbul: Seçkin.

Eren, E. (2020). Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri Işığında Türk Kamu Diplomasisinin Yeni Yapısı. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8*(16), 111-132.

-------. (2021). Bütüncül Teori İnşası: Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası'nın Analizi (2002). *Upa Strategic Affairs, 2*(2), 4-30.

Eren, T. M. (2014). Avrupa Birliği'nin Genişleme Politikası ve Yumuşak Gücünün Geleceği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *16*(1), 359-374.

Göksu, O. (2023). 21. Yüzyılda Türkiye'nin Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Gücü: Yapısı, Araçları Ve Mesajları. *Erciyes İletişim Dergisi, 10*(2), 845-870.

Https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.1273435.

Gözen, R. (2008). Uluslararası İlişkilerde Güç ve Adalet. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, *4*(15), 209-229.

İzci, F. & Sarıtürk, M. (2019). Demokratik Toplumlarda Halkın Yönetime Katılımı: Yönetime Katılım Ve Yönetişim İlişkisi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, *2*(3), 498-517.

Jagodzinski, K. (2024, Kasım, 02). Küresel Yumuşak Güç Endeksi 2024- Değişen Bir Dünya.

https://brandfinance.com/insights/global-soft-power-index-2024-a-world-in-flux,

Kalın, İ. (2012). Türk Dış Politikası Ve Kamu Diplomasisi. *Kamu Diplomasisi*, 44-56.

Kamacı, A. (2018). Küreselleşme Sürecinde Çok Uluslu Şirketlerin Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi. *Yönetim Ekonomi Edebiyat İslami Ve Politik Bilimler Dergisi*, *3*(2), 81-92.

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü. (2478, B.G.). *T.C. Resmi Gazete*.(Ocak, 2010). Https://Www.Resmigazete.Gov.Tr/Eskiler/2010/01/20100130-19.Htm.

Karsak, B. & Sancar, G. A. (2017). *Halkla İlişkilerde Yeni Nesil Kanaat Önderleri Kullanımı: Snapchat Üzerine Niteliksel Bir Araştırma.* (Konferans Sunumu).1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı.

Kaya, E. (2015). Dış Politika Değişimi: AKP Dönemi Türk Dış Politikası. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, *7*(12), 72-92.

Kihtir, A. (2012). Avrupa Birliği Görsel İşitsel Politikası Bağlamında AB Medya Hukukunun Temel Çerçevesi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Istanbul University Faculty of Communication Journal(26). 75-92. https://doi.org/10.17064/iüifhd.52453

Kocabıyık, H. (2019). Değişen Diplomasi Anlayışı, Kamu Diplomasisi ve Türkiye. *Avrasya Etüdleri, 55*(1), 163-196.

Köksoy, E. (2015). Kamu Diplomasisi Perspektifinden Ulus Markalaması. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(*23*), 42-61.

Https://Doi.Org/10.31123/Akil.436862

Kurt, V. (2018). Özal'ın Dış Politikası: Uluslararası Siyaset, Değişim Ve Süreklilik. *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, *15*(55), 157-171.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2025). *Köklerden Geleceğe.*

https://tymm.meb.gov.tr/.

Musaoğlu, M. (2004). Avrasya Türkçelerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi. *Dil Dergisi*, (124), 53-81.

Nye Jr, J. S. (2017). *Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Araçları*. BB101 Yayınlar.

Okumuş, S & Çelik, S. (2024). Kamu Diplomasisi Tekniği Olarak Kültürel Diplomasi: Yunus Emre Enstitüsü Örneği. *Kültür Araştırmaları Dergisi* (21), 147-166. https://doi.org/10.46250/kulturder.1445597

Öcal, M. (2015). Dünden Bugüne İmam Hatip Liseleri (1913-2013). *Değerler Eğitim Merkezi*, *100*, 65-104.

Özel, M. (2021). Eğitim Diplomasisi Bağlamında Uluslararası Değişim Programları: Erasmus+ Programı Örneği. *Turkish Online Journal Of Design Art And Communication, 11*(3), 943-966.

Özkan, A. (2015). 21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi İmkanları. *Stratejik Rapor, 70*.

Pınar, L. (2017). Amerika Birleşik Devletleri'nin Yumuşak Gücü ve Hollywood. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, *6*(1), 253-274.

Poyraz, E. & Dinçer, M. (2016). Küreselleşen Dünyada Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Faaliyetler. *Intermedia International E-Journal*, *3*(4), 30-48.

Sancak, K. (2016). Yumuşak Güç Kaynağı Olarak Kültür ve Türkiye'nin Yumuşak Gücünde Kültür Faktörü. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, *2*(4), 16-26.

Sekin, S. (2008). Türkiye'de Ezberci Öğretim ve Nedenleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (18), 211-221.

Serdar, İ. (2015). Neorealizm, Neoliberalizm, Konstraktivizm ve İngiliz Okulu Modellerinde Uluslararası Sistemsel Değişikliklere Bakış. *The Journal Of Europe-Middle East Social Science Studies*, *1*(1), 14-38.

Sırmalı, E., & Türk, M. S. (2022). Kamu Diplomasisinde Yeni Medya Kullanım Becerileri. *Düşünce Dünyasında Türkiz*, *7*(40), 135-185.

Subaşı, M., & Okumuş, K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *21*(2), 419-426.

Şahinoğlu, M. C., & Seleş, A. (2024). Kamu Diplomasisinin Bir Aktörü Olarak Sivil Toplum Kuruluşları: Eleştirel Bir Değerlendirme. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi, 7*(2), 69-90.

https://doi.org/10.59445/ijephss.1436372 .

Tanıtım ve Medya Başkanlığı. (2015). *3kasım2002 genel seçimleri, seçimbeyannamesi.* Ankara.

Tekinalp, Ş. (2003). Avrupa Birliği'nin Kültür ve Görsel-İşitsel Medya Politikaları: Kültür Kalesi Oluşturmanın Zorlukları. *Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi*, (4), 113-134.

Telli, F. (2020). Edward Hallett Carr, The Twenty Years' Crısıs, 1919-1939. *Arşiv Dünyası*, *7*(2), 162-164.

Times Higer Eduction. (2025, Mart, 19). *Dünya Üniversite Sıralamaları 2025*. https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/latest/world-ranking.

Tuna, F. (2021). Kamu Diplomasisinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, *11*(2), 1-12.

Turan, A. (2023). Ak Parti Döneminde Yaşanan Dış Politika Sarmalı: Sebepler, Araçlar ve Örnekler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.(78), 66-101. https://doi.org/10.51290/dpusbe.1291015.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı., (2025, Nisan 25). *Hakkımızda*.

Turan, Y. & Karafil, A. (2017). Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Unsuru ve T.C. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Örneği. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, *3*(1), 17-32

Türk İşbirliği Ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı. (2024). *Faaliyet Raporu.* Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı.

https://tika.gov.tr/wp-content/uploads/2025/02/tıka-faaliyet-raporu-2024-2-web.pdf.

Türk İşbirliği Ve Koordinasyon Ajansı. (6223, KHK). *T.C. Resmi Gazete* (Kasım, 2011).

https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102-1.htm.

Ulutaş, E. (2015). Toplumsal Bir Tip: Kanaat Önderi.

Uyar, A. (2018). Marka Şehir Kavramı ee Türkiye İle Dünyadaki Marka Şehir Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 1*(3), 467-479.

Ünalmış, A. N. (2019). Yumuşak Gücün Tesis Edilmesinde Kültürel Diplomasinin Önemi ve Bir Uygulayıcı Olarak Yunus Emre Enstitüsü. *Bilig* (91), 137-159.

https://doi.org/10.12995/bilig.9106.

Vardarlıer, P., & Zafer, C. (2019). Medya ve Toplum. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, *22*(2), 355-361

https://www.statista.com/statistics/299794/printed-book-reading-population-in-the-us-by-age/

Yağmurlu, A. (2019). Kültürel Diplomasi: Kuram ve Pratikteki Çerçevesi. *Selçuk İletişim*, *12*(2), 1210-1238.

-------. (2019). Dijital Diplomasi: Kamu Diplomasisi Çerçevesinden Avrupa Birliği Üye Ülkeleriyle Türkiye Dışişleri Bakanlıkları İnternet Uygulamaları. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 7*(2), 1267-1295.

https://doi.org/10.19145/e-gifder.554946.

Yakışır, C. (2024). Vizyoner Liderlik: Geleceği Şekillendiren Liderlik Anlayışı: Vısıonary Leadershıp: A Leadershıp Approach That Shapes The Future. *Socrates Journal Of Interdisciplinary Social Studies, 10*(48), 252-267.

Yalı, S. (2017). Avrupa Birliği'nde Yükseköğretim Çalışmaları: Bologna Süreci ve Türkiye Üniversiteleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *27*(2), 143-154.

Yanarışık, O. (2013). Yükselen Irkçılık Ve İslamofobi Gölgesinde Yaşayan Avrupa Türkleri: Almanya Örneği. *Yeni Türkiye Dergisi*, *54*, 2911-2917.

Yetkin Ö. (2014). "*Yahudi Diasporası İletişim Stratejisi: ABD Örneği", T.C.Başbakanlık Yurtdışı Türkler Ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi,* Ankara, .43-45

Yıldız, M. (2021). *Türk Dış Politikası'nda Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: Türkiye Diyanet Vakfı Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2021). https://tez.yok.gov.tr/ulusaltezmerkezi/tezsorgusonucyeni.jsp.

Yılmaz, M. (2013). Medya ve Siyaset İlişkilerinin Kamuoyu Üzerindeki Etkileri: KKTC Örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2*(2), 230-252.

Yıldırım, G. (2015). Türkiye Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün Faaliyetlerinin Kültürel Diplomasi Bağlamında İncelenmesi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, 5*(1), 2-24.

Yunus Emre Enstitüsü. (2025, Nisan 30). *Yununs Emre Enstitüsü*. https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu.

-------. (2025, Nisan 30). *Kültürel Tanıtım ve Projeler Dairesi Başkanlığı*. https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/kulturel-tanitim-ve-projeler-dairesi-baskanligi.

-------. (2025, Mayıs 1)**.** *Kültürel Diplomaside Sınırların Dışında Düşünmek***.** https://www.yee.org.tr/tr/yayin/kulturel-diplomaside-sinirlarin-disinda-dusunmek**.**

Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun. (5987 K.).*Resmi Gazete.* (27544). (Mart 2010). https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100406-1.htm.

Yurt Dışı Türkler Ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. (2024). *YTB Stratejik Plan 2024-2028.* Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.

-------. (2025). *YTB 2024 Faaliyet Raporu.* Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.

Yüksel, U. S. & Ateş, A. E. (2019). Nietzsche Ve Realizm: Nietzsche'de Güç İstenci Kavramı ve Realist Paradigma. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *21*, 215-230.

EKLER

EK-1: Uluslararası Öğrenciler İçin Yarı -Yapılandırılmış Görüşme Formu

Türk Eğitim Diplomasisi ve Orta Öğretim Bağlamında Yumuşak Güç Unsuru Olarak Uluslararası Öğrenciler

Görüşme Formu

Görüşme Tarihi ...../...../..... Saati: .....

Yeri:.....

Kişisel Bilgiler:

Cinsiyetiniz:

Uyruğunuz:

Yaşadığınız ülke:

Türkiye'de bulunma süreniz:

Türkiye'ye hangi yöntemle geldiniz? (Kendi İmkânım, Aracı Bir Kurum, Türkiye Bursları)

Görüşme Soruları:

1. Türkiye'yi neden tercih ettiniz?
   - Tercih sebepleriniz nelerdir?
   - Tercih etmede etkili kişi ve/ veya kurumlar kimlerdir/ hangileridir?
2. Türkiye hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
   - Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye hakkındaki bilgileriniz nelerdir?
   - Şu anda Türkiye hakkındaki mevcut düşünceleriniz nelerdir?
   - Türkler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
3. Uluslararası bir okulda olmanın yaşamınızda meydana getirdiği değişiklikler ve katkılar nelerdir?

- Okulda karşılaştığınız farklılıklar ve sorunlar hangileridir?
- Bu sorunları çözmede etkili olan faktörler nelerdir?
- Türkiye'deki eğitim sistemini kendi ülkenizle karşılaştırdığınızda neler söyleyebilirsiniz?
- Eğitim de zorluk yaşadığınız konular nelerdir?
- Zorluk yaşadığınız, size yeterli görmediğiniz dersler hangileridir?
- Dil açısından yaşadığınız zorluk ve problemler nelerdir?

4. Türkiye'de bir lisede okumayı başkalarına tavsiye eder misiniz, eğer ederseniz tavsiye sebepleri nelerdir?
5. Türkiye'ye gelirken ve bu ülkede ikamet ederken yaşadığınız zorluklar ve engeller oldu mu?
   - Zorlukları ve engelleri nasıl çözdünüz?
   - Bu süreçte size yardımcı olan kişi ve kurumlar var mıdır?
6. Uluslararası bir öğrenci olarak yumuşak güç kavramı size neyi ifade ediyor?
7. Mezuniyet sonrasında üniversite eğitimine Türkiye'de mi devam etmek istersiniz cevabınız evetse bunun sebepleri nedir?
   - Türk eğitim sisteminin özellikle Türk üniversitelerinin dünya çapında popülaritesi ve kalitesi hakkında neler düşünüyorsunuz?
8. Üniversite hayatından sonra Türkiye'ye yerleşmek ve burada yaşamak ister misiniz?
9. Uluslararası bir öğrenci olarak Türk eğitim sisteminin dünyaca tanınıyor olması Türk liselerinin ve üniversitelerin uluslararası imajının arttırılması ve daha fazla uluslararası öğrencinin eğitim almak için Türkiye'yi tercih etmesini sağlamak adına atılması gereken adımlara ilişkin neler önerirsiniz?
10. Ülkenizde Türkiye'yi ve Türk eğitim sistemini tanıtan faaliyetlerinin yeterliliği hakkında neler söylemek istersiniz, bu faaliyetleri yaygınlaştırmak için neler yapılması gerektiğini düşünüyorsun?
11. Konuşmanın genelini düşündüğünüzde söylediklerimize ek olarak paylaşmak istediğiniz başka bir görüş ya da öneri var mıdır?

ÖZ GEÇMİŞ

A. EĞİTİM

Lisans 1. İstanbul Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2014

Marmara Üniversitesi Pedagojik Formasyon, 2015

Lisans 2. Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi, Uluslararası ilişkiler Bölümü, 2022

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, 2025

B. MESLEKİ DENEYİM

2014-2015 Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul, Küçükçekmece Anadolu İmam Hatip Lisesi, Meslek Dersleri Öğretmeni,

2015-2021 MEB, İstanbul Bahçelievler, Kudret Saraçoğlu İmam Hatip Ortaokulu, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni.

2021-2025 MEB, İstanbul Bahçelievler, Uluslar arası Şehit Mehmet Karaaslan KAİHL, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni olarak hala mesleğine devam etmektedir.